



Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi
Jednostka Organizacyjna Samorządu Województwa Łódzkiego

91-302 Łódź, ul. Snycerska 8
tel. 42 203 48 00, 42 203 48 01, fax 42 203 48 17
e-mail: info@rcpslodz.pl; www.rcpslodz.pl

OCENA ZASOBÓW POMOCY SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO ZA ROK 2015

Opracował Wydział ds. Badań i Analiz
Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi

ŁÓDŹ 2016

Spis treści

Wprowadzenie.....	3
I. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej	6
II. Osoby i rodziny korzystające z pomocy	22
III. Inne rodzaje pomocy i świadczeń	36
IV. Zasoby instytucjonalne.....	42
V. Kadra pomocy społecznej województwa łódzkiego	54
VI. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego.....	64
VII. Aktywność projektowo-konkursowa jednostek organizacyjnych pomocy społecznej	69
VIII. Współpraca z organizacjami pozarządowymi	75
IX. Kluczowe wnioski i rekomendacje oceny zasobów pomocy społecznej województwa łódzkiego za rok 2014.....	78
WNIOSKI:	78
REKOMENDACJE	82
Spis rysunków	86
Spis tabel	87

Wprowadzenie

Ocena zasobów pomocy społecznej dla województwa łódzkiego sporządzana jest corocznie zgodnie z wymogami ustawowymi, określonymi w art. 16 a ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (DZ. U. z 2015 r. poz. 163, z późn. zm.).

Zgodnie z zapisami ustawy do kompetencji jednostek samorządu terytorialnego – na szczeblu gminnym, powiatowym i wojewódzkim – należy „przygotowanie analizy zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej”. W aspekcie przedmiotowym zasoby obejmują w szczególności infrastrukturę, kadre, organizacje pozarządowe i nakłady finansowe na zadania pomocy społecznej, bez względu na podmiot je finansujący i realizujący. Uwzględniają również – w myśl ustawy – osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy.

Analiza w postaci oceny zasobów pomocy społecznej, przedstawiana jest do dnia 30 kwietnia przez organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego odpowiednio radzie gminy, radzie powiatu. Na podstawie ocen sporządzonych przez gminy i powiaty, samorząd województwa opracowuje i przedstawia ocenę zasobów do dnia 30 czerwca sejmikowi województwa i do dnia 31 lipca wojewodzie. Uwzględnia w niej kwestie i problemy społeczne wynikające z przyjętej strategii w zakresie polityki społecznej.

Ocena wraz z rekomendacjami jest podstawą do planowania budżetu na pomoc społeczną na rok następny.

Na poziomie operacyjnym sporządzenie oceny zasobów pomocy społecznej związane jest z gromadzeniem i opracowywaniem danych statystycznych przekazywanych przez wszystkie jednostki pomocy społecznej działające w obszarze województwa (lokalne i powiatowe), na przeznaczonym do tego celu formularzu, drogą elektroniczną za pośrednictwem programu informatycznego Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS). Uzyskane dane – poddane analizie – służą do sporządzenia zbiorczego raportu w postaci oceny zasobów pomocy społecznej za dany rok.

Dokument Ocena zasobów pomocy społecznej – edycja 2015 zawiera dane zasilane z następujących źródeł informacji:

- a) systemów zewnętrznych – zasilanie komórek formularza Oceny zasobów pomocy społecznej następowało z systemów informatycznych CAS (dot. obszarów pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, pieczy zastępczej), POMOST, MEN-SIO, GUS;
- b) systemów wewnętrznych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej. Są to tzw. dane własne jednostek pozyskanych na podstawie różnych raportów, własnych informacji oraz wyników badań.

Podobnie jak w latach ubiegłych, dokument składa się z dwóch części: opisowej i tabelarycznej. Dane obrazujące poszczególne zjawiska z obszaru pomocy społecznej pochodzą ze:

- a) 174 jednostek pomocy społecznej realizujących zadania z zakresu pomocy społecznej o zasięgu gminnym,
- b) 21 jednostek pomocy społecznej realizujących zadania z zakresu pomocy społecznej na szczeblu powiatowym,
- c) 3 jednostek terytorialnych realizujących zadania z zakresu pomocy społecznej o zasięgu gminnym i o zasięgu powiatowym.

Pierwszy rozdział Oceny zasobów pomocy społecznej – edycja 2015 przedstawia aktualną sytuację demograficzną i społeczną w województwie łódzkim. Źródło prezentowanych danych stanowią publikacje Banku Danych Lokalnych GUS.

Druga część, wprowadzająca w problematykę pomocy społecznej, dotyczy charakterystyki osób i rodzin korzystających z różnych oferowanych przez system pomocy społecznej form wsparcia. W omawianych zagadnieniach uwzględniono zróżnicowanie terytorialne ze względu na właściwości kompetencyjne przypisane do gmin oraz powiatów.

Trzeci rozdział poświęcony jest danym dotyczącym wybranych form świadczeń: takich jak zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych, świadczenia opiekuńcze i pielęgnacyjne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz różnego rodzaju dodatki i inne świadczenia.

W rozdziale czwartym Oceny zasobów pomocy społecznej charakterystyce poddane zostają zasoby instytucjonalne w postaci domów pomocy społecznej i ośrodków wsparcia funkcjonujących w województwie łódzkim. Opis dotyczy podaży, jak i popytu na usługi oferowane przez podmioty takie jak: domy pomocy społecznej, środowiskowe domy pomocy, dzienne domy pomocy, noclegownie, schroniska, mieszkania chronione, ośrodki interwencji kryzysowej, warsztaty terapii zajęciowej. Analizy odnoszą się do liczby oferowanych miejsc, osób korzystających z oferty, jak i oczekujących na przyjęcie do

ośrodka. Istotne pozostaje wskazanie na koszty ich prowadzenia oraz liczbę osób tam zatrudnionych.

Rozdział piąty zawiera opis kadry jednostek organizacyjnych pomocy społecznej województwa łódzkiego, którą stanowią osoby zatrudnione w ośrodkach pomocy społecznej oraz powiatowych centrach pomocy rodzinie, niezależnie od zakresu merytorycznego wykonywanych zadań (na przykład, w zakresie pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych czy pieczy zastępczej).

W szóstej części raportu zaprezentowano informacje oraz dane dotyczące środków finansowych ponoszonych przez poszczególne jednostki samorządu terytorialnego na wybrane zadania pomocy społecznej a także w innych obszarach polityki społecznej.

Rozdział siódmy opracowania poświęcony jest analizie aktywności projektowo-konkursowej jednostek organizacyjnych pomocy społecznej. Omawiana jest w nim ich działalność w zakresie realizowanych projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), programów z zakresu konkursów ogłaszanych przez ówczesne Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (MPiPS) oraz programów osłonowych wdrażanych w 2015 roku na terenie województwa łódzkiego.

W części ósmej zaprezentowano dane obrazujące współpracę z organizacjami pozarządowymi w zakresie zlecenia podmiotom trzeciego sektora realizacji zadań publicznych. Zadania te dotyczą obszaru „pomocy i wsparcia”, a zatem przedmiotu pomocy społecznej, reintegracji społecznej i zawodowej oraz niektórych usług rynku pracy.

Przedostatni rozdział Oceny zasobów pomocy społecznej podsumowuje wszystkie wcześniej omówione zagadnienia, które posłużyły do opracowania rekomendacji zawartych w ostatniej części raportu.

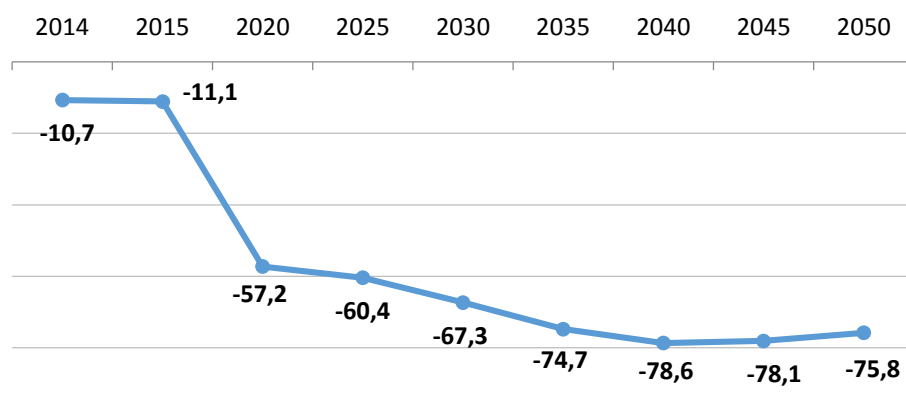
I. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej

1. Ludność

Według stanu na 30 czerwca 2015 roku w 177 gminach województwa łódzkiego (w obrębie 21 powiatów oraz 3 miast na prawach powiatu) mieszkało 2.498.240 mieszkańców (o 5.896 mniej niż w 2014 roku¹). Odsetek ludności miejskiej wynosi 63,2%². W skali kraju województwo łódzkie zajmuje 6 miejsce pod względem liczby ludności (po województwach: mazowieckim, śląskim, wielkopolskim, małopolskim i dolnośląskim). W naszym regionie zanotowano, podobnie jak w latach poprzednich, spadek liczby ludności. Spadkowy trend liczby ludności jest tendencją charakterystyczną dla całego kraju i w przyszłości się pogłębi. W okresie 1995-2013, gdy nastąpił spadek liczby ludności województwa łódzkiego z 2,688 mln do 2,513 mln, ludność Polski zmniejszyła się z 38,609 mln do 38,496 mln. Zaznaczyć należy, że w województwie łódzkim spadek liczby ludności był wyjątkowo szybki. Spadek liczby ludności nie dotyczy wszystkich gmin i powiatów w jednakowym stopniu. W okresie 1995-2013 trzy powiaty odnotowały wzrost liczby ludności: bełchatowski (+2,8%), zgierski (+1,8%), m. Skierniewice (+1,2%). Największe spadki ludności odnotowano natomiast w powiatach: m. Łódź (-13,6%), łęczyckim (-11,8%), kutnowskim (-11,4%).

Wg *Prognozy ludności na lata 2014-2050*, opracowanej przez GUS w 2014 roku, do 2050 roku tendencja ta będzie się pogłębiała w następnych latach. Populacja osób zamieszkałych na terenie województwa łódzkiego zmniejszy się powyżej 20% w stosunku do 2013 r.

Rysunek 1. Zmiany stanów ludności (w tys. osób) w latach 2013-2050



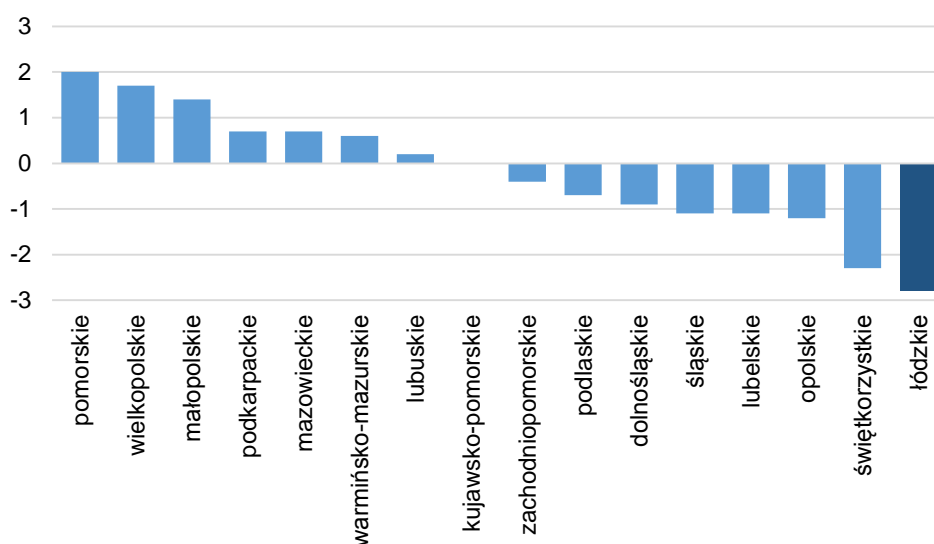
Źródło: *Prognoza ludności na lata 2014-2050*, GUS, 2014

¹ Dane GUS Bank Danych Lokalnych, stan na 31.12.2014 roku

² Dane GUS Bank Danych Lokalnych, stan na 31.12.2014 roku

Spadek liczby ludności to wynik negatywnego przyrostu naturalnego oraz negatywnego salda migracji. Województwo łódzkie charakteryzuje ujemnym przyrostem naturalnym (-2,8), który oznacza, że więcej osób umiera niż się rodzi. W zestawieniu województw nasze województwo znajduje się na ostatnim miejscu w kraju.

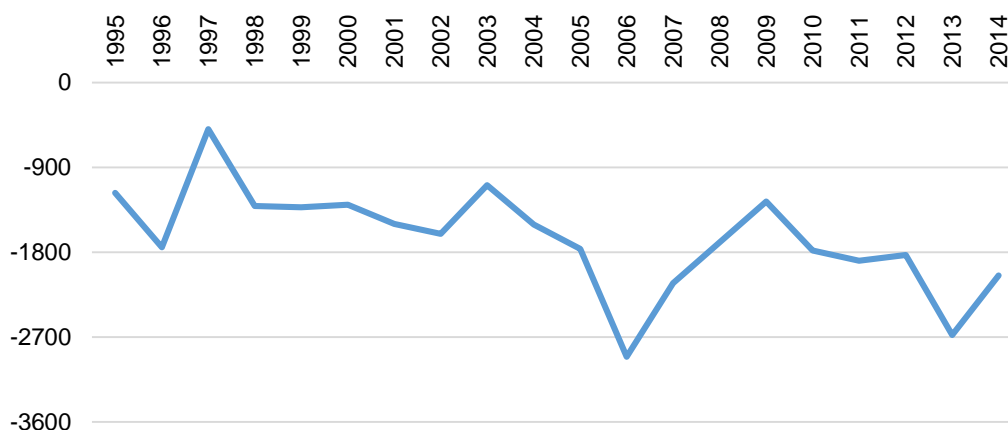
Rysunek 2. Przyrost naturalny na 1000 osób według województw - stan na dzień 31.12.2014 roku



Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS, Statystyka regionalna, 2015.

Saldo migracji w województwie łódzkim, podobnie jak w przypadku przyrostu naturalnego, również przyjmuje wartość ujemną (-2045 w 2014 roku). Poniżej została przedstawiona graficzna ilustracja tego zjawiska na przestrzeni ostatnich 20 lat.

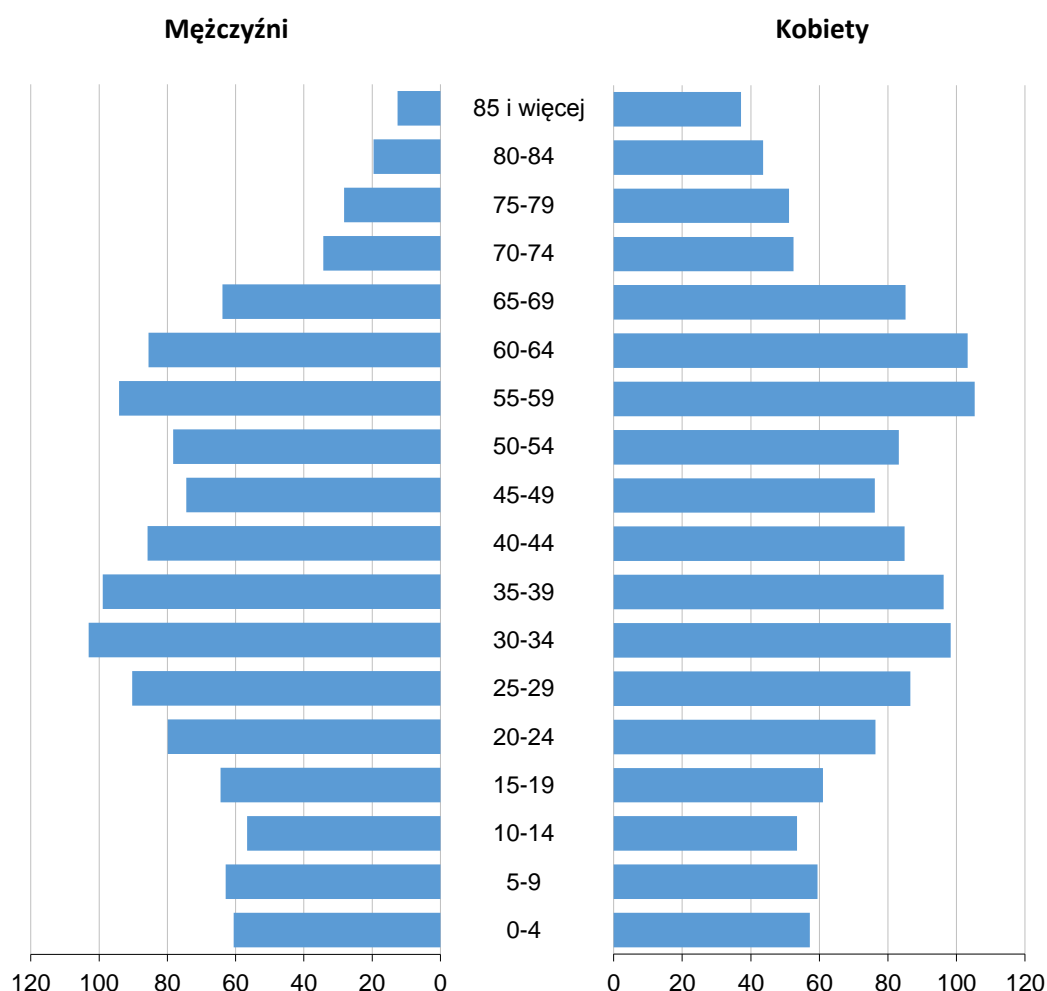
Rysunek 3. Saldo migracji w województwie łódzkim w latach 1995-2014



Źródło: GUS, Statystyka regionalna, 2015

Kolejną cechą wyróżniającą mieszkańców województwa łódzkiego wśród mieszkańców Polski, jest struktura ludności wg wieku i płci. Na przestrzeni ostatnich lat obserwowany jest proces starzenia się społeczeństwa.

Rysunek 4. Struktura ludności województwa łódzkiego według wieku i płci



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Bank Danych Lokalnych, 2014

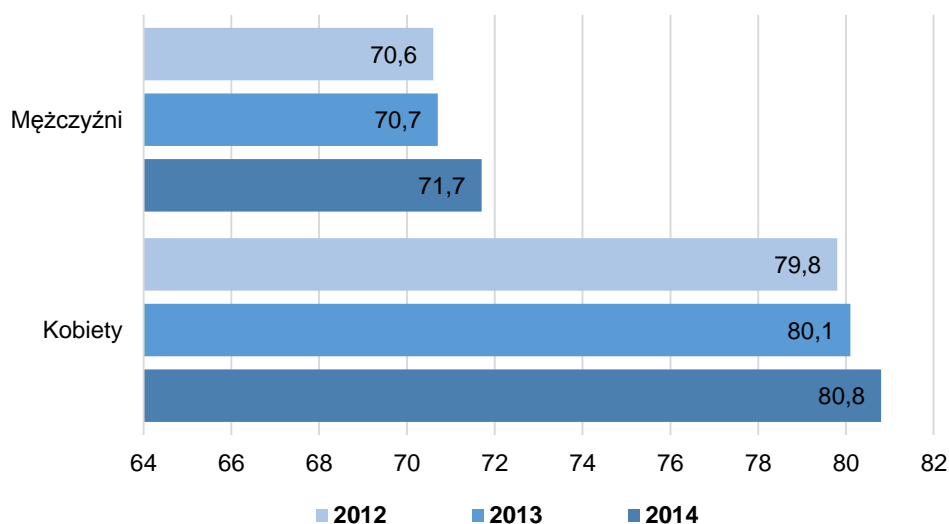
W 2014 roku mediana wieku³ ludności w miastach województwa łódzkiego wynosiła 43 lata, natomiast na wsi – 39 lat. „Najstarszym” demograficznie miastem jest Łódź – odsetek osób w wieku 60+ wynosi tu 26,2%⁴. Starzenie się mieszkańców województwa łódzkiego jest konsekwencją trzech najważniejszych czynników: wydłużaniem czasu trwania ludzkiego życia, spadku liczby urodzeń oraz ujemnego salda migracji. Charakterystyczną cechą starzenia się

³ Mediana wieku (wiek środkowy) – parametr wyznaczający granicę wieku, którą połowa badanej populacji już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła

⁴ Źródło: Rocznik Demograficzny, 2012

społeczeństwa jest proces tzw. podwójnego starzenia się ludności, wyrażający się szybszym niż w przypadku całej populacji osób w wieku 65 i więcej lat wzrostem odsetka osób w wieku 80 i więcej lat. Przeciętne trwanie życia mieszkańca województwa łódzkiego jest krótsze niż średnia dla kraju⁵, ale systematycznie rośnie.

Rysunek 5. Przeciętne trwanie życia mieszkańców województwa łódzkiego



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS Bank Danych Lokalnych, 2014

Należy również dodać, że województwo łódzkie jest najbardziej sfeminizowanym regionem w Polsce. Wskaźnik feminizacji wynosi tu 110⁶, a w kraju 107.

Niepokojący jest również stosunek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym. Współczynnik obciążenia demograficznego, czyli liczba osób w wieku produkcyjnym przypadająca na 100 osób w wieku produkcyjnym, wynosi 60⁷.

Tabela 1. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym - stan w dniu 31.12.2014

LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM				
Stan w dniu 31 XII 2014				
WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2013	2014
OGÓŁEM	2577465	2542436	2513093	2504136

⁵ W Polsce w 2014 roku przeciętne trwanie życia wynosiło dla kobiet – 81,6 lat, a dla mężczyzn – 73,8 lat.

⁶ Wskaźnik feminizacji informuje o liczbie kobiet przypadającej na 100 mężczyzn.

⁷ Źródło: GUS Bank Danych Lokalnych, stan na 31.12.2014 roku

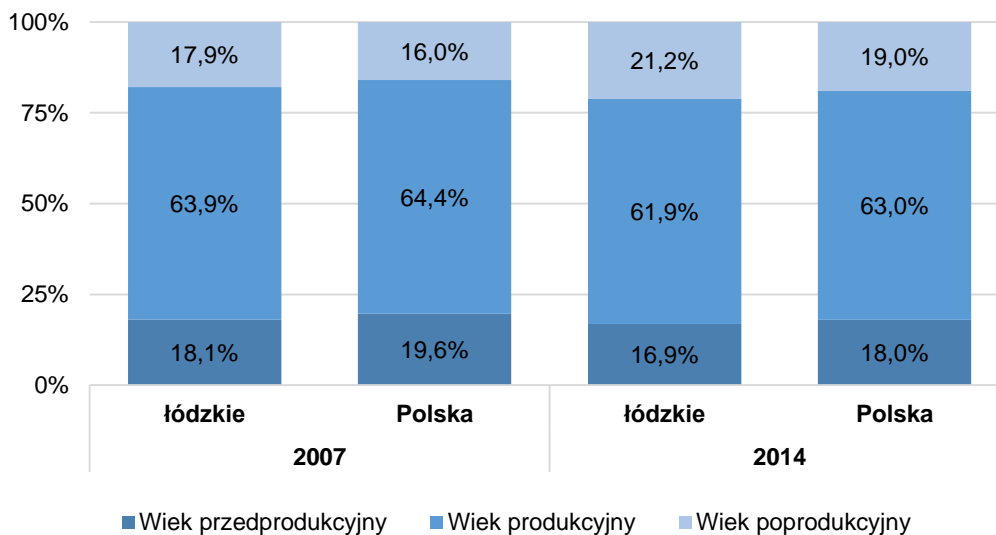
LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM				
Stan w dniu 31 XII 2014				
WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2013	2014
W wieku przedprodukcyjnym	486478	444382	426305	422069
mężczyźni	249602	228121	219062	216875
kobiety	236876	216261	207243	205194
Miasta	285028	258917	249561	247515
mężczyźni	146259	132838	128170	127158
kobiety	138769	126079	121391	120357
Wieś	201450	185465	176744	174554
mężczyźni	103343	95283	90892	89717
kobiety	98107	90182	85852	84837
W wieku produkcyjnym	1646382	1620849	1568769	1550917
w tym w wieku mobilnym	986926	975231	961632	953912
mężczyźni	839543	847364	825311	818011
w tym w wieku mobilnym	499655	495597	489182	485629
kobiety	806839	773485	743458	732906
w tym w wieku mobilnym	487271	479634	472450	468283
Miasta	1100115	1053636	997435	979362
mężczyźni	545849	538526	514322	506641
kobiety	554266	515110	483113	472721
Wieś	546267	567213	571334	571555
mężczyźni	293694	308838	310989	311370
kobiety	252573	258375	260345	260185
W wieku poprodukcyjnym	444605	477205	518019	531150
mężczyźni	138985	136697	153281	158532
kobiety	305620	340508	364738	372618
Miasta	280118	312606	346025	356512
mężczyźni	83297	85319	98546	102504
kobiety	196821	227287	247479	254008
Wieś	164487	164599	171994	174638
mężczyźni	55688	51378	54735	56028

LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM I NIEPRODUKCYJNYM				
Stan w dniu 31 XII 2014				
WYSZCZEGÓLNIENIE	2005	2010	2013	2014
kobiety	108799	113221	117259	118610
LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM	57	57	60	61
Mężczyźni	46	43	45	46
Kobiety	67	72	77	79

Źródło: GUS, Statystyka regionalna, 2015

Na przestrzeni ostatnich siedmiu lat struktura wiekowa ludności województwa łódzkiego uległa niekorzystnej zmianie - zmniejsza się odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym, a zwiększa - w wieku poprodukcyjnym⁸.

Rysunek 6. Odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w województwie łódzkim i w Polsce w roku 2007 i 2014



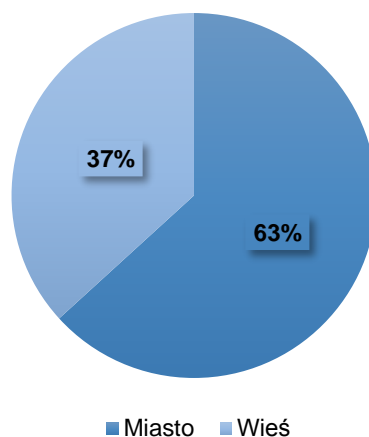
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS Bank Danych Lokalnych, 2015

Należy zauważyć, że struktura demograficzna ludności województwa łódzkiego prezentuje się niekorzystnie nawet na tle ogólnie złej sytuacji demograficznej w kraju.

⁸ BDL GUS. Wiek produkcyjny: mężczyźni w wieku 18-64 lata i kobiety w wieku 18-59 lat, wiek poprodukcyjny: mężczyźni w wieku 65 lat i więcej i kobiety w wieku 60 lat i więcej.

Na terenie województwa łódzkiego jest zlokalizowanych 177 gmin, z czego 18 to gminy miejskie, 133 – wiejskie, a 26 – miejsko-wiejskie. Mieszka w nich 2504,1 tys. mieszkańców, z czego ponad 63% w miastach (1.583.389).

Rysunek 7. Miejsce zamieszkania ludności województwa łódzkiego



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS Bank Danych Lokalnych, 2015.

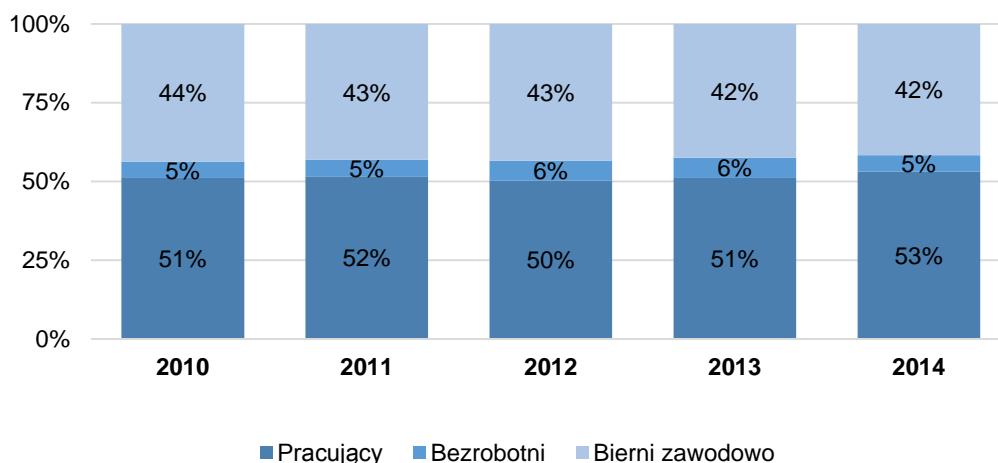
2. Aktywność ekonomiczna

Zgodnie z Badaniem Aktywności Ekonomicznej Ludności, z punktu widzenia sytuacji na rynku pracy ludność (w wieku powyżej 15 lat) dzieli się na pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo, przy czym pracujący i bezrobotni tworzą razem zbiorowość aktywnych zawodowo. W badaniu BAEL oraz NSP aktywność ekonomiczną ocenia się na podstawie sytuacji respondenta w badanym tygodniu.

Struktura ludności według aktywności ekonomicznej w województwie łódzkim⁹ jest stosunkowo stabilna, przy czym obserwowany jest nieznaczny wzrost udziału ludności biernej zawodowo przy jednoczesnym spadku liczby pracujących w ogólnej ludności. W 2014 roku w województwie łódzkim ludność aktywna zawodowo stanowiła łącznie około 47% ogółu ludności (ponad 1,4 mln osób), a bierni zawodowo około 53% ludności województwa (ponad 1 mln osób).

⁹ Aktywność ekonomiczna ludności według BAEL.

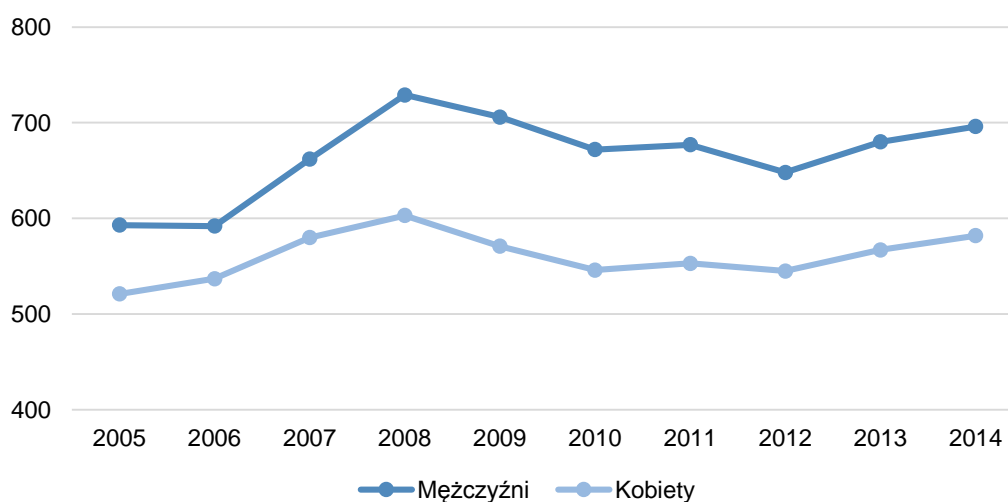
Rysunek 8. Struktura ludności (w %) według aktywności ekonomicznej w województwie łódzkim w latach 2010-2014



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

W latach 2005-2014 liczba pracujących w województwie łódzkim podlegała nieznacznej tendencji wzrostowej. W 2014 roku liczba ta wyniosła niespełna 1,3 mln osób. Wśród pracujących w województwie łódzkim występuje stosunkowo stabilna nadwyżka pracujących mężczyzn w stosunku do kobiet, wynosząca średnio 54%.

Rysunek 9. Liczba (w tys. osób) pracujących według płci w województwie łódzkim w latach 2005-2014



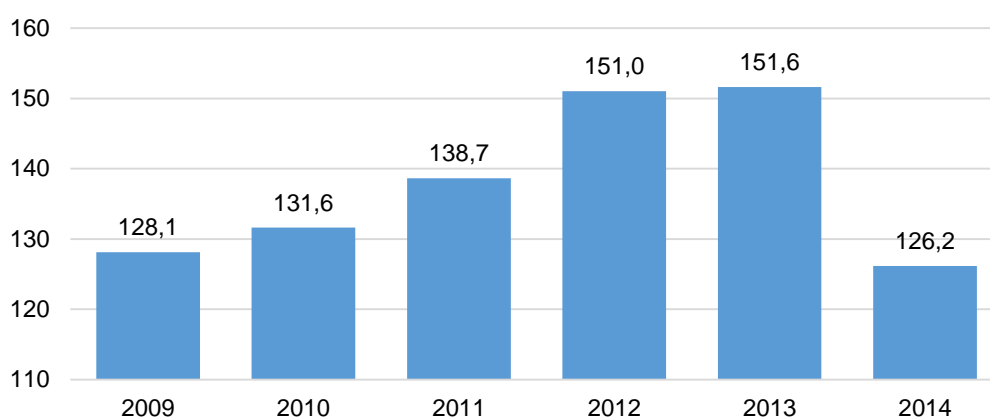
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

3. Bezrobocie

Analiza kluczowych wskaźników bezrobocia rejestrowanego dla województwa łódzkiego w ciągu ostatnich 6 lat pokazuje odwrócenie pewnych istotnych, a obserwowanych uprzednio,

niekorzystnych tendencji. Uwaga ta dotyczy przede wszystkim poziomu zjawiska. Koniec 2014 roku przyniósł przełamanie wzrostowego trendu zapoczątkowanego w 2009 roku. Między końcem grudnia 2012 roku a końcem grudnia 2013 roku liczba zarejestrowanych bezrobotnych wzrosła o 0,4% (ze 151 036 do 151 626 osób). Po upływie kolejnego roku, czy w końcu grudnia 2014 – wskaźnik uległ znaczącemu spadkowi wartości wynoszącym 16,8. Miało to związek ze spadkiem liczby zarejestrowanych bezrobotnych w tym okresie ze 151 626 do 126 15710.

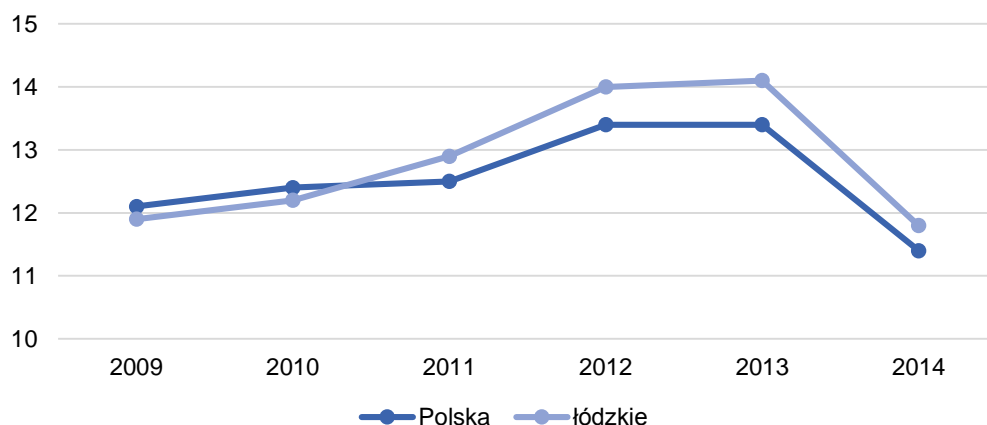
Rysunek 10. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w województwie łódzkim w latach 2009 - 2014



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS Bank Danych Lokalnych, 2015

Wraz z malejącą liczbą zarejestrowanych bezrobotnych malała także wartość stopy bezrobocia – czyli udział bezrobotnych w populacji osób czynnych zawodowo. Osiągnęła ona w końcu 2014 roku wartość 11,8 i było to o 2,3 punktu procentowego mniej niż w końcu 2013 roku oraz o 2,2 punktu procentowego mniej niż w końcu 2012 roku.

Rysunek 11. Stopa bezrobocia rejestrowanego (w %) w województwie łódzkim na tle kraju w latach 2009-2014



¹⁰ Źródło: Rynek pracy w województwie łódzkim w 2014 roku, WUP w Łodzi, 2015

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS Bank Danych Lokalnych, 2015

Z najnowszych danych opublikowanych przez GUS wynika, że po 2014 roku następuje ciągły spadek stopy bezrobocia w województwie łódzkim. Na dzień 30 czerwca 2015 roku wskaźnik ten wynosił 10,7%, zaś na dzień 31 stycznia 2016 roku 10,3%¹¹.

W ciągu ostatnich 7 lat stopa bezrobocia w województwie łódzkim kształtowała się następująco:

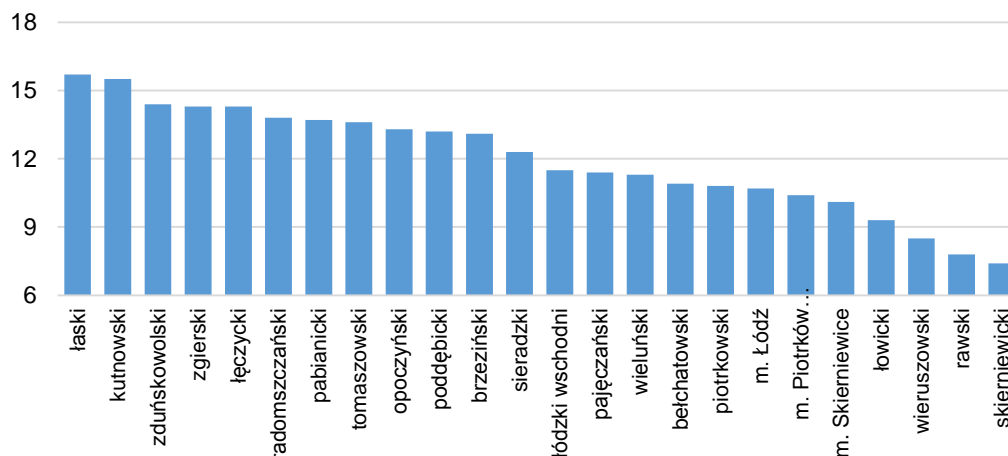
Tabela 2. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie łódzkim w okresie od 2007 roku do 31.01.2016 roku

Lata	2009	2010	2011	2012	2013	2014	30.06.2015	31.01.2016
Stopa bezrobocia (%)	11,9%	12,2%	12,9%	14,0%	14,1%	11,8%	10,7%	10,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS Bank Danych Lokalnych, 2015.

W 2014 roku nastąpiło przełamanie wzrostowego trendu zapoczątkowanego w 2009 roku. Jak już wspomniane zostało wcześniej, począwszy od 2014 roku, stopa bezrobocia maleje. Jednak na poziomie powiatów występują znaczne różnice w wielkości tego wskaźnika.

Rysunek 12. Stopa bezrobocia rejestrowanego (w %) w województwie łódzkim w 2014 roku w przekroju powiatów



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS Bank Danych Lokalnych, 2015

Aż w 19 powiatach stopa bezrobocia jest wyższa niż średnia dla województwa. Szczególnie trudną sytuację można zaobserwować w powiatach: łaskim, kutnowskim, zduńskowolskim, zgierskim i łęczyckim. Jednak, jak wynika z analizy dokonanej przez Wojewódzki Urząd Pracy

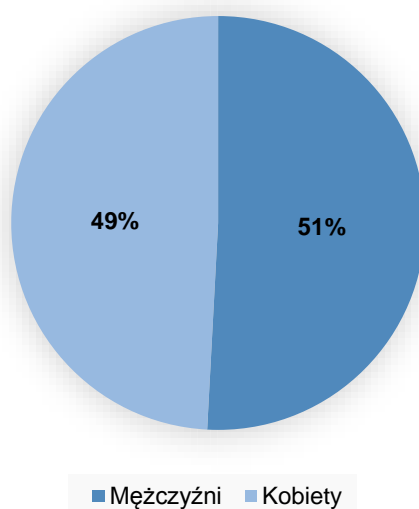
¹¹Źródło: GUS Bank Danych Lokalnych, 2016

w Łodzi, spadek wartości stopy bezrobocia w okresie od końca grudnia 2013 roku a końcem grudnia 2014 roku, dotyczy wszystkich powiatów województwa łódzkiego. W ujęciu terytorialnym, spadek wartości stopy bezrobocia był największy w powiatach: zgierskim oraz tomaszowskim. Powiaty te do niedawna jeszcze zaliczane były do obszarów województwa łódzkiego o najsilniej zaznaczonym wpływie skutków strukturalnego bezrobocia na lokalne rynki pracy. Zauważalny spadek wartości stopy bezrobocia (o 3,1 punktu procentowego) nastąpił także w powiecie łaskim, cechującym się najwyższą bezwzględną wartością tego wskaźnika spośród wszystkich powiatów województwa łódzkiego (18,8 % w końcu grudnia 2013 roku i 15,7 w końcu grudnia 2014 roku).

Bezrobocie w województwie łódzkim stanowi w większym stopniu problem obszarów miejskich, niż wiejskich. Analizy przeprowadzone przez Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi wskazują na istnienie ujemnej zależności pomiędzy generalną liczebnością bezrobotnych w województwie łódzkim a udziałem w niej osób zamieszkujących obszary wiejskie. Można wysnuć z powyższego wniosek, że miasto jest bardziej wrażliwe na oddziaływanie czynników warunkujących zmiany w natężeniu oraz strukturze bezrobocia (tzn. zmiany globalnej liczby bezrobotnych dotyczą w pierwszej kolejności rynków pracy obszarów miejskich). Natomiast procesy gospodarcze i społeczne zachodzące na wsi bywają nieco odłożone w czasie wobec tych zachodzących w całym społeczeństwie. Jednocześnie, stopa bezrobocia rejestrowanego w na terenach wiejskich w województwie łódzkim utrzymuje się od 2010 roku na niezmiennym poziomie, wynoszącym około 33,6%.

Wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w województwie łódzkim w 2014 roku kobiety stanowiły 49% grupy.

Rysunek 13. Struktura bezrobotnych według płci w województwie łódzkim w 2014 roku



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS Bank Danych Lokalnych, 2015

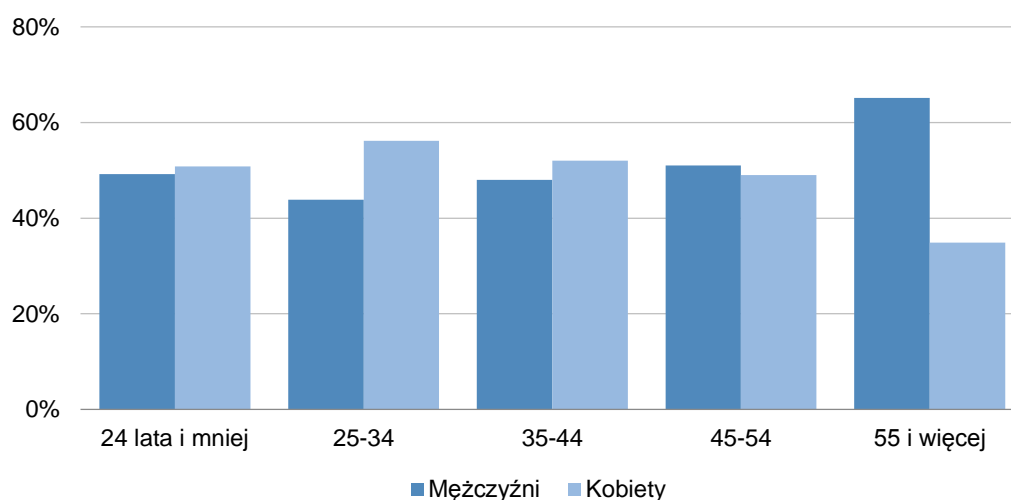
Tabela 3. Struktura bezrobotnych według płci i wieku w województwie łódzkim w 2014 roku

Wiek / płeć	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	% Mężczyźni	% Kobiety
24 lata i mniej	8901	9183	18084	49%	51%
25-34 lata	14304	18335	32639	44%	56%
35-44 lata	13215	14329	27544	48%	52%
45-54 lata	12516	12031	24547	51%	49%
55 lat i więcej	15207	8136	23343	65%	35%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS Bank Danych Lokalnych, 2015.

Grupą najbardziej dotkniętą brakiem pracy w województwie łódzkim są mężczyźni powyżej 55 roku życia. Udział bezrobotnych kobiet w poszczególnych kategoriach wiekowych jest większy jedynie do 44 roku życia. Od 45 roku życia wśród ogółu bezrobotnych zaczynają dominować mężczyźni.

Rysunek 14. Struktura bezrobotnych według płci i wieku w województwie łódzkim w 2014 roku

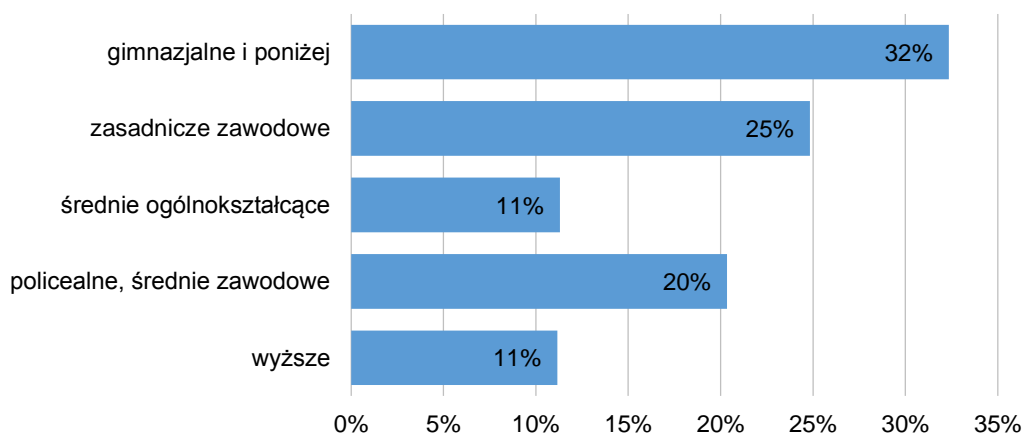


Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS Bank Danych Lokalnych, 2015

Niskie wykształcenie przekłada się na większe ryzyko braku zatrudnienia. Wśród osób bezrobotnych dominującą osobą, które legitymują się wykształceniem gimnazjalnym lub niższym (aż 32%). Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych to 1/4 wszystkich bezrobotnych w województwie łódzkim. Zastanawiający jest jednak wysoki odsetek osób pozostających bez pracy z wykształceniem policealnym oraz średnim zawodowym (20%), zważywszy na fakt, że absolwenci szkół średnich ogólnokształcących radzą sobie o wiele lepiej na rynku pracy

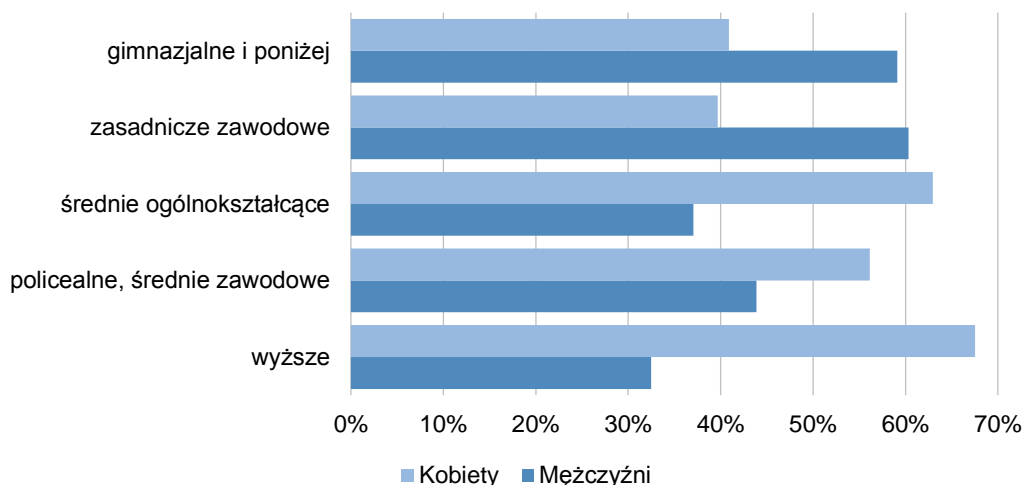
i stanowią 11% wśród wszystkich bezrobotnych, dokładnie tyle samo, ile absolwenci szkół wyższych.

Rysunek 15. Struktura bezrobotnych według wykształcenia w województwie łódzkim w 2014 roku



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS Bank Danych Lokalnych, 2015

Rysunek 16. Struktura bezrobotnych według płci i wykształcenia w województwie łódzkim w 2014 roku



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS Bank Danych Lokalnych, 2015

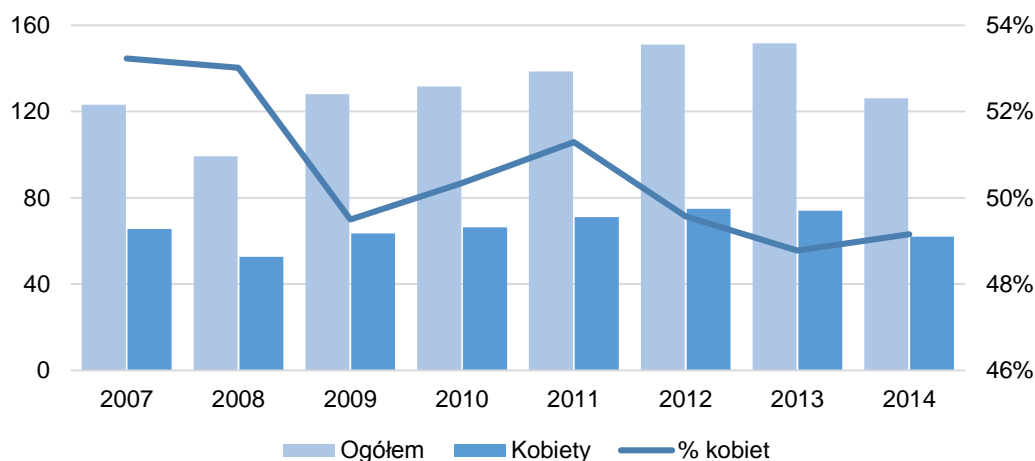
Wśród osób bezrobotnych o najniższym poziomie wykształcenia najliczniejszą grupę stanowią mężczyźni. Nadreprezentacja kobiet występuje zaś wśród osób legitymujących się wykształceniem średnim i wyższym. Nasuwa się więc pytanie o adekwatność oferty edukacyjnej szkół średnich i wyższych względem zapotrzebowania rynku pracy.

Tabela 4. Udział kobiet w bezrobotnych w województwie łódzkim w latach 2007-2014

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bezrobotni ogółem (w tys. osób)	123,1	99,2	128,1	131,6	138,7	151,0	151,6	126,2
W tym kobiety (w tys. osób)	65,6	52,6	63,4	66,3	71,1	74,9	74,0	62,0
Udział kobiet (w %)	53%	53%	49%	50%	51%	50%	49%	49%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS Bank Danych Lokalnych, 2015

Rysunek 27. Liczba (w tys. osób) i udział (w %) kobiet w populacji bezrobotnych w województwie łódzkim w latach 2007-2014



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS Bank Danych Lokalnych, 2015

Kobiety stanowią w województwie łódzkim grupę nieco mniej liczną niż bezrobotni mężczyźni – ich udział w generalnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych oscyluje wokół wartości nieco poniżej 50%. Jest to tendencja obserwowana już od kilku lat, można zatem powiedzieć, że względnie trwała¹².

Długotrwale bezrobotni

Z definicji ustawowej wynika, że osoba długotrwale bezrobotna to taka, która pozostaje w rejestrach powiatowego urzędu pracy łącznie przez ponad 12 miesięcy w okresie dwóch lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy¹³.

¹² Opracowano na podstawie: Rynek pracy w województwie łódzkim w 2014 roku, WUP w Łodzi, 2015

¹³ Ustawa z dnia 20.04.2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. 2015 poz. 149)

Spośród 126 157 bezrobotnych znajdujących się w rejestrach urzędów pracy na terenie województwa łódzkiego w końcu 2014 roku, 75 150 to osoby długotrwale bezrobotne. Stanowili oni 59,6% ogółu zarejestrowanych. W kraju analogiczny wskaźnik wyrażał się wartością 57,7%.

Na przestrzeni 2014 roku liczba długotrwale bezrobotnych w województwie łódzkim zmniejszyła się o 9 293 osoby. Wartość wskaźnika udziału tej grupy w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych jednak wzrosła. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli:

Tabela 5. Długotrwale bezrobotni w województwie łódzkim w latach 2012-2014. Stan w końcu roku

Wyszczególnienie	Bezrobotni (stan na koniec miesiąca)
Grudzień 2012	
Ogółem w województwie	151,0 tys. osób
Długotrwale bezrobotni	77 ,0 tys. osób
Wskaźnik udziału	51%
Grudzień 2013	
Ogółem w województwie	151,6 tys. osób
Długotrwale bezrobotni	84 ,4 tys. osób
Wskaźnik udziału	55,7%
Grudzień 2014	
Ogółem w województwie	126,2 tys. osób
Długotrwale bezrobotni	75 ,1 tys. osób
Wskaźnik udziału	59,6%

Źródło: Rynek pracy w województwie łódzkim w 2014 roku, WUP w Łodzi, 2015

Według danych powiatowych urzędów pracy województwa łódzkiego najwyższe udziały długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych dotyczyły powiatów: łęczyckiego (69%) i kutnowskiego (66%). W tym powiatach odnotowano najwyższe udziały długotrwale bezrobotnych również w ubiegłym roku. Z danych zgromadzonych przez WUP w Łodzi wynika, że zjawisko długotrwałego bezrobocia występuje we wszystkich kategoriach wieku i wykształcenia, najczęściej dotyczy jednak osób z niewielkim stażem pracy. Problem ten jest szczególnie istotny wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wskazują na to wnioski z badania „Społeczne i przestrzenne zróżnicowanie zjawiska wykluczenia społecznego w województwie łódzkim” zrealizowanego z inicjatywy Regionalnego

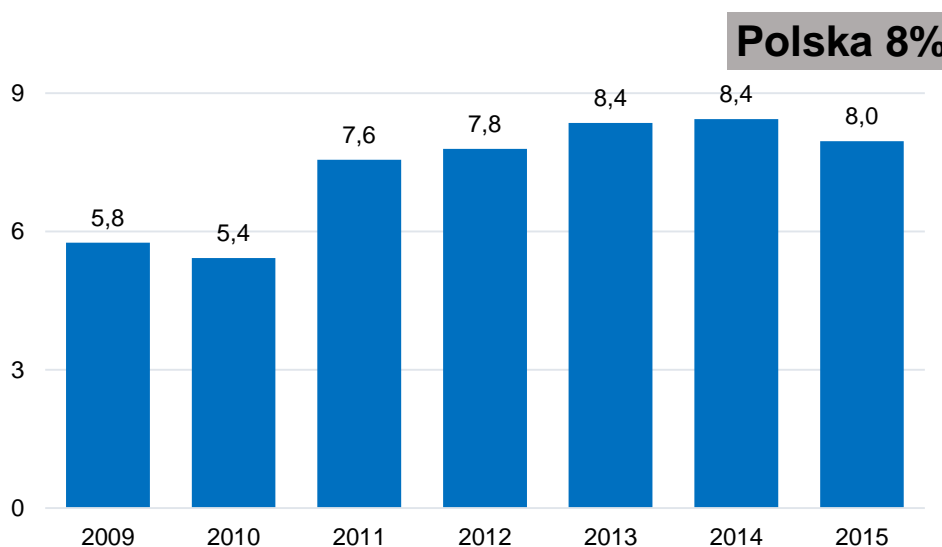
Obserwatorium Rynku Pracy w Łodzi. Wśród objętych tym badaniem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym aż 78,3% borykało się jednocześnie ze skutkami długotrwałego braku pracy¹⁴. Długotrwały brak aktywności zawodowej współistnieje często z wieloma innymi zjawiskami jak na przykład ubóstwo czy uzależnienia.

¹⁴ Raport z badania „Społeczne i przestrzenne zróżnicowanie zjawiska wykluczenia społecznego w województwie łódzkim” zrealizowanego przez firmę Doradztwo Społeczne i Gospodarcze na zlecenie RORP w Łodzi, źródło: Rynek pracy w województwie łódzkim w 2014 roku, WUP w Łodzi, 2015

II. Osoby i rodziny korzystające z pomocy

W województwie łódzkim łącznie w 2015 roku wsparcia udzielono 199 300 osobom, które stanowiły 8,0% ogółu ludności województwa łódzkiego. Liczba osób korzystających z różnego rodzaju świadczeń społecznych to rzeczywista liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną – świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i własnych bez względu na rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania.

Rysunek 18. Udział korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności województwa łódzkiego w latach 2009-2015



źródło: opracowanie własne na podstawie danych sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

Liczba mieszkańców korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w poszczególnych powiatach województwa łódzkiego zdecydowanie różni się od średniej dla całego województwa odnotowanej w 2015 roku. Największy odsetek osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w stosunku do ludności powiatów odnotowano w powiecie bełchatowskim (20,5%), poddębickim (13,9%) i wieluńskim (13,1%) natomiast najmniejszy

w miastach na prawach powiatu: Skierniewicach (4,2%), Łodzi (4,5%) i Piotrkowie Trybunalskim (5,4%).

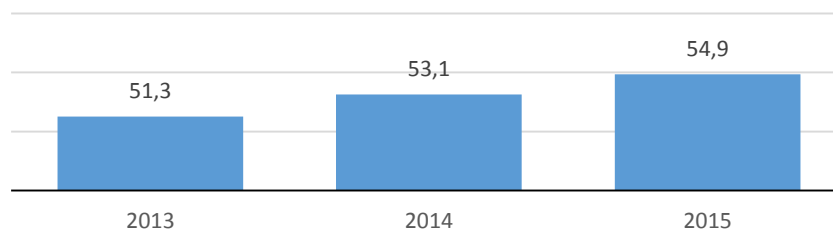
Rysunek 19. Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ludności powiatów w 2015 roku



źródło: opracowanie własne na podstawie danych sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

Jedną z niepokojących tendencji utrzymujących się w strukturze osób korzystających z systemu pomocy społecznej jest długotrwałe pozostawanie w systemie świadczeń.

Rysunek 20. Udział osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ogóle świadczeniobiorców w latach 2013-2015 (w %)

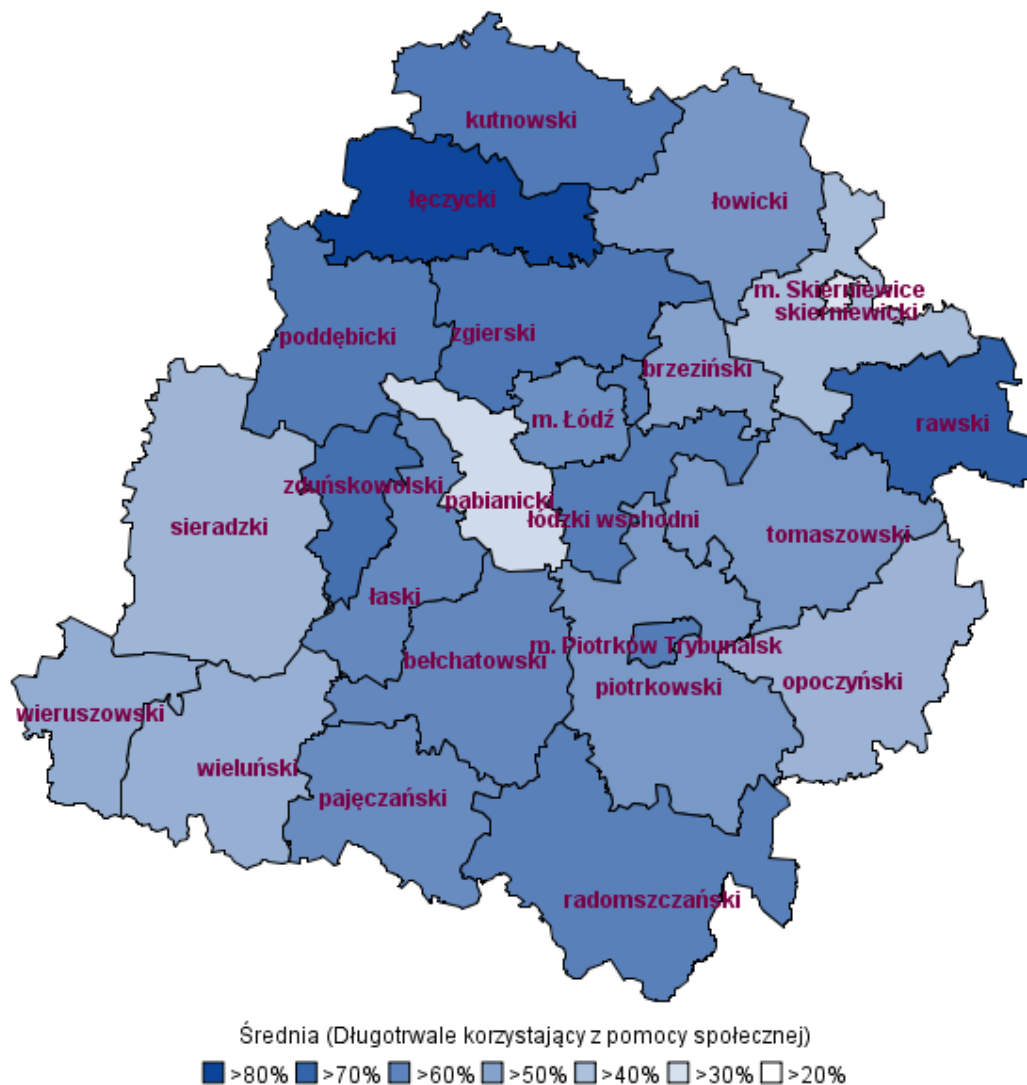


źródło: opracowanie własne na podstawie danych sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

Dane zbiorcze zawarte w Ocenie zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego wskazują na zwiększanie się udziału osób długotrwale korzystających ze świadczeń w całej populacji osób, którym przyznawane są świadczenia w danym roku. W stosunku do 2014 roku udział osób długotrwale korzystających ze świadczeń w 2015 roku wzrósł o 3,6 punktów procentowych.

Osoby długotrwale korzystające ze świadczeń pomocy społecznej w większości powiatów województwa łódzkiego stanowią ponad połowę wszystkich świadczeniobiorców. Największy udział takich osób odnotowano w powiecie łęczyckim (79,4%) i rawskim (70,8%), natomiast najmniejszy procent osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej stanowili świadczeniobiorcy z miasta Skierniewice (29,2%) powiatu pabianickiego (31,8%) oraz skierniewickiego (41,2%).

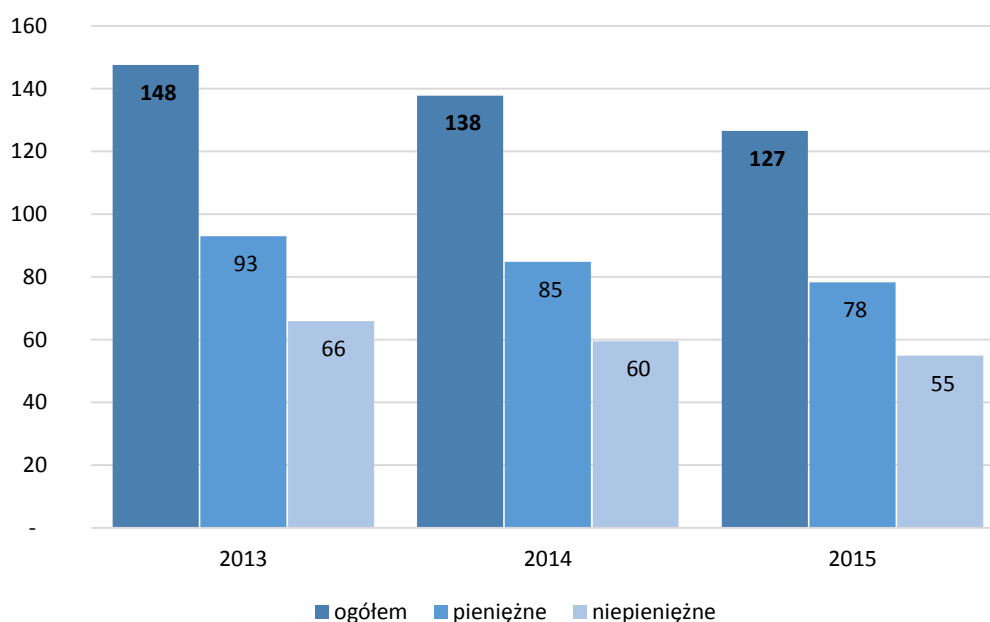
Rysunek 21. Udział osób długotrwale korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ogóle świadczeniobiorców w 2015 roku



źródło: opracowanie własne na podstawie danych sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

W 2015 roku łącznie przyznano 127 tys. świadczeń. Analiza zmian w ilości przyznawanych świadczeń w czasie ujawniła tendencję spadkową – w 2015 roku w stosunku do 2014 liczba przyznanych świadczeń zmniejszyła się o nieco ponad 11 tysięcy.

Rysunek 22. Liczba osób, którym przyznano świadczenie (w tys.)



źródło: opracowanie własne na podstawie: Ocena zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

Najbardziej rozpowszechnioną formą wsparcia, zarówno w roku oceny jak i w poprzednich latach w województwie łódzkim, były **świadczenia pieniężne**. Osoby korzystające z tej formy wsparcia stanowiły **62% ogółu ludności objętej pomocą społeczną**. Jednocześnie warto podkreślić, iż pobieranie świadczenia w formie pieniężnej nie wyklucza jednoczesnego korzystania ze wsparcia w innej (niepieniężnej) formie.

Ze świadczeń **niepieniężnych** w 2015 roku korzystało ok. **43%** wszystkich osób otrzymujących pomoc w formie różnego rodzaju świadczeń. Prognoza na kolejny rok przewiduje wzrost tego wskaźnika o 2 punkty procentowe.

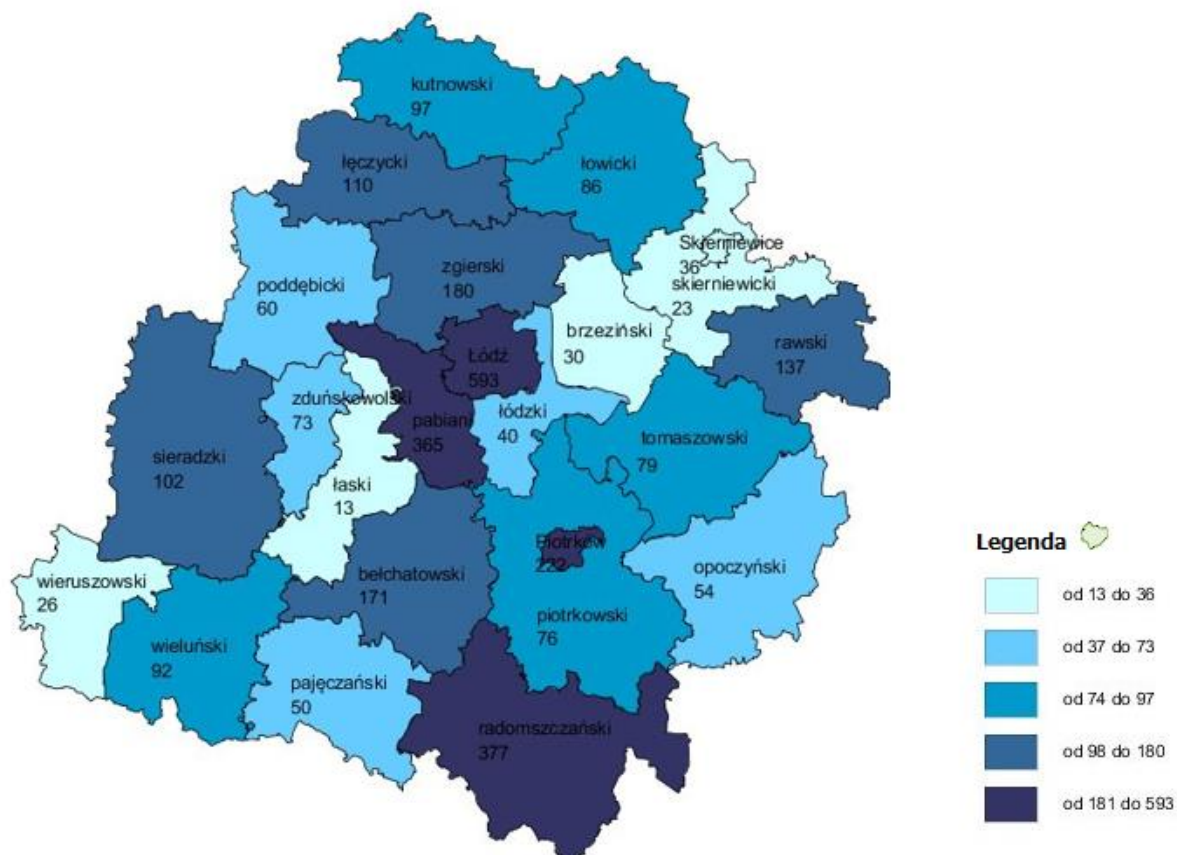
Istotną pozycją w świadczeniach niepieniężnych jest wspieranie mieszkańców województwa łódzkiego poprzez zapewnienie im darmowego **posiłku**. Na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej - w województwie łódzkim w roku oceny posiłkami objętych było 43.5 tys. osób. Największą grupę wśród tych osób stanowiły dzieci – 39 016 dzieci (86,9 % ogółu osób wspartych pomocą w formie posiłku). Warto zauważyć, iż **dzieci objęte wsparciem w postaci posiłków to 9,2% młodzieży do osiemnastego roku życia zamieszkującej województwo łódzkie**. Omawiana pomoc wspomagana jest przez wieloletni program "Pomoc państwa w zakresie dożywiania". Celem programu jest udzielenie wsparcia gminom w wypełnianiu zadań własnych o charakterze obowiązkowym w zakresie dożywiania dzieci oraz zapewnienia

posiłku osobom jego pozbawionym, ze szczególnym uwzględnieniem osób z terenów wiejskich i z obszarów objętych wysokim poziomem bezrobocia.

Zarówno ośrodki pomocy społecznej jak i powiatowe centra pomocy rodzinie oferują bardzo szerokie wsparcie mieszkańcom. Obok wsparcia udzielanego na podstawie decyzji administracyjnej udzielają one wsparcia bez konieczności wydawania decyzji czy przeprowadzania wywiadu środowiskowego, czyli osoby: objęte wyłącznie pracą socjalną, interwencją kryzysową, wsparciem w postaci skierowań do centrów i klubów integracji społecznej oraz prac społecznie użytecznych, korzystające z poradnictwa specjalistycznego, a także osoby otrzymujące pomoc i wsparcie w PCPR na podstawie innych przepisów niż ustawa o pomocy społecznej (np. niepełnosprawni, dzieci z rodzin zastępczych, usamodzielniani wychowankowie).

Wśród wsparcia jakie oferują mieszkańcom ośrodki pomocy społecznej znajdują się **usługi opiekuńcze** w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze (zadanie własne gminy), a także specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi (zadanie zlecone gminie) kierowane do osób potrzebujących pomocy w codziennym funkcjonowaniu z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn. Tego rodzaju usług udzielono łącznie **7 211 osobom** w 2015 roku. Ustawa o pomocy społecznej wskazuje, że pomoc w formie usług przysługuje osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności lub innej przyczyny wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione. Usługi opiekuńcze mogą być przyznane też osobom mieszkającym w rodzinie, w przypadku gdy rodzina nie może takiej pomocy zapewnić.

Rysunek 23. Liczba osób objęta pomocą w formie usług opiekuńczych w wieku poprodukcyjnym w 2015 roku



źródło: na podstawie danych sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

Głównymi beneficjentami usług opiekuńczych są osoby w wieku poprodukcyjnym. Analizując liczbę wspieranych osób z tej kategorii można zauważyć, iż największe zapotrzebowanie w tym zakresie odnotowano w mieście Łodzi, powiecie radomszczańskim, pabianickim oraz w Piotrkowie Trybunalskim.

Organizacja i świadczenie **specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi** w miejscu zamieszkania należy do zadań zleconych gminy z zakresu administracji rządowej. Przeznaczone są one dla osób:

- chorujących psychicznie (wykazujących zaburzenia psychotyczne),
- upośledzonych umysłowo,

- osób wykazujących inne poważne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga takiej formy pomocy i opieki niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym.

Na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej wiadomo, że w 2015 r. tej formy pomocy potrzebowało **171 osób**. Analiza dynamiki zmian na przestrzeni ostatnich 5 lat wykazała tendencję spadkową w przypadku udzielania tej formy pomocy.

Innym istotnym elementem udzielanej pomocy społecznej jest **praca socjalna** stanowiąca główną formę wsparcia oferowanego przez pracowników socjalnych. Ma ona na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Odgrywa bardzo istotną rolę w aktywizacji świadczeniobiorców, udzielaniu pomocy i kształtowaniu odpowiednich postaw społecznych. Łącznie **pomocą w formie pracy socjalnej** objęto blisko 68,5 tysiąca rodzin i ponad 147,8 tysiąca osób w tych rodzinach, co stanowi **6% ludności województwa łódzkiego**.

Znacznemu spadkowi w województwie łódzkim uległa liczba zawartych kontraktów socjalnych i liczba osób nim objętych. Łącznie odnotowany spadek wyniósł 37% w stosunku do 2015 roku.

Tabela 6. Liczba kontraktów socjalnych zawartych w 2015 roku

KONTRAKT SOCJALNY				
WYSZCZEGÓLNIENIE	2013	2014	2015	Prognoza na 2016
Liczba zawartych kontraktów socjalnych	7 353	7 357	4 649	5 168
Liczba osób ogółem objętych kontraktem	8 800	8 834	5 451	6 079
W tym: liczba osób objętych kontraktem w Klubie Integracji Społecznej	2 487	2 714	2 321	2 304

źródło: na podstawie danych sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

Największy spadek liczby zawieranych kontraktów odnotowano w powiecie poddębickim (spadek o 87% w stosunku do 2015 roku) i brzezińskim (spadek o 71% w stosunku do 2015 roku). W pozostałych powiatach również odnotowano wyraźne spadki, jedynie w przypadku 3 powiatów odnotowano wzrost; były to: powiat łowicki – wzrost o 62%, miasto Skierniewice - wzrost o 64% oraz powiat łęczyński - wzrost o 5%.

Odmianą kontraktu socjalnego są **indywidualne programy pracy z klientem**. Programami tego typu (indywidualnym programem usamodzielnienia, wychodzenia z bezdomności itp.) jednostki pomocy społecznej w powiatach i miastach na prawach powiatów objęły w 2015 roku **łącznie 1 897 osób**. Niestety również w przypadku tego typu programów odnotowano spadek liczby beneficjentów. Przykładem może być indywidualny program wychodzenia z bezdomności, z którego w 2015 roku skorzystało 255 osób, podczas gdy rok wcześniej beneficjentów było blisko dwa razy więcej (496 osób).

Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych mogą liczyć na wsparcie zapewniane poprzez specjalnie w tym celu powołanych organizatorów **pieczy zastępczej**. Wspieranie rodziny poprowadzone jest zarówno w gminach jak i w powiatach. Na szczeblu gminy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych władze samorządowe zapewniają wspieranie rodziny, które może być prowadzone w formie pracy z rodziną lub pomocy w opiece i wychowaniu dziecka. Rodzina może otrzymać wsparcie poprzez działania rodzin wspierających, placówek wsparcia dziennego, instytucji i podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny.

Łącznie w województwie łódzkim funkcjonowało **5 rodzin wspierające** powołanych w celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych (3 w gminie wiejskiej Ozorków, 2 w gminie miejsko wiejskiej Błaszki).

Asystent rodziny powołany jest w celu wsparcia rodziny w pojawiających się problemach opiekuńczo –wychowawczych. Rodziny z dziećmi mogą od gminy na wniosek pracownika socjalnego otrzymać wsparcie asystenta rodziny. Zatrudnienie asystentów rodziny dla gminy jest na ogół zadaniem fakultatywnym. Obligatoryjny charakter przybiera tylko w przypadku, gdy sąd zobowiąże do pracy z asystentem rodziny na podstawie 109 § 2 pkt 1. W 2015 roku w województwie łódzkim zatrudnionych było **220 asystentów rodziny**. W stosunku do 2014 roku odnotowano **wzrost** liczby asystentów rodziny o **8%**, co świadczy o utrzymującej się od trzech lat tendencji wzrostowej.

Do zadań powiatu należy organizacja pieczy zastępczej w przypadku gdy postanowieniem sądu dziecko zostanie umieszczone w jednej z dwóch form pieczy zastępczej: rodzinnej lub instytucjonalnej. W struktury rodzinnej pieczy zastępczej wchodzi: rodziny zastępcze dzielą się na: rodziny zastępcze spokrewnione, rodziny zastępcze niezawodowe, rodziny zawodowe (pogotowia rodzinne oraz rodziny specjalistyczna dla: małoletnich matek, dzieci niepełnosprawnych, nieletnich).

Rysunek 24. Schemat rodziny pieczy zastępczej



Według danych MPiPS w łódzkim na koniec 2015 roku **funkcjonowało 3 199 podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej**, w tym 3 173 rodzin zastępczych i 26 rodzinnych domów

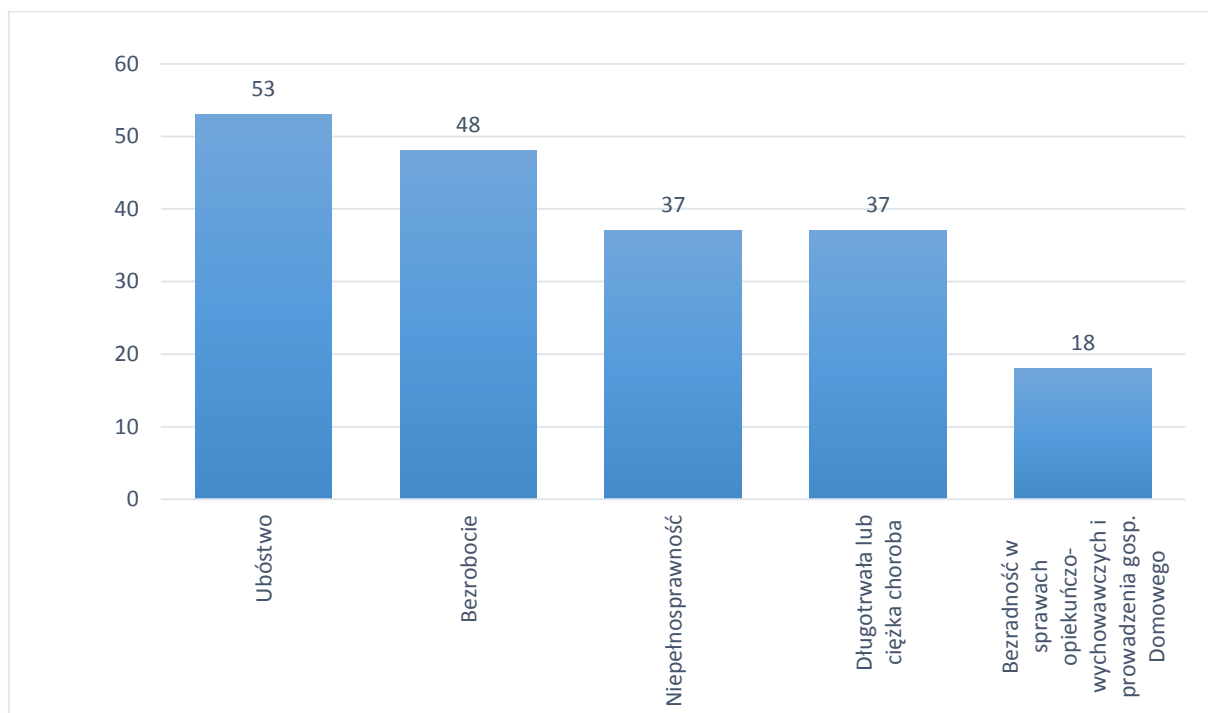
dziecka. Znaczna przewaga rodzin zastępczych wynika z dominacji w strukturze rodzinnej pieczy zastępczej rodzin spokrewnionych z dzieckiem (64,4% ogółu rodzinnej pieczy zastępczej). Na drugim miejscu plasowały się rodziny zastępcze niezawodowe (30%). Zdecydowanie mniejszą grupę stanowiły rodziny zastępcze zawodowe (4,7%), natomiast najmniejszy udział podmiotów pieczy zastępczej odnotowano w przypadku rodzinnych domów dziecka (0,9%). Przedstawiona struktura nie odbiega od rozkładu liczby i rodzaju podmiotów rodzinnej pieczy zastępczej w Polsce w 2015 roku.

Po wejściu w życie ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej rokrocznie zwiększa się liczba **koordynatorów pieczy zastępczej**. Według danych pozyskanych ze sprawozdań OZPS na 2015 rok łącznie w województwie łódzkim zwiększyła się liczba koordynatorów pieczy zastępczej o 37% w stosunku do roku ubiegłego. Obecnie w województwie łódzkim zatrudnionych jest **112 koordynatorów** pieczy zastępczej.

Łącznie pomoc na **usamodzielnienie** w 2015 roku otrzymały **2 203 osoby** pełnoletnie opuszczające rodzinne formy pieczy zastępczej, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub inne instytucje, o których mowa w art. 88 ust1 *Ustawy o pomocy społecznej*. Pełnoletnie osoby opuszczające rodzinne formy pieczy zastępczej to największa grupa objęta usamodzielnieniem. W roku oceny stanowiły one 62,7% otrzymujących pomoc na usamodzielnienie. Drugą co do wielkości grupą były osoby opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze (30,5%), a trzecią i jednocześnie najmniejszą grupę (6,8%) stanowiły pełnoletnie osoby opuszczające instytucje o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej (np. dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy).

Przyczyny udzielania pomocy i wsparcia ze strony ośrodków pomocy społecznej zostały zdefiniowane w art. 7 *Ustawy o pomocy społecznej* i stanowią główne przesłanki będące podstawą udzielania pomocy.

Rysunek 25. Główne przyczyny korzystania rodzin z pomocy społecznej w województwie łódzkim w 2015 roku (w %)

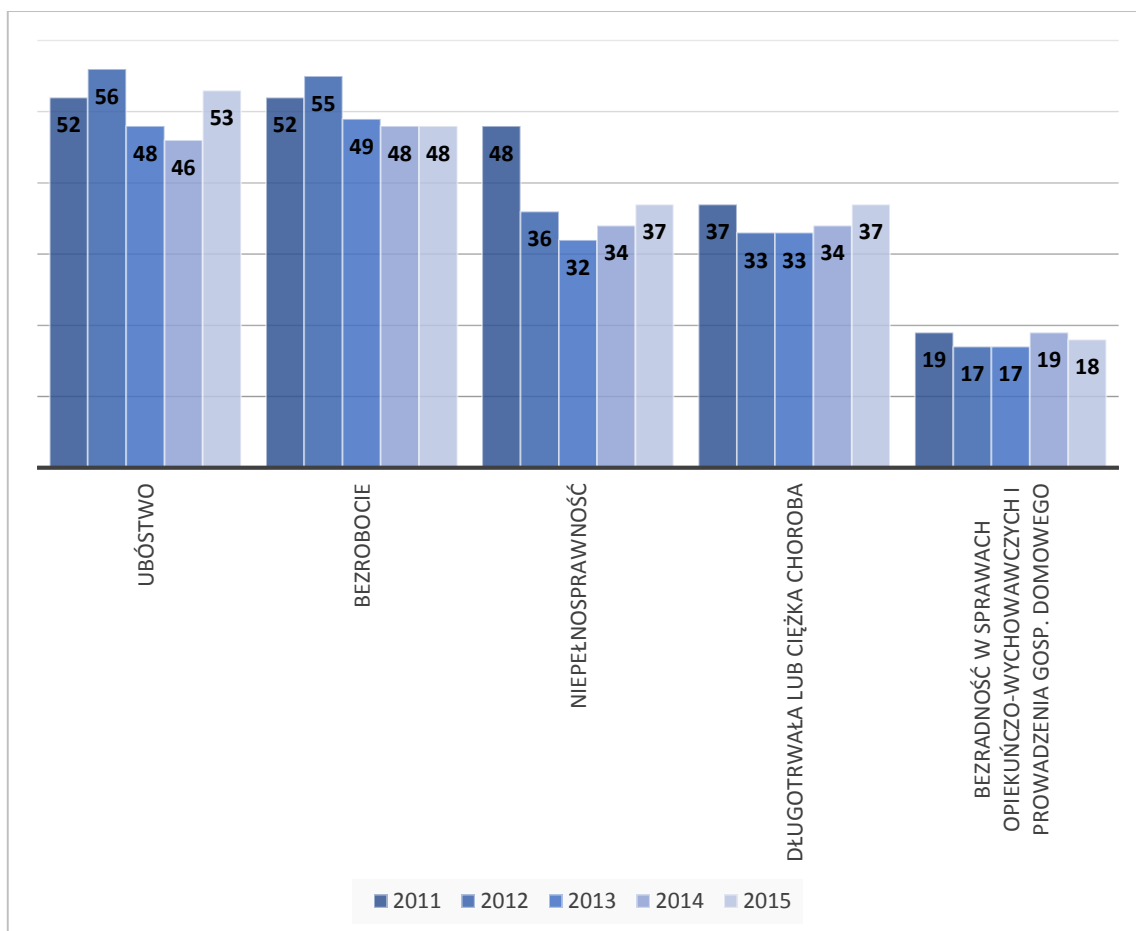


Odsetek rodzin korzystających z pomocy nie sumuje się do 100% z uwagi na występowanie kilku problemów jednocześnie

źródło: opracowanie własne na podstawie danych sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

W województwie łódzkim najczęstszą przyczyną korzystania z pomocy jest ubóstwo (53%), bezrobocie (48%), niepełnosprawność (37%), długotrwała lub ciężka choroba (37%) oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (18%). Inne, rzadziej występujące powody udzielenia wsparcia to potrzeba ochrony macierzyństwa (9%), alkoholizm (7%) oraz przemoc w rodzinie (2%).

Rysunek 26. Główne przyczyny korzystania rodzin z pomocy społecznej w województwie łódzkim w 2015 roku (w %)



źródło: opracowanie własne na podstawie danych sprawozdania Ocena zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

Analiza powodów udzielania pomocy społecznej w ciągu ostatnich lat wykazała zmiany w ogólnych tendencjach. W przypadku ubóstwa stanowiącego główną przyczynę udzielania wsparcia, odwróceniu uległ obserwowany w poprzednich latach trend spadkowy. W 2015 roku procent rodzin wspieranych z powodu ubóstwa wzrósł w stosunku do roku ubiegłego o 9 punktów procentowych i była to najbardziej znacząca zmiana w strukturze wspartych rodzin. Podobną tendencję, choć nie tak znaczącą, można zaobserwować w przypadku odsetka osób wspieranych w ramach pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność (wzrost o 3 p.p.) i długotrwałą lub ciężką chorobę (wzrost o 3 p.p.). Stabilizacji uległ natomiast odsetek rodzin wspieranych ze względu na bezrobocie (nie zmienił się w stosunku do roku

ubiegłego). O względnej stabilizacji można też mówić w przypadku bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – zmniejszeniu uległa ilość wspartych z tego tytułu rodzin o 1 p.p.

III. Inne rodzaje pomocy i świadczeń

W niniejszym rozdziale zaprezentowano dane dotyczące następujących rodzajów pomocy i świadczeń:

- zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych,
- jednorazowy dodatek z tytułu urodzenia się dziecka,
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka,
- świadczenia opiekuńcze,
- świadczenie pielęgnacyjne,
- dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego,
- zasiłek pielęgnacyjny,
- zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka,
- zasiłek pielęgnacyjny dla osoby, która ukończyła 75 lat,
- specjalny zasiłek opiekuńczy,
- świadczenie z funduszu alimentacyjnego,
- dodatki mieszkaniowe,
- dodatki energetyczne,
- opłacenie składki ubezpieczenia zdrowotnego,
- opłacenie składki ubezpieczenia społecznego,
- świadczenia integracyjne (centrum integracji społecznej),
- świadczenia pieniężne z prac społecznie użytecznych,
- stypendia socjalne dla uczniów i zasiłki szkolne.

Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych

Od 1 listopada 2014 roku zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się uzyskany w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy nie przekraczał kwoty 574 zł netto lub kwoty 664 zł netto, gdy członkiem rodziny jest dziecko niepełnosprawne¹⁵.

Zasiłek przysługuje:

1. Rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka;
2. Opiekunowi faktycznemu dziecka;

¹⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z 10 sierpnia 2012 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę do ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych (Dz. U. z 24 sierpnia 2012 r., poz. 959).

3. Osobie uczącej się (osoba pełnoletnia ucząca się, nie pozostająca na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub z zasądzeniem od rodziców na jej rzecz alimentów, jeżeli wyrok sądu orzekający alimenty został wydany przed osiągnięciem pełnoletności przez osobę uczącą się). Zasiłek przysługuje osobie uczącej się w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia.

Od 01 listopada 2012 r. wysokość zasiłku rodzinnego nie uległa zmianie i w 2015 roku wynosiła:

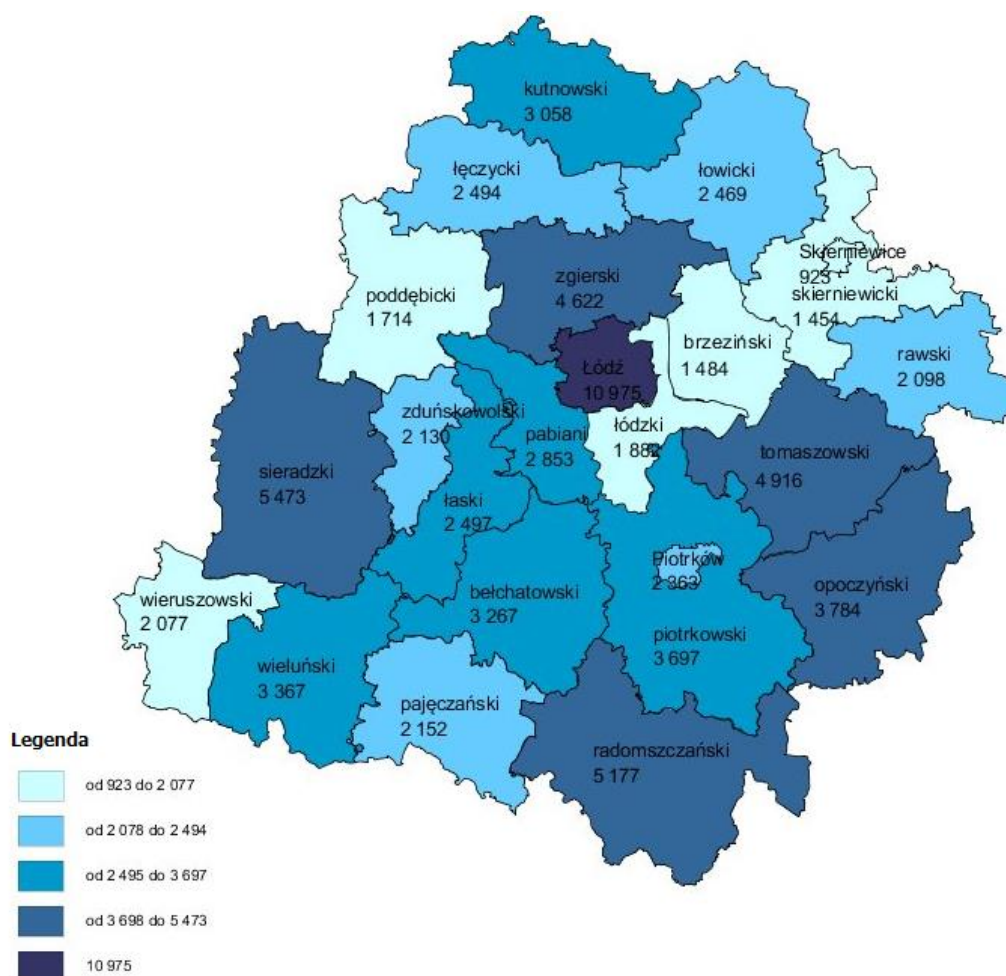
- 77,00 zł na dziecko do ukończenia 5 roku życia;
- 106,00 zł na dziecko powyżej 5 roku życia do ukończenia 18 roku życia;
- 115,00 zł na dziecko powyżej 18 roku życia do ukończenia 24 roku życia.

Na podstawie zbiorczych danych pochodzących z *Oceny zasobów pomocy społecznej* wynika, że w 2015 roku w województwie łódzkim z zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków rodzinnych skorzystało 76 926 rodzin, co oznacza, że w roku 2015 z omawianej formy pomocy skorzystało o 21569 rodzin mniej niż w roku 2014 oraz o 33357 rodzin mniej niż w roku 2013. Przewidywana liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych w roku 2016 utrzyma się na zbliżonym poziomie w stosunku do roku 2015 i wyniesie blisko 81 tysięcy rodzin.

Kwota przeznaczona w 2015 roku na wypłacenie zasiłków rodzinnych i dodatków do nich w województwie łódzkim wyniosła ponad 243,4 miliony złotych i była niższa od kwoty świadczeń przeznaczonej na ten cel w latach poprzednich – o około 10,9 miliona złotych niż w roku 2014 (ponad 254,3 mln zł) oraz o ponad 40,6 milionów złotych niż w roku 2013 (ponad 284 mln zł). Przewidywana kwota, jaka zostanie przeznaczona na wypłacenie zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków rodzinnych w 2016 roku w województwie łódzkim wynosi około 260 milionów złotych.

Dane obrazujące liczbę rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych w roku oceny w przekroju powiatów zaprezentowano na rysunku nr 26.

Rysunek 27. Liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków rodzinnych w województwie łódzkim w 2015 roku



Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z Oceny zasobów pomocy społecznej za 2015 rok.

Największa liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków rodzinnych w 2015 roku obserwowana była w mieście Łodzi – blisko 11 tysięcy rodzin, co stanowi liczbę o ponad tysiąc rodzin niższą niż w roku 2014 (blisko 12 tysięcy rodziny). W przekroju powiatowym największą liczbę rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych odnotowano w powiatach: sieradzkim (5,5 tys.), radomszczańskim (5,2 tys.), tomaszowskim (4,9 tys.) oraz zgierskim (4,6 tys.). Najmniejsza liczba rodzin pobierających zasiłki rodzinne występowała natomiast w powiatach: poddębickim (1,7 tys.), brzezińskim (1,5 tys.), skierniewickim (1,5 tys.) oraz w Skierniewicach (0,9 tys.).

Świadczenie pielęgnacyjne

Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, przysługuje¹⁶:

1. matce albo ojcu,
2. opiekunowi faktycznemu dziecka,
3. osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną, w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
4. innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób małoletnich oraz o znacznym stopniu niepełnosprawności

– jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje niezależnie od dochodów rodziny. Od 1 stycznia 2014 r. do 30 kwietnia 2014 r. wysokość świadczenia pielęgnacyjnego wynosiła 620 zł miesięcznie, po czym od 1 maja 2014 roku podwyższono je o 180 zł do kwoty 800 zł. Stawka ta obowiązywała do 31 grudnia 2014 r. W roku 2015 r. kwota świadczenia wzrosła do 1200 zł, natomiast od 1 stycznia 2016 r. została podwyższona o kolejne 100 zł do poziomu 1300 zł miesięcznie netto. Od 1 stycznia 2017 roku przewidziana została coroczna waloryzacja wysokości świadczenia pielęgnacyjnego, polegająca na corocznym wzroście wysokości tego świadczenia o procentowy wskaźnik, o jaki zwiększać się będzie minimalne wynagrodzenie za pracę¹⁷.

W 2015 roku w województwie łódzkim udzielono blisko 80,3 tysięcy świadczeń pielęgnacyjnych na łączną kwotę około 95,9 milionów złotych. Liczba udzielonych świadczeń była zatem wyższa ponad 5 tysięcy niż w roku 2014, natomiast ich kwota zwiększyła się o około 39,8 mln zł, co wynika z znacznego podwyższenia kwoty świadczeń udzielanych w roku 2015 (1200 zł) w stosunku do roku 2014 (620 zł od 1 stycznia 2014 roku i 800 zł od 1 maja 2014 roku).

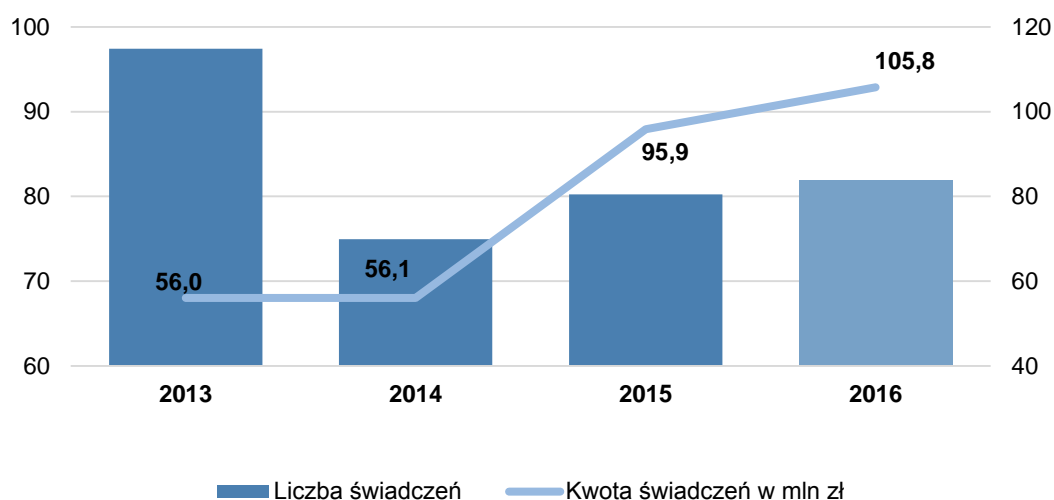
Jednocześnie, zaobserwowano znaczny spadek liczby świadczeń pielęgnacyjnych udzielonych w roku 2014 i 2015 w porównaniu ze stanem z roku 2013, który wynika ze zmiany kryteriów przyznawania świadczenia opiekunom osób niepełnosprawnych, wprowadzonych

¹⁶ Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. 2003 nr 228 poz. 2255).

¹⁷ Opracowano na podstawie: <https://rodzina.gov.pl/swiadczenia/swiadczenia-opiekuncze> (16.05.2016).

znowelizowaną w 2013 roku ustawą o świadczeniach rodzinnych¹⁸. W ustawie wprowadzono bowiem zapis ograniczający dostęp do świadczenia pielęgnacyjnego dla opiekunów dorosłych osób niepełnosprawnych, których niepełnosprawność powstała po osiągnięciu dorosłości, a więc po ukończeniu 18. roku życia lub 25. roku życia w przypadku osób uczących się. Opiekunowie dorosłych osób niepełnosprawnych, którym przyznano prawo do świadczenia przed wejściem ustawy w życie, zachowały prawo do świadczenia pielęgnacyjnego do dnia 30 czerwca 2013 roku.

Rysunek 28. Liczba (lewa oś) i kwota w mln złotych (prawa oś) świadczeń pielęgnacyjnych udzielonych w województwie łódzkim w latach 2013-2015 oraz prognoza na 2016 rok



Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z Oceny zasobów pomocy społecznej za 2015 rok.

Według przewidywań, w roku 2016 liczba świadczeń pielęgnacyjnych może ulec nieznacznemu zwiększeniu do poziomu blisko 82 tysięcy. Kwota świadczeń wzrośnie natomiast o 9,9 mln zł.

Świadczenie z funduszu alimentacyjnego

Osobą uprawnioną do świadczeń z funduszu alimentacyjnego jest dziecko, które ma zasądzone od rodzica alimenty (mogą być to również alimenty na podstawie ugody zawartej przed sądem), jeżeli egzekucja prowadzona przez komornika jest bezskuteczna.

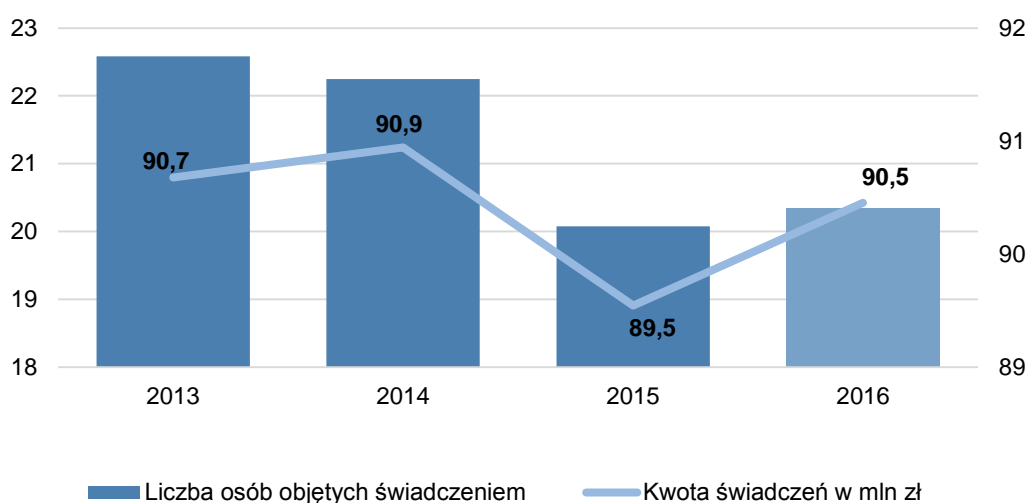
Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują:

¹⁸ Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. 2003 nr 228 poz. 2255); Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 listopada 2013 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. 2013 poz. 1456).

1. do ukończenia przez dziecko 18 lat,
2. do ukończenia przez dziecko 25 lat po warunkiem, że dziecko uczy się w szkole lub szkole wyższej,
3. bez względu na wiek dziecka w przypadku posiadania przez dziecko orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Zgodnie z danymi przesłanymi z ośrodków pomocy społecznej w ramach *Oceny zasobów pomocy społecznej*, w 2015 roku w województwie łódzkim świadczeniem z funduszu alimentacyjnego objętych było ponad 13,7 tysięcy osób, a kwota świadczeń osiągnęła wartość około 89,5 mln złotych. Zgodnie z przewidywaniami, liczba osób, które zostaną objęte świadczeniem alimentacyjnym w 2016 roku, oraz kwota świadczeń utrzymają się na zbliżonym poziomie do obserwowanego w roku 2015.

Rysunek 29. Liczba osób objętych świadczeniem alimentacyjnym (lewa oś) i kwota świadczeń w mln złotych (prawa oś) w województwie łódzkim w latach 2013-2015 oraz prognoza na 2016 rok



Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z Oceny zasobów pomocy społecznej za 2015 rok.

IV. Zasoby instytucjonalne

Niniejszy rozdział obejmuje opis stanu zasobów instytucjonalnych pomocy społecznej w województwie łódzkim. Prezentuje on dane dotyczące liczby wybranych typów ośrodków wsparcia, ich potencjału (miejsc dostępnych dla beneficjentów), a także efektywności (liczby osób, które korzystały z pomocy oferowanej przez prezentowane rodzaje placówek oraz oczekujących na możliwość skorzystania potencjału opisywanych instytucji). Sprawozdanie zawiera także dane dotyczące utrzymania ośrodków wsparcia – kosztów ich prowadzenia, liczby osób zatrudnionych. Większość aktualnych danych zaprezentowano w odniesieniu do poprzednich pomiarów w 2014 roku oraz w stosunku do wartości prognoz na 2016 rok.

Domy pomocy społecznej

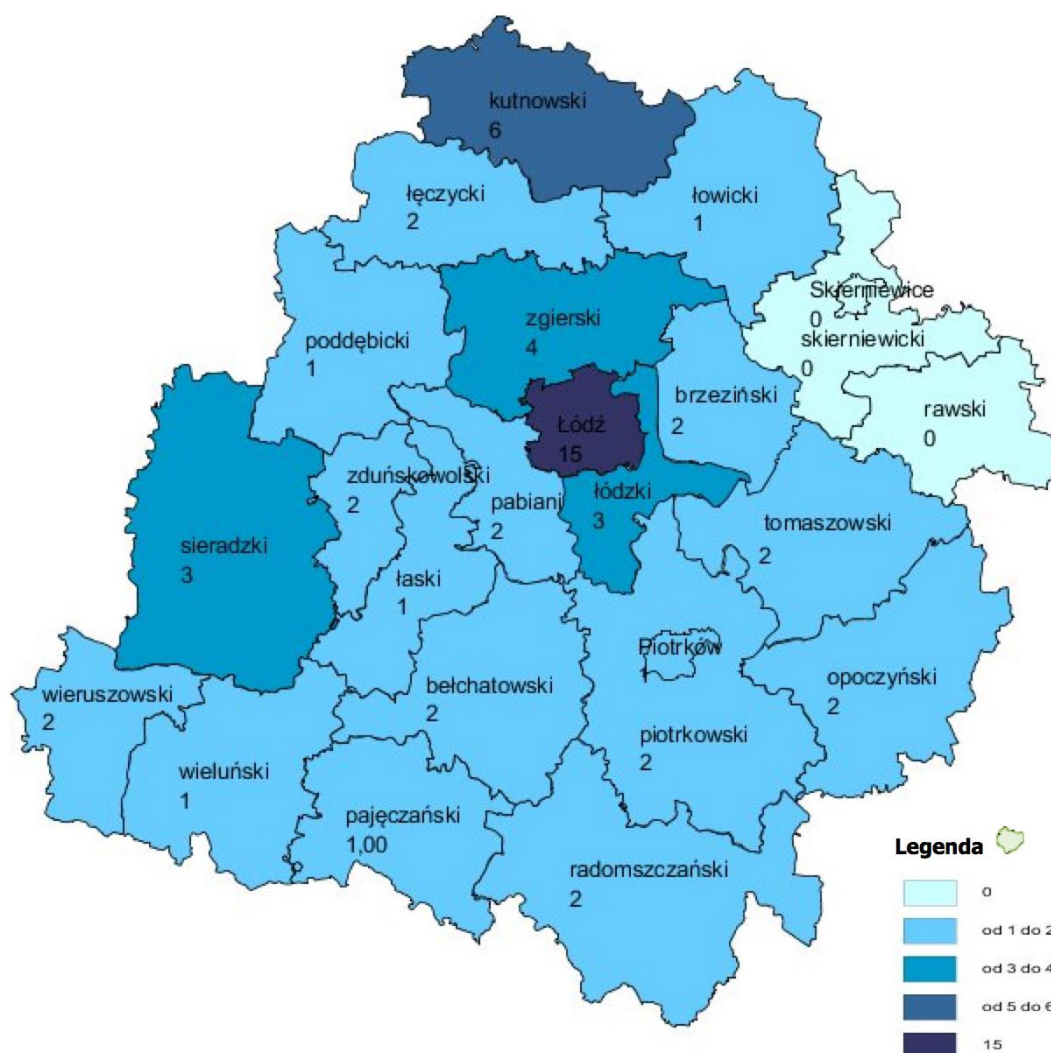
Dom pomocy społecznej jest formą pomocy oferowaną w sytuacjach, gdy inny rodzaj wsparcia nie może być świadczony lub jest niewystarczający w stosunku do potrzeb osoby zainteresowanej. Domy pomocy społecznej świadczą usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nich przebywających. Po stronie domów pomocy społecznej leży obowiązek umożliwienia i ułatwienia mieszkańcom dostępu do świadczeń zdrowotnych przysługujących im na podstawie przepisów o świadczeniach z ubezpieczenia zdrowotnego.

Wśród typów domów pomocy społecznej wyróżnić można domy przeznaczone dla osób w podeszłym wieku, przewlekle somatycznie chorych, przewlekle psychicznie chorych, lub niepełnosprawnych intelektualnie. Możliwe jest również prowadzenie łączne domu pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku z domem dla osób przewlekle somatycznie chorych albo dla osób niepełnosprawnych fizycznie. Dom pomocy społecznej prowadzony w taki sposób świadczy usługi na poziomie standardu obowiązującego dla każdego spośród typów domów, których specyfikę łączy dana placówka

Domy pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym prowadzone są przez samorząd powiatowy, domy o zasięgu lokalnym są prowadzone przez samorząd gminny, a domy o zasięgu regionalnym - przez samorząd wojewódzki.

Na terenie województwa łódzkiego, w roku oceny ogółem znajdowało się 57 domów pomocy społecznej. Wśród nich 48 jednostek było prowadzonych przez jednostkę samorządu terytorialnego, natomiast 9 przez inne podmioty. Rozmieszczenie placówek w województwie łódzkim w roku 2015 obrazuje poniższy rysunek.

Rysunek 30. Liczba domów pomocy społecznej w powiatach województwa łódzkiego (dane na 2015 r.)

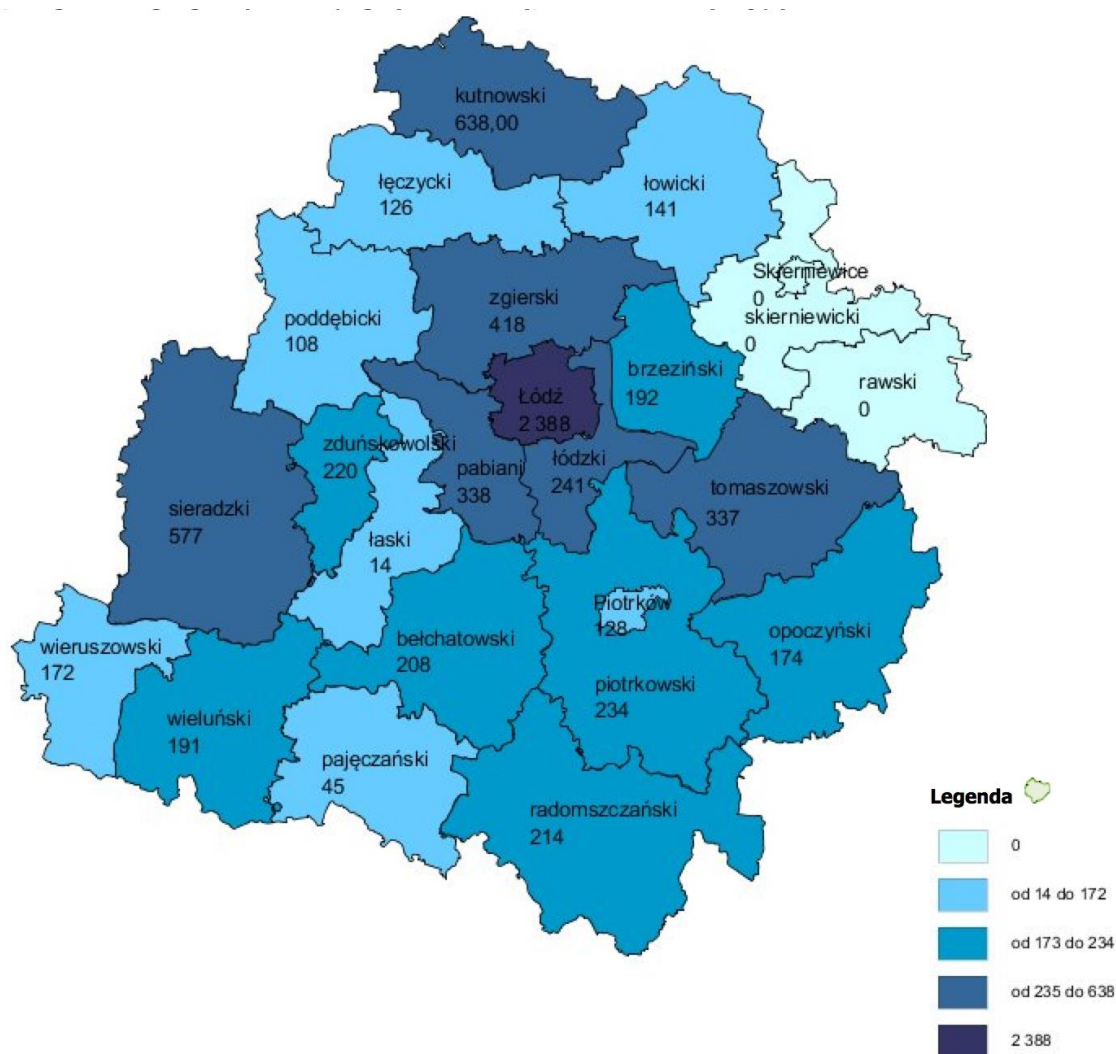


Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

Największa liczba placówek poza stolicą województwa znajduje się odpowiednio w powiatach: kutnowskim, zgierskim, łódzkim wschodnim i sieradzkim. Powiaty skierniewicki, rawski i miasto Skierniewice nie dysponują domami pomocy społecznej. Organem prowadzącym większość placówek w województwie łódzkim są jednostki samorządu terytorialnego (powiaty). Prowadzą one 48 domów. Dla 9 placówek organem prowadzącym w roku oceny były inne podmioty, reprezentujące sektor pozarządowy.

W stosunku do stanu z 2014 r. liczba domów pomocy społecznej w roku oceny wzrosła o 1 placówkę. Liczba miejsc w domach pomocy społecznej w roku oceny wzrosła w związku z tym o 45, w następnym roku planowane jest zwiększenie liczby miejsc o 3 jednostki. Liczba podopiecznych domów pomocy społecznej w 2015 r. wyniosła 7 104 mieszkańców (na 6252 miejsc). Zanotowano znaczny wzrost liczby osób, które korzystały z domów pomocy społecznej w 2015 r w porównaniu do liczby beneficjentów omawianego typu instytucji w 2014 roku, (o 304 osoby, czyli o 4,47% w porównaniu do liczby z roku poprzedzającego pomiar). Prognozy na kolejny rok wykazują natomiast niewielki spadek wskaźnika liczby beneficjentów domów pomocy społecznej (o 0,25 %) Liczbę osób korzystających z domów pomocy społecznej w poszczególnych powiatach przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek 31. Liczba podopiecznych domów pomocy społecznej w poszczególnych powiatach województwa łódzkiego (stan na 2015 r.)



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

W roku 2015 liczba pracowników domów pomocy społecznej wyniosła 4 219 osób. Roczny koszt utrzymania i prowadzenia placówek w województwie łódzkim w 2015 r. wyniósł prawie 209 766 979 złotych. W kolejnym roku po ocenie prognozuje się wzrost kosztów o ponad 8,5 miliona złotych.

Ośrodki wsparcia w województwie łódzkim

Ośrodek wsparcia jest dzienną formą pomocy instytucjonalnej, w ramach której świadczone są usługi dostosowane do specyficznych potrzeb beneficjentów, w tym usługi żywieniowe. Przy ośrodkach wsparcia mogą być prowadzone całodobowe miejsca okresowego pobytu. W roku oceny na terenie województwa łódzkiego funkcjonowało 126 ośrodków wsparcia. Wśród nich 83 prowadzone były przez jednostki samorządu terytorialnego, 41 przez inne podmioty (NGO). W kolejnych latach prognozuje się zwiększenie liczby placówek. Ogółem w województwie łódzkim z ośrodków wsparcia korzysta blisko 8,5 tysięcy osób (dokładnie 8 477), przy liczbie 6 189 miejsc dostępnych w ośrodkach wsparcia.

Środowiskowe domy samopomocy stanowią jedną z form ośrodków wsparcia. W województwie łódzkim ich liczba wynosi 47 placówek (o 2 więcej, niż w roku poprzednim). Wśród wszystkich placówek tego typu 34 są prowadzone przez jednostki samorządu terytorialnego, a pozostałych 13 placówek jest prowadzonych przez inne podmioty. Liczba miejsc w domach samopomocy w roku pomiaru wyniosła 1 876, natomiast skorzystały z nich 2 102 osoby. Liczba osób oczekujących na miejsce w domu samopomocy w województwie łódzkim pod koniec 2015 roku wynosiła 311 chętnych. Jest to wartość niższa o 17,5% w stosunku do liczby oczekujących w 2014 roku.

Oprócz ośrodków wsparcia, utworzonych w oparciu o ustawę o pomocy społecznej, w poszczególnych gminach i powiatach funkcjonują zasoby instytucjonalne działające w oparciu o inne ustawy np. ustawę o zatrudnieniu socjalnym, ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 r. rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

W 2015 roku ocenie poddane zostały następujące zasoby pomocy społecznej w województwie łódzkim:

- Dienne domy pomocy (w województwie łódzkim znajdują się 34 tego typu placówki),
- Noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych (23 placówki),
- Kluby samopomocy (4 placówki),
- Mieszkania chronione (25 placówek),

- Ośrodki interwencji kryzysowej (11 placówek),
- Jednostki specjalistycznego poradnictwa (16 placówek),
- Placówki wsparcia dziennego (125 placówek),
- Placówki opiekuńczo –wychowawcze (66 placówek),
- Centra integracji społecznej (3 placówki),
- Kluby integracji społecznej (11 klubów),
- Warsztaty terapii zajęciowej (48 placówek),
- Zakłady aktywności zawodowej (7 placówek).

Dodatkowymi instytucjami wsparcia są też punkty konsultacyjne, uniwersytety trzeciego wieku, świetlice dla bezdomnych. Poniżej przedstawiono szczegółowe informacje na temat wybranych zasobów instytucjonalnych.

Tabela 7. Wybrane zasoby instytucjonalne pomocy społecznej w województwie łódzkim

Wyszczególnienie	2014r.	2015r.	prognoza na 2016r.	wzrost/spadek w 2015r. (2014r. = 100%)	prognozowany wzrost/spadek w 2016r. (2015r. = 100%)
Ośrodki wsparcia ogółem					
Liczba ośrodków wsparcia ogółem	121	126	128	4,13%	1,59%
Liczba miejsc w placówkach ogółem	5 873	6 189	6 252	5,38%	1,02%
Liczba osób korzystających	8 377	8 477	8 690	1,19%	2,51%
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	442	365	376	-17,42%	3,01%
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem	944	1 011	1 044	7,10%	3,26%
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	42 500 501	43 677 920	47 675 968	2,77%	9,15%
Środowiskowe domy samopomocy					
Liczba środowiskowych domów samopomocy ogółem	45	47	49	4,44%	4,26%
Liczba miejsc w placówkach ogółem	1 786	1 876	1 977	5,04%	5,38%
Liczba osób korzystających	1 996	2 102	2 182	5,31%	3,81%
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	377	311	242	-17,51%	-22,19%

Wyszczególnienie	2014r.	2015r.	prognoza na 2016r.	wzrost/spadek w 2015r. (2014r. = 100%)	prognozowany wzrost/spadek w 2016r. (2015r. = 100%)
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem	513	527	555	2,73%	5,31%
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	23 370 763	23 800 800	26 671 114	1,84%	12,06%
Dzienne domy pomocy					
Liczba dziennych domów pomocy ogółem	32	34	35	6,25%	2,94%
Liczba miejsc w placówkach ogółem	1 556	1 636	1 666	5,14%	1,83%
Liczba osób korzystających	1 898	1 992	2 089	4,95%	4,87%
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	0	0	20	0,00%	x
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem	289	140	147	-51,56%	5,00%
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	13 335 310	13 894 629	14 546 373	4,19%	4,69%
Noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych					
Liczba jednostek ogółem	24	23	23	-4,17%	0,00%
Liczba miejsc w placówkach ogółem	967	972	972	0,52%	0,00%
Liczba osób korzystających	2 335	2 072	2 063	-11,26%	-0,43%
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem	83	89	90	7,23%	1,12%
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	4 090 767	3 888 153	4 149 727	-4,95%	6,73%
Mieszkania chronione ogółem					
Liczba mieszkań chronionych ogółem	23	25	28	8,70%	12,00%
Liczba miejsc w placówkach ogółem	227	229	243	0,88%	6,11%
Liczba osób korzystających	228	220	241	-3,51%	9,55%
Liczba osób oczekujących (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	12	4	3	-66,67%	-25,00%
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem	32	35	38	9,38%	8,57%
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	1 291 276	1 321 824	1 586 093	2,37%	19,99%

Wyszczególnienie	2014r.	2015r.	prognoza na 2016r.	wzrost/spadek w 2015r. (2014r. = 100%)	prognozowany wzrost/spadek w 2016r. (2015r. = 100%)
Ośrodki interwencji kryzysowej					
Liczba ośrodków interwencji kryzysowej ogółem	12	11	13	-8,33%	18,18%
Liczba miejsc w placówkach ogółem	15	22	28	46,67%	27,27%
Liczba osób korzystających	6 572	6 446	6 442	-1,92%	-0,06%
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem	26	30	45	15,38%	50,00%
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	488 775	510 667	582 106	4,48%	13,99%
Warsztaty terapii zajęciowej					
Liczba warsztatów terapii zajęciowej ogółem	47	48	47	2,13%	-2,08%
Liczba osób korzystających	1 629	1 665	1 637	2,21%	-1,68%
Kadra placówek - liczba osób zatrudnionych ogółem	608	608	571	0,00%	-6,09%
Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek (w złotych)	24 981 038	25 888 077	27 622 664	3,63%	6,70%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

Analiza zaprezentowanych w powyższej tabeli danych dotyczących stanu zasobów instytucjonalnych pomocy społecznej z roku poprzedzającego ocenę oraz roku oceny, a także w porównaniu do prognoz na 2016 rok dostarcza następujących informacji na temat wybranych typów ośrodków wsparcia:

Ośrodki wsparcia ogółem

- W 2015 roku liczba ośrodków wsparcia wzrosła o 5 jednostek względem pomiarów w 2014 roku, co stanowiło nieco ponad 4% zeszłorocznej ich liczby. Również w kolejnym roku przewidywany jest wzrost liczby ośrodków –o 2 jednostki.

- W związku z powyższym liczba miejsc w ośrodkach wsparcia uległa zwiększeniu w stosunku do roku poprzedzającego pomiar na rok 2016 prognozowany jest również wzrost liczby miejsc dostępnych dla beneficjentów.
- W 2015 roku nieznacznie (o 1,19%) wzrosła liczba osób korzystających z ośrodków wsparcia w stosunku do roku poprzedniego. Na 2016 rok prognozowany jest znaczniejszy przyrost tej wartości (o 2,51%)
- Liczba osób oczekujących na miejsce w ośrodkach wsparcia zmniejszyła się w roku pomiaru w stosunku do wartości wskaźnika z 2014 roku o ponad 17% (czyli ponad jedną piątą liczby oczekujących w 2014 roku). Jednak prognoza na kolejny rok sugeruje wzrost liczby osób oczekujących na miejsca w ośrodkach wsparcia w stosunku do aktualnej wartości wskaźnika. Mimo to liczba osób oczekujących na miejsca w omawianym typie placówek w 2016 roku pozostanie niższa niż w 2014 roku.
- Liczebność kadry ośrodków wsparcia wzrosła od 2014 roku o nieco ponad 7%, w kolejnym – 2016 roku wartość ta wzrośnie w stosunku do tegorocznej o 3,26%
- Od 2014 roku koszt prowadzenia i utrzymania placówek wzrasta. W roku pomiaru wzrost wyniósł (w stosunku do wielkości wydatków w 2014 roku) 2,77%, w kolejnym roku prognozowany jest większy przyrost ponoszonych kosztów – o 9,15% względem danych z 2015 roku.

Środowiskowe domy samopomocy

- Od 2014 roku liczba środowiskowych domów samopomocy wzrasta. W 2015 roku przyrost w stosunku do roku poprzedniego wyniósł 2 jednostki i jednakowy przyrost prognozowany jest na kolejny rok.
- W konsekwencji powyższego w 2015 roku o 5% wzrosła liczba miejsc w omawianych placówkach w stosunku do danych z poprzedniego pomiaru. W kolejnym roku prognozowany jest przyrost o blisko 5,4% w stosunku do aktualnych danych.
- Obserwuje się wzrost liczby osób korzystających z omawianego typu placówek. W 2015 roku liczba beneficjentów domów samopomocy wzrosła w stosunku do wartości z 2014 roku o nieco ponad 5%. Na kolejny rok przewidywany jest wzrost o prawie 4% w stosunku do aktualnych danych.

- W 2015 roku znacznie zmniejszyła się liczba osób oczekujących na miejsce w omawianych typach placówek (o prawie 18% w stosunku do poprzedniego roku). Na kolejny rok prognozowany jest jeszcze znaczniejszy spadek wartości wskaźnika (o nieco ponad 22% w stosunku do 2015 roku).
- Liczba pracowników zatrudnionych w środowiskowych domach samopomocy wzrosła w 2015 roku o prawie 3% względem wartości z 2014 roku. W kolejnym roku również prognozowany jest wzrost (o nieco ponad 5% w stosunku do pomiarów z 2015 roku)
- W 2015 roku koszty prowadzenia i utrzymania środowiskowych domów samopomocy wzrosły nieznacznie w stosunku do roku poprzedzającego pomiar o niecałe 2%. Na kolejny rok prognozuje się znaczniejszy wzrost wskaźnika (o 12% w stosunku do wartości z 2015 roku)

Dzienne domy pomocy

- Liczba dziennych domów pomocy w 2015 roku wzrosła o 2 placówki względem wartości wskaźnika w 2014 roku, na kolejny rok przewiduje się wzrost liczby o 1 dom (do liczby 35 placówek).
- Aktualny pomiar wskazuje, że liczba miejsc w placówkach wzrosła od 2014 roku o 5,14%. Prognozowany przyrost na 2016 rok w stosunku do poprzedniego, 2015 roku, wyniesie prawie 2%
- Liczba osób korzystających ze wsparcia domów pomocy społecznej wzrosła w 2015 roku w stosunku do wartości z poprzedniego pomiaru o prawie 5%. Podobny wzrost prognozowany jest w kolejnym roku.
- Podobnie jak w 2014 roku, najnowszy pomiar wskazuje na brak osób oczekujących na miejsca w dziennych domach pomocy. Na kolejny rok prognozuje się jednak wzrost wskaźnika o 20 osób.
- W 2015 roku drastycznie, o ponad 50%, zmniejszyła się wartość zatrudnienia w dziennych domach pomocy. Na kolejny rok przewiduje się jednak wzrost zatrudnienia o 5% w stosunku do aktualnej liczebności kadry.
- Roczny koszt prowadzenia i utrzymania placówek zmienił się o nieco ponad 4% w stosunku do wydatków ponoszonych w 2014 roku. W kolejnym roku prognozuje się nieznacznie większy niż w 2015 roku wzrost kosztów utrzymania placówek – o 4,7%

Noclegownie, schroniska, domy dla osób bezdomnych

- W 2015 roku liczba noclegowni, schronisk lub domów dla osób bezdomnych zmniejszyła się o 1 placówkę w stosunku do poprzedniego roku. Na kolejny rok nie przewiduje się zmian w tym zakresie.
- Zmiana liczby miejsc przeznaczonych dla beneficjentów, w stosunku do danych z 2014 roku, w omawianym typie placówek jest nieznaczna (wynosi mniej niż 1%). Na kolejny rok nie prognozuje się wzrostu ani spadku wartości tego wskaźnika.
- Według aktualnych pomiarów liczba osób, które korzystają z ośrodków wsparcia dla osób bezdomnych zmniejszyła się od 2014 roku o nieco ponad 11%. W kolejnym roku przewiduje się, że liczba beneficjentów omawianych form wsparcia nie zmieni się znacząco (wskaźnik zmaleje o niecałe 0,5%)
- Liczebność kadry noclegowni, schronisk oraz domów dla osób bezdomnych wzrosła w 2015 roku o 6 jednostek. W kolejnym roku przewiduje się powstanie jednej nowej placówki tego typu.
- Koszt prowadzenia oraz utrzymania omawianego typu ośrodków wsparcia w 2015 roku zmniejszył się w stosunku do pomiarów z poprzedniego roku o prawie 5%. Na kolejny rok przewiduje się przyrost wartości wydatków o 6,73% względem 2015 roku.

Mieszkania chronione

- W 2015 roku w województwie łódzkim liczba mieszkań chronionych wzrosła w stosunku do poprzedniego roku o 2 jednostki. Na kolejny rok prognozowany jest wzrost aktualnej liczby o 3 mieszkania (do liczby 28 jednostek).
- Liczba miejsc w omawianym typie placówek w 2015 wzrosła o 2 w stosunku do wartości w 2014 roku, co stanowi nie całe 1% wartości wskaźnika z roku poprzedzającego pomiar. Na kolejny rok również przewidywane jest zwiększenie liczby miejsc w mieszkaniach chronionych – o 14 placówek.
- Liczba osób korzystających z mieszkań chronionych w bieżącym roku zmniejszyła się o prawie 4% w stosunku do poprzedniego roku. Na kolejny rok przewidywane jest jednak zwiększenie liczby beneficjentów omawianej formy wsparcia o prawie 10% w stosunku do 2015 roku, do liczebności większej niż w 2014 roku.

- Liczba oczekujących na miejsca w mieszkaniach chronionych zmniejszyła się do 4 osób - o dwie trzecie wartości wskaźnika z 2014 roku. W kolejnym roku przewidywany jest spadek wartości o 1 jednostkę.
- Liczebność kadry mieszkań chronionych wzrosła od 2014 roku o 3 osoby. W 2015 roku w omawianych typach ośrodków wsparcia zatrudnionych było 35 osób. Na kolejny rok prognozuje się zwiększenie liczby pracowników w województwie łódzkim o kolejne 3 osoby.
- Wzrost kosztów prowadzenia i utrzymania mieszkań chronionych pomiędzy rokiem 2014 a rokiem 2015 był niewielki, wyniósł 2,35%. Na rok 2016 prognozuje się jednak znacznie większe zwiększenie kosztów – o prawie 20% w stosunku do wartości z 2015 roku.

Ośrodki interwencji kryzysowej

- W 2015 roku liczba ośrodków interwencji kryzysowej zmniejszyła się o 1 placówkę, na kolejny rok przewidywane jest jednak zwiększenie liczby o 2 jednostki, do wartości wyższej niż w 2014 roku, czyli do 13 placówek.
- Liczba miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej znacznie wzrosła (o ponad 46% w stosunku do 2014 roku). Na kolejny rok również przewidywany jest przyrost (o nieco ponad 27% do wartości 28 miejsc)
- W kolejnych latach zmniejsza się liczba osób korzystających z omawianego typu ośrodków wsparcia. Między 2014 a 2015 rokiem spadek wyniósł prawie 2%, na kolejny rok prognozowana jest mniej znacząca zmiana o – 0,06%.
- Liczebność kadry ośrodków interwencji kryzysowej wzrasta – z 26 osób w 2014 roku do 30 pracowników w roku pomiaru. Na kolejny rok przewiduje się bardziej znaczące zwiększenie liczby pracowników do 45 zatrudnionych.
- Wzrasta również roczny koszt prowadzenia i utrzymania omawianego typu placówek. Pomiedzy rokiem poprzedzającym pomiar a rokiem 2015 wzrost wydatków wyniósł niecałe 4,5%. Według prognoz wydatki w 2016 roku zwiększą się o 14% w stosunku do poprzedniego roku.

Warsztaty terapii zajęciowej

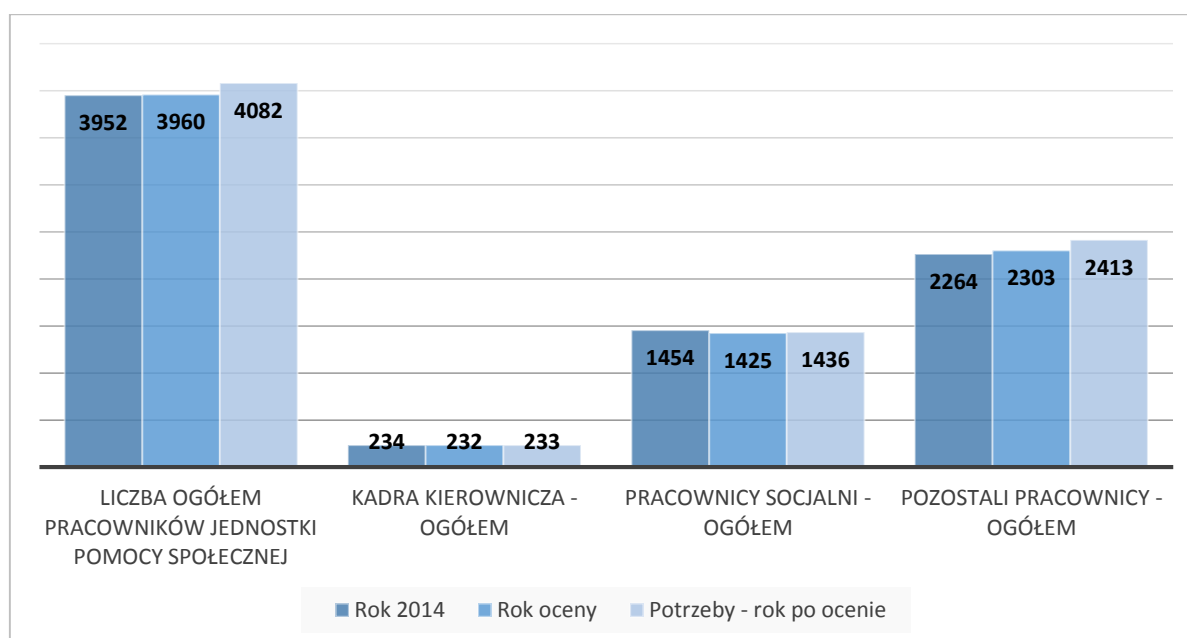
- Liczba warsztatów terapii zajęciowej utrzymuje się na stałym poziomie – w 2015 roku wzrosła ona o 1 jednostkę w stosunku do roku poprzedniego, natomiast na kolejny rok prognozuje się ponowne zmniejszenie liczby warsztatów w województwie łódzkim do liczby z 2014 roku – 47 jednostek.
- Liczba osób korzystających z omawianej formy wsparcia utrzymuje się na zbliżonym poziomie. W roku pomiaru przyrost wartości wskaźnika w stosunku do 2014 roku wyniósł nieco ponad 2%, na kolejny rok prognozuje się zmniejszenie liczby beneficjentów warsztatów terapii zajęciowej o nieco ponad 1,5%.
- Liczebność kadry warsztatów terapii zajęciowej nie zmieniła się od poprzedniego pomiaru. Na kolejny rok prognozuje się jednak zmniejszenie liczby osób zatrudnionych o 6%.
- Od 2014 roku wzrósł koszt prowadzenia i utrzymania omawianego typu placówek o 3,6%. Na kolejny rok przewiduje się zwiększenie wydatków o 6,7%.

V. Kadra pomocy społecznej województwa łódzkiego

Kadra – ogółem

Kadrę jednostek organizacyjnych pomocy społecznej stanowią osoby zatrudnione w ośrodku pomocy społecznej, powiatowym centrum pomocy rodzinie na podstawie umowy o pracę, niezależnie od obszaru wykonywanych zadań (na przykład, pomoc społeczna, świadczenia rodzinne, piecza zastępcza). Do kadry wliczone są też osoby zatrudnione w ramach środków EFS. Dane obrazujące zatrudnienie dotyczą stanu na dzień 31 grudnia danego roku.

Rysunek 32. Kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w województwie łódzkim – ogółem



Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

W roku oceny w jednostkach pomocy społecznej (ośrodkach pomocy społecznej i powiatowych centrach pomocy rodzinie) było zatrudnionych ogółem 3 952 pracowników. Pracowników, z wyłączeniem kadry kierowniczej i pracowników socjalnych, było w 2015 roku ogółem 2 303. Pracowników socjalnych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej było ogółem 1 425. Z kolei do kadry kierowniczej (to jest, dyrektorów jednostek i ich zastępców) w roku oceny zaliczało się 232 osoby. Porównując stan zatrudnienia kadry jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w latach 2014-2016 można zauważyć, że

w województwie łódzkim następuje ogólny wzrost liczby zatrudnionych. Przy czym, między rokiem 2014 a 2015 nastąpiło zmniejszenie liczby pracowników socjalnych i kadry kierowniczej, a wzrosła liczba pozostałych pracowników.

Przyjmując stan zatrudnienia w 2014 r. równy 100% w regionie ogółem w następnych latach wskaźnik obrazujący zatrudnienie wykazuje tendencje wzrostową. W 2015 roku – wzrost o 0,2%, w 2016 r. – wzrost o 3,29%.

Tabela 8. Liczba ogółem pracowników jednostek pomocy społecznej w woj. łódzkim w roku oceny

Powiat	Rok 2014	Rok oceny	Rok po ocenie
bełchatowski	261	257	265
brzeziński	61	58	58
kutnowski	209	211	218
łaski	73	74	74
łęczycki	98	95	99
łowicki	94	102	106
łódzki wschodni	94	99	106
opoczyński	136	138	145
pabianicki	168	171	180
pajęczański	92	96	89
piotrkowski	169	178	184
poddębicki	77	75	82
radomszczański	356	363	369
rawski	118	124	125
sieradzki	187	189	199
skierniewicki	56	56	63
tomaszowski	204	197	203

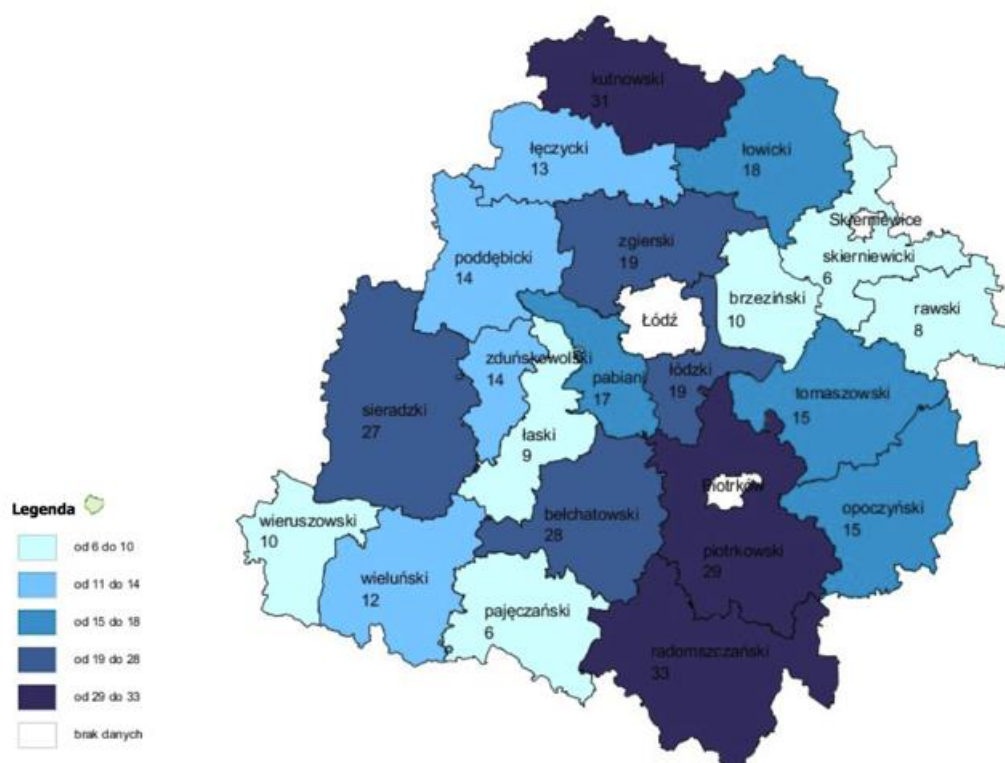
Powiat	Rok 2014	Rok oceny	Rok po ocenie
wieluński	140	136	145
wieruszowski	74	68	69
zduńskowolski	115	100	108
zgierski	262	269	282
Łódź	728	719	719
Piotrków Trybunalski	115	117	123
Skierniewice	65	68	71

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

Największa liczbowo kadra pomocy społecznej w roku oceny była w mieście Łodzi (719 osób) oraz w powiatach radomszczańskim (363) osób, zgierskim (269 osób), bełchatowskim (257 osób), kutnowskim (211 osób) oraz tomaszowskim (197 osób). Najmniejsza w powiatach wieruszowskim i skierniewickim – po 68 osób w każdym.

Na ogólną liczbę zatrudnionych osób w jednostkach pomocy społecznej składają się pracownicy: ośrodków pomocy społecznej, powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz trzech wyodrębnionych jednostek pomocy społecznej: Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Łodzi, Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim i Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Skierniewicach.

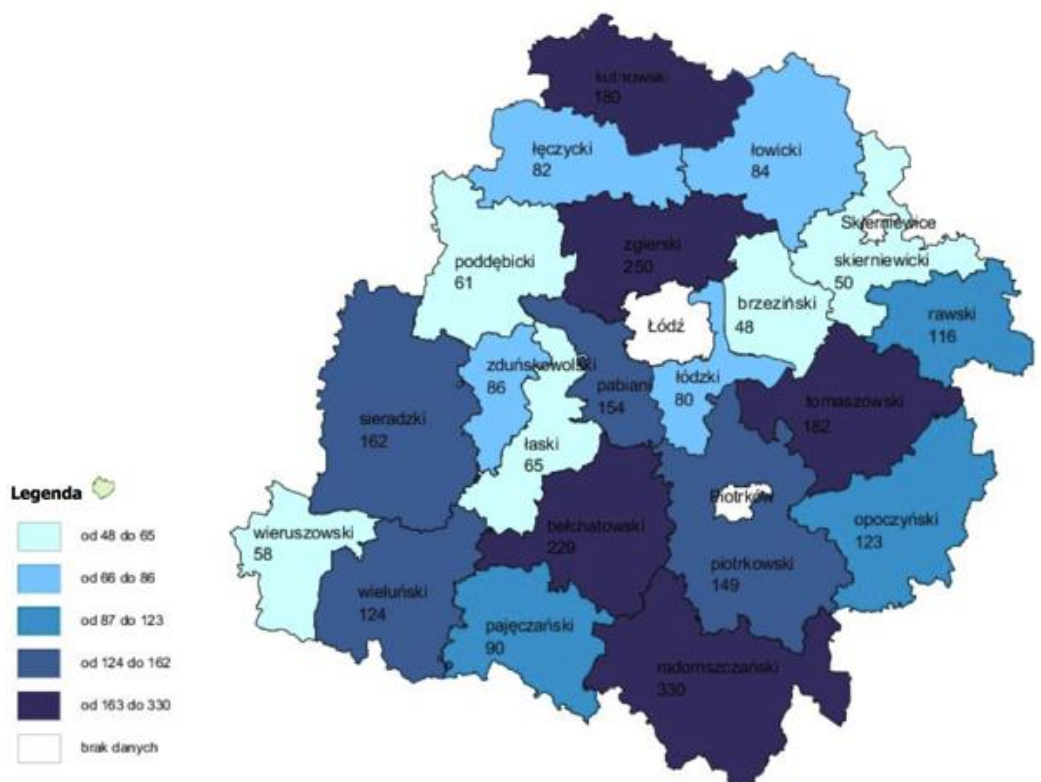
Rysunek 33. Liczba ogółem pracowników powiatowych centrów pomocy rodzinie w łódzkim



Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Oceny zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

W łódzkim w 21 powiatowych centrach pomocy rodzinie w roku oceny ogółem zatrudnionych były 353 osoby. Najwięcej pracowników miały: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kutnie (31 osób), Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim (29 osób), Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bełchatowie (28 osób) oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sieradzu (27 osób). Najmniejszymi pod względem liczby pracowników były Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Skierniewicach oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pajęcznie (po 6 pracowników).

Rysunek 34. Liczba ogółem pracowników ośrodków pomocy społecznej w województwie łódzkim

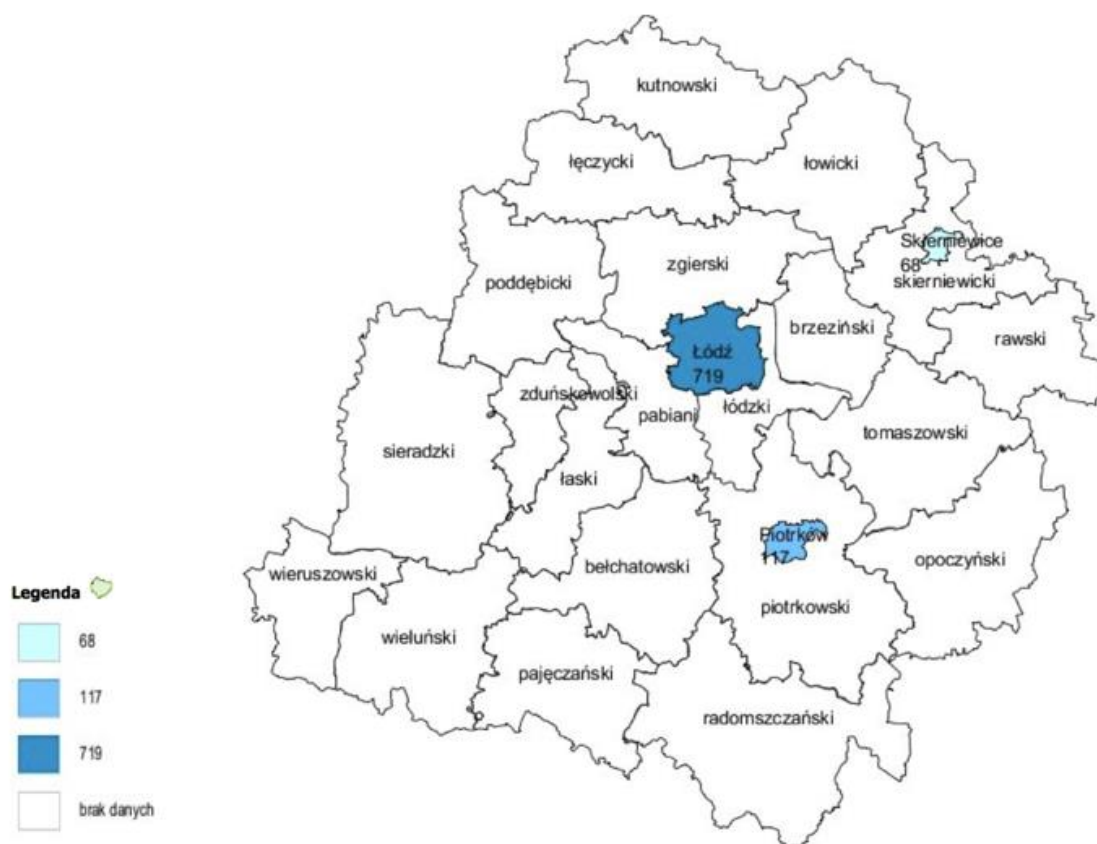


Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Oceny zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

W łódzkim w 174 ośrodkach pomocy społecznej w roku oceny ogółem zatrudnionych było 2 703 osoby. W ujęciu powiatowym najwięcej pracowników ośrodków pomocy społecznej było w powiatach: radomszczańskim (330 osób), zgińskim (250 osób) i bełchatowskim (229 osób). Najmniej w powiecie brzezińskim (48 osób).

W skład kadry pomocy społecznej wchodzi pracownicy trzech jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, które realizują zadania z zakresu pomocy społecznej na szczeblu gminnym i na szczeblu powiatowym. Są to: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łodzi, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Skierniewicach i Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim.

Rysunek 35. Liczba ogółem pracowników MOPS w Łodzi, MOPS w Skierniewicach, MOPR w Piotrkowie Trybunalskim



Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Oceny zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

Ogółem w trzech ww. jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej w roku oceny zatrudnionych było 904 osób.

Tabela 9. Kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w województwie łódzkim w roku oceny

Wyszczególnienie	rok 2014	rok oceny	potrzeby
			rok po ocenie
Liczba ogółem pracowników powiatowych centrów pomocy rodzinie	351	353	371

Wyszczególnienie	potrzeby		
	rok 2014	rok oceny	rok po ocenie
Liczba ogółem pracowników ośrodków pomocy społecznej	2 693	2 703	2 798
Liczba ogółem pracowników trzech jednostek organizacyjnych (MOPS w Łodzi, MOPR w Piotrkowie Trybunalskim, MOPS w Skierniewicach) realizujących zadania z zakresu pomocy społecznej na szczeblu gminy i powiatu	908	904	913

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

W łódzkim jednostki pomocy społecznej zgłaszają potrzebę zwiększenia kadry. W stosunku do stanu z 2013 r. wzrost wskaźnika w 2017 r. planowany jest o 5,34%. Zatrudnienie w 2016 r. wg zgłoszonych potrzeb w ocenie zasobów pomocy społecznej może osiągnąć poziom 103% stanu z 2015 r.

Kadra kierownicza

Kadra kierownicza jednostki organizacyjnej pomocy społecznej to osoby zajmujące stanowiska: dyrektora/kierownika ośrodka pomocy społecznej, dyrektora/kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie oraz zastępcy ww. dyrektorów/kierowników.

Kadra kierownicza w roku oceny w ośrodkach pomocy społecznej i powiatowych centrach pomocy rodzinie liczyła ogółem 232 osoby (dyrektorzy, kierownicy, oraz ich zastępcy). W ogólnej liczbie kadry kierowniczej 24 osób to dyrektorzy i ich zastępcy 21 jednostek powiatowych. Z kolei 203 osoby, reprezentują władze ośrodków pomocy społecznej, a pozostałe 5 osób to kadra kierownicza trzech wyodrębnionych jednostek pomocy społecznej (MOPS w Łodzi, MOPS w Skierniewicach, MOPR w Piotrkowie Trybunalskim).

W zgłoszonych potrzebach na 2016 r. ogólna liczba kadry kierowniczej (dyrektorów i ich zastępców wszystkich jednostek pomocy) powinien pozostać na niemal takim samym

poziomie. Nieznacznie większe potrzeby w stosunku do zatrudnienia w 2014 r. zgłosiły ośrodki pomocy społecznej – został zadeklarowany wzrost 2 pracowników kadry kierowniczej.

W roku 2015 zdecydowana większość (84%) przedstawicieli kadry kierowniczej posiadała wykształcenie wyższe, a niemal wszyscy (94%) specjalizację z organizacji pomocy społecznej.

Pracownicy socjalni

Pracownicy socjalni to osoby, posiadające wykształcenie w zawodzie pracownika socjalnego. Kwalifikacje pracowników socjalnych określa art. 116 i 156 ustawy o pomocy społecznej.

W roku oceny w łódzkim ogółem było zatrudnionych 1 425 pracowników socjalnych. Z całej grupy profesjonalistów 926 osób było zatrudnionych w ośrodkach pomocy społecznej, a w trzech wyodrębnionych jednostkach pomocy społecznej (MOPS w Łodzi, MOPS w Skierniewicach, MOPR w Piotrkowie Trybunalskim) 434 osoby. W województwie łódzkim 898 pracowników socjalnych miało wykształcenie wyższe, 418 pracowników miało specjalizację 1-ego stopnia w zawodzie, a 156 specjalizację z organizacji pomocy społecznej.

Tabela 10. Zatrudnienie pracowników socjalnych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej w województwie łódzkim

Wyszczególnienie	2014 r.	rok oceny	potrzeby rok po ocenie
Liczba pracowników socjalnych zatrudnionych w 174 ośrodkach pomocy społecznej – ogółem	946	926	934
Liczba pracowników socjalnych zatrudnionych w powiatowych centrach pomocy rodzinie – ogółem	76	68	72
Liczba pracowników socjalnych zatrudnionych w trzech wyodrębnionych jednostkach pomocy społecznej (MOPS w Łodzi, MOPR w Piotrkowie Trybunalskim, MOPS w Skierniewicach)j – ogółem	432	434	434

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

W roku oceny pracownicy socjalni zatrudnieni byli we wszystkich ośrodkach pomocy społecznej. W ujęciu powiatowym najwięcej pracowników socjalnych było zatrudnionych w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Łodzi – 372 osoby. Najmniej w powiecie brzezińskim – 18 osób. W związku z tym, należy zauważyć, iż w województwie łódzkim są gminy, w których pracowników socjalnych jest bardzo mało, co utrudnia prawidłowe wykonywanie pracy socjalnej i innych czynności zawodowych związanych z pomocą osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. W 2015 r. występowały jednostki gminne, które zatrudniały tylko jednego pracownika socjalnego. Były to ośrodki pomocy społecznej w gminach: Kocierzew Południowy, Kowiesy, Lipce Reymontowskie, Nowy Kawęczyn, Słupia i Będków. Z kolei po dwóch pracowników socjalnych w roku oceny miały ośrodki w gminach: Kluki, Brzeziny (GOPS), Dmosin, Jeżów, Bedlno, Buczek, Wodzierady, Chąšno, Kiernożia, Łyszkowice, Zduny, Mniszków, Poświętne, Dobroń, Czarnocin, Dalików, Regnów, Brąszewice, Bolimów, Godzianów, Budziszewice, Czerniewice, Inowłódź, Rzeczyca, Czarnożyły, Sokolniki oraz Głowno.

Należy zauważyć, iż niemal we wszystkich powiatowych centrach pomocy rodzinie byli zatrudnieni pracownicy socjalni. Jedynie w PCPR w Brzezinach nie było ani jednej osoby na stanowisku pracownika socjalnego (stan ten nie uległ zmianie w porównaniu do roku poprzedzającego ocenę).

Prognozy na następny rok po ocenie wskazują, że liczba pracowników w ośrodkach pomocy społecznej i powiatowych centrach pomocy rodzinie powinna wzrosnąć.

Pozostali pracownicy

Pozostali pracownicy jednostki organizacyjnej pomocy społecznej – to pracownicy zatrudnieni w danej jednostce, wykonujący inne prace związane z zadaniami tej jednostki. Do tej kategorii zaliczają się, między innymi, księgowi, informatycy, asystenci rodziny czy koordynatorzy pieczy zastępczej.

W 2015 r. we wszystkich jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej w łódzkim było 2 303 osoby stanowiące pozostałą kadrę pracowników (to znaczy, były to osoby nie zaliczające do kadry kierowniczej czy pracowników socjalnych). W ogólnej liczbie wyżej wymienionych pracowników, w ośrodkach pomocy społecznej (174 jednostkach – ogółem) pracowały 1 577 osoby, a w powiatowych centrach pomocy rodzinie – 252 osoby.

W grupie pozostałych pracowników wszystkich jednostek organizacyjnych pomocy społecznej 61% osób posiada wykształcenie wyższe, 28% posiada wykształcenie średnie, a 11% inne.

Zgłoszone potrzeby na rok po ocenie wskazują na konieczność zwiększenia liczby pracowników w tej grupie.

VI. Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego

Nakłady finansowe na wybrane zadania pomocy społecznej

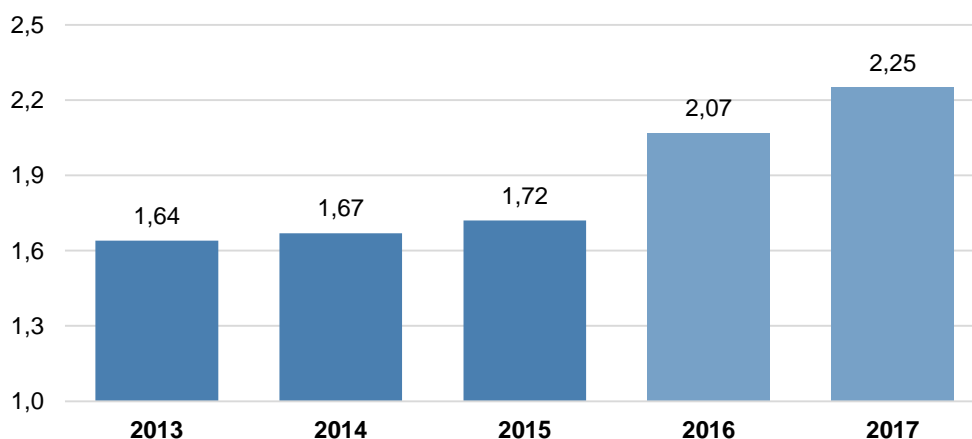
W tej części raportu zaprezentowano informacje i dane dotyczące środków finansowych ponoszonych przez jednostki samorządu terytorialnego na wybrane zadania pomocy społecznej oraz ponoszone w innych obszarach polityki społecznej.

Wydatki ponoszone są na zadania realizowane w ramach polityki społecznej ujmowane są według następującej klasyfikacji budżetowej:

- dział 851 – Ochrona zdrowia,
- dział 852 – Pomoc społeczna,
- dział 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej,
- dział 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza.

Wydatki ponoszone na zadania realizowane w ramach polityki społecznej w województwie łódzkim wykazują tendencję wzrostową. W 2015 roku w województwie wydatki te osiągnęły poziom ponad 1,7 mld złotych, co stanowi wzrost o 3% w stosunku do roku 2014 oraz o 5% w stosunku do roku 2013. Jednocześnie, w kolejnych latach przewidywany jest wyraźny wzrost wydatków ponoszonych w ramach pomocy społecznej oraz w innych obszarach polityki społecznej o 350 mln zł w roku 2016 do poziomu blisko 2,1 mld złotych i dalej o kolejne 180 mln złotych w roku 2017 do poziomu około 2,25 mld złotych.

Rysunek 36. Wydatki (w mld zł) ponoszone na zadania realizowane w ramach polityki społecznej w województwie łódzkim w latach 2013-2015 oraz prognoza na lata 2016-2017



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

Struktura wydatków ponoszonych na zadania realizowane w ramach polityki społecznej w województwie łódzkim jest podobna w każdym roku oceny – nieco ponad 90% stanowią wydatki przeznaczone na pomoc społeczną (dział 852), około 5% to wydatki na pozostałe zadania polityki społecznej (dział 853), natomiast wydatki na ochronę zdrowia (dział 851) oraz edukacyjną opiekę wychowawczą (dział 854) kształtują się łącznie na poziomie około 4%.

Tabela 11. Wydatki (w mln zł) według typów ponoszone na zadania realizowane w ramach polityki społecznej w województwie łódzkim w latach 2013-2015 oraz prognoza na lata 2016-2017

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017
Ochrona zdrowia (dział 851)	34,1	40,7	37,4	39,1	51,1
Pomoc społeczna (dział 852)	1503,5	1545,1	1571,0	1909,8	2076,8
Pozostałe zadania polityki społecznej (dział 853)	75,5	56,9	86,5	91,8	94,5
Edukacyjna opieka wychowawcza (dział 854)	29,6	30,9	26,8	27,7	27,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

W 2015 roku na ochronę zdrowia (dział 851) wydatkowano w województwie łódzkim ponad 37 mln złotych. Wartość ta była zbliżona do obserwowanej w latach poprzednich (2013 i 2014). Również w kolejnym roku przewiduje się utrzymanie wartości wydatków na ochronę zdrowia na podobnym poziomie. Dopiero w roku 2017 prognozowany jest wyraźny wzrost wartości środków przeznaczonych na ten cel w województwie łódzkim (wzrost o ponad 30% w stosunku do stanu z roku 2015).

Wydatki na pomoc społeczną (dział 852) w roku 2015 w województwie łódzkim osiągnęły wartość 1571 mln złotych, co stanowi wzrost o 1,7% w stosunku do wydatków przeznaczanych na ten cel w roku 2014 oraz o 4,5% w stosunku do wydatków poniesionych w roku 2013. W kolejnych latach przewidywany jest dalszy wzrost wartości środków finansowych, jakie zostaną przeznaczone na wydatki w pomocy społecznej – w 2016 roku wartość wydatków wzrośnie o 22% w porównaniu z rokiem 2015, a w roku 2017 o kolejne 9%.

Wartość środków przeznaczonych w województwie łódzkim na pozostałe zadania polityki społecznej (dział 853) wyniosła w 2015 roku 86,5 mln złotych. Była to kwota wyższa niż w roku 2013 i 2014 (o odpowiednio: około 11 mln zł oraz blisko 30 mln zł). Również w kolejnych latach

przewidywany jest wzrost wydatków ponoszonych w ramach działu 853 – o ponad 6% w roku 2016, a dalej o blisko 3% w roku 2017.

W 2015 roku wydatki na edukacyjną opiekę wychowawczą w województwie łódzkim osiągnęły poziom 26,8 mln złotych, przy czym była to kwota zbliżona do odnotowanej w latach poprzednich. Również w kolejnych latach nie przewiduje się znacznego wzrostu środków przeznaczanych na ten cel w województwie.

Ochrona zdrowia (dział 851)

Zdecydowana większość wydatków (ponad 91%) ponoszonych w województwie łódzkim w ramach ochrony zdrowia (dział 851) obejmowała środki przeznaczone na przeciwdziałanie alkoholizmowi. Wartość wydatków przeznaczonych na ten cel w 2015 roku wyniosła blisko 34,2 mln zł. Pozostała kwota – około 3,2 mln zł – stanowiła wydatki poniesione na przeciwdziałanie narkomanii.

Pomoc społeczna (dział 852)

W 2015 roku w województwie łódzkim najwyższe wydatki w ramach pomocy społecznej (dział 825) poniesiono na świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego (rozdział 85212) – wartość środków przeznaczonych na ten cel wyniosła ponad 608 mln złotych i stanowiła blisko 39% wszystkich wydatków ponoszonych w ramach pomocy społecznej. Jednocześnie, prognozy uwzględniają wzrost wydatków na świadczenia i składki o około 4,4% w roku 2016, a następnie o blisko 3% w roku 2017.

Drugie pod względem wielkości wydatki w 2015 roku koszty domów pomocy społecznej zawarte w rozdziale 85202. W roku oceny środki przeznaczone na ten cel wynosiły 233,6 mln zł, a w roku 2016 przewidywany jest ich wzrost o ponad 2,8%. Stosunkowo wysokie w 2015 roku były również wydatki ponoszone w rozdziale 85219 – ośrodki pomocy społecznej – oraz 85214 – zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. Wysokość środków przeznaczonych na finansowanie zadań w ramach powyższych rozdziałów wynosił odpowiednio: 147,5 mln zł oraz 116,8 mln zł.

Najniższe wydatki w ramach pomocy społecznej w województwie łódzkim ponoszono natomiast na specjalistyczne poradnictwo, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej (2 mln zł), a także przeciwdziałanie przemocy w rodzinie (1,7 mln zł) oraz inne zadania, w tym pomoc dla cudzoziemców oraz centra integracji społecznej (0,5 mln zł).

Tabela 12. Struktura wydatków na zadania realizowane w ramach pomocy społecznej (dział 852) w województwie łódzkim w 2015 roku

Wyszczególnienie	Wartość w mln zł	Udział w wydatkach na pomoc społeczną (w %)
Świadczenia rodzinne, świadczenie z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	608,3	38,7%
Domy pomocy społecznej	233,6	14,9%
Ośrodki pomocy społecznej	147,5	9,4%
Zasiłki i pomoc w naturze	116,8	7,4%
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	79,3	5,1%
Pozostała działalność	73,7	4,7%
Zasiłki stałe	71,9	4,6%
Rodziny zastępcze	71,0	4,5%
Dodatki mieszkaniowe	60,8	3,9%
Ośrodki wsparcia	41,1	2,6%
Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	30,3	1,9%
Powiatowe centra pomocy rodzinie	15,3	1,0%
Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia	9,9	0,6%
Wspieranie rodziny (m.in. asystenci rodziny i rodziny wspierające)	7,4	0,5%
Specjalistyczne poradnictwo, mieszkania chronione i ośrodki interwencji kryzysowej	2,0	0,1%
Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	1,7	0,1%
Inne zadania (łącznie: usuwanie skutków klęsk żywiołowych, pomoc dla cudzoziemców, centra integracji społecznej)	0,5	0,03%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej (dział 853)

W roku 2015 w województwie łódzkim najwięcej środków spośród wszystkich pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej (dział 853) przeznaczono na żłobki – 41,8 mln zł (48,3%

wszystkich wydatków w tym dziale). W kolejnych latach przewidywany jest dalszy wzrost wartości środków przeznaczanych na ten cel - w roku 2016 wydatki na żłobki w województwie mają wzrosnąć o ponad 8%, a w roku 2017 o kolejne 4,5%. Relatywnie wysokie wydatki ponoszone były również w ramach Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. W 2015 roku wydatki te wyniosły 24 mln zł.

Bardzo niskie wydatki w 2015 roku poniesiono w województwie łódzkim na dziennych opiekunów (około 800 tys. zł) oraz kluby dziecięce (około 200 tys. zł).

Tabela 13. Struktura wydatków na zadania realizowane w ramach pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej (dział 853) w województwie łódzkim w 2015 roku

Wyszczególnienie	Wartość w mln zł	Udział w wydatkach na pozostałe zadania (w %)
Żłobki	41,8	48,3%
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	24,0	27,7%
Zespoły orzekania o niepełnosprawności	7,3	8,5%
Pozostała działalność w zakresie polityki społecznej	6,8	7,9%
Rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych	5,6	6,4%
Dzienni opiekunowie	0,8	0,9%
Kluby dziecięce	0,2	0,2%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

Edukacyjna opieka wychowawcza (dział 854)

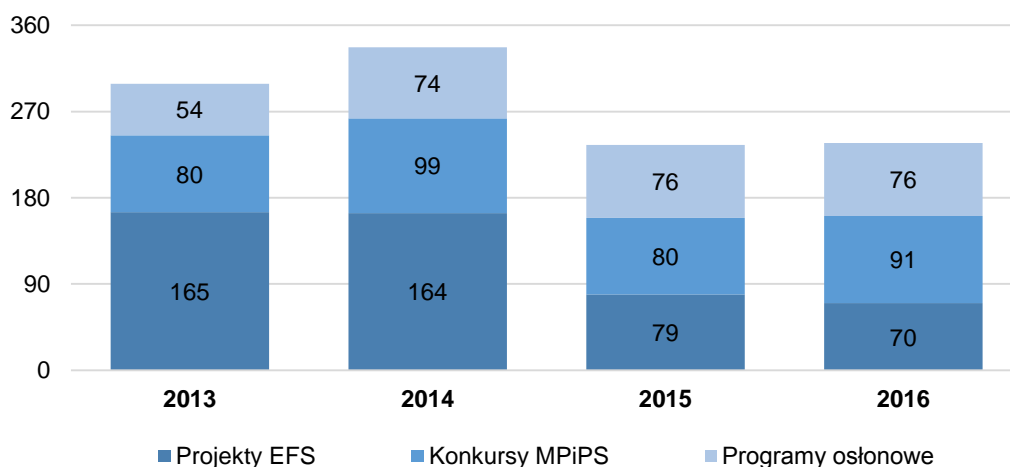
Całość wydatków poniesionych w 2015 roku w województwie łódzkim w ramach edukacyjnej opieki wychowawczej przeznaczona została na pomoc materialną dla uczniów. Wydatki na ten cel wyniosły w 2015 roku ponad 26,8 mln zł.

VII. Aktywność projektowo-konkursowa jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

W tej części opracowania znajdują się informacje dotyczące projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), programów realizowanych w ramach konkursów ogłaszanych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (MPiPS) oraz programów osłonowych, realizowanych w 2015 roku na terenie województwa łódzkiego.

Informacje dotyczące realizowanych projektów lub programów odnoszą się do projektów wykonywanych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej samodzielnie lub w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi, a także projektów wykonywanych przez gminy, powiaty lub miasta na prawach powiatu w zakresie pomocy i integracji społecznej, pieczy zastępczej oraz opieki nad dziećmi do lat 3.

Rysunek 37. Liczba projektów i konkursów realizowanych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej w województwie łódzkim w 2015 roku



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

W 2015 roku w województwie łódzkim realizowano łącznie 235 projektów i programów, z czego 79 stanowiły projekty współfinansowane z EFS, 80 to programy realizowane w ramach konkursów ogłaszanych przez MPiPS a 76 – programy osłonowe. Liczba ta uległa znacznemu zmniejszeniu w porównaniu do roku 2013 i 2014, głównie za sprawą spadku realizacji projektów współfinansowanych z EFS, co związane jest z zakończeniem okresu

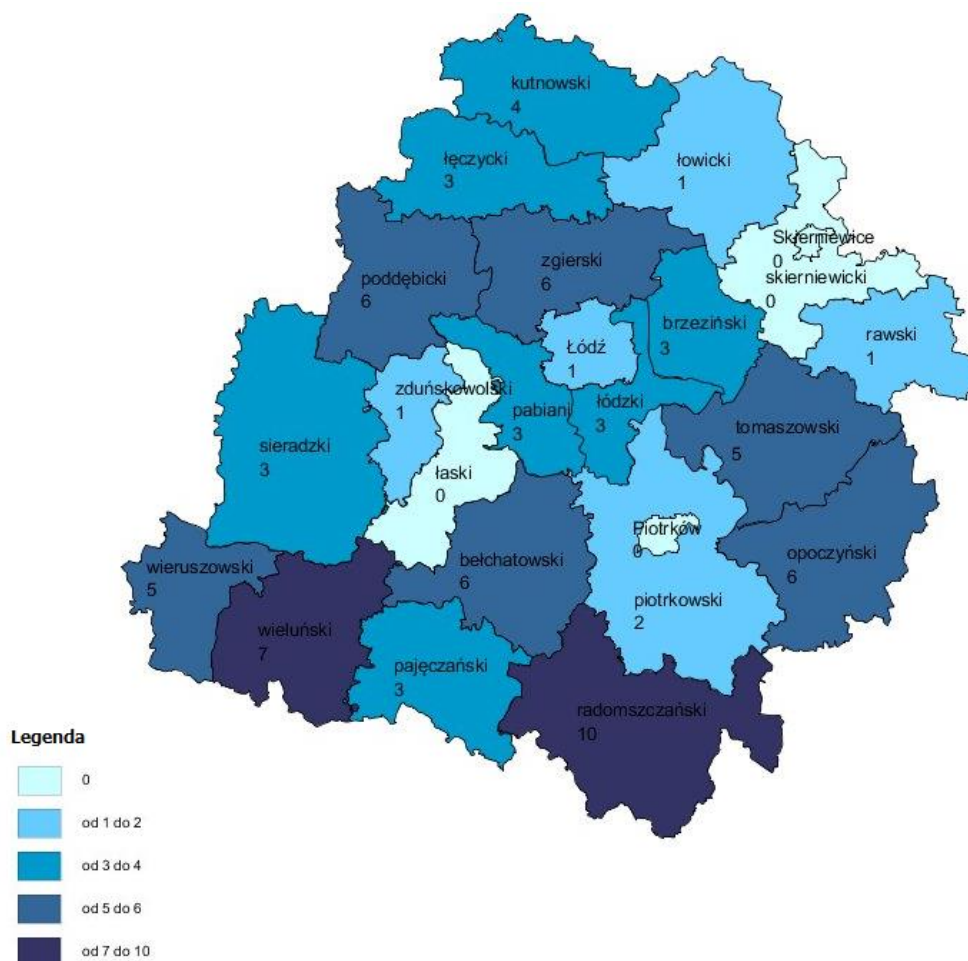
programowania 2007-2013 Funduszy Unii Europejskiej i oczekiwaniem na uruchomienie nowych programów w ramach nowego okresu programowania 2014-2020. Liczba pozostałych projektów i programów realizowanych w województwie łódzkim w 2015 roku była zbliżona do wartości obserwowanych w poprzednich latach, przy czym po 2013 roku nastąpił wzrost liczby projektów osłonowych. Zgodnie z prognozą na rok 2016, realizacja poszczególnych typów projektów i programów osiągnie poziom zbliżony do obserwowanego w 2015 roku.

Projekty współfinansowane z EFS

W województwie łódzkim w roku oceny realizowanych było 79 projektów współfinansowanych ze środków unijnych w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego na łączną kwotę ponad 9,9 mln złotych. Ogółem projektami objęto ponad 2,3 tys. osób. Do celów projektów w głównej mierze należała aktywizacja społeczno-zawodowa, w tym grup zagrożonych lub wykluczonych społecznie. Poniżej podano przykłady projektów realizowanych w województwie łódzkim w 2015 roku:

- Projekt pn. „Integracja społeczna zielonym światłem dla bezrobotnych w gminie Nowosolna”,
- Projekt pn. „Na bezrybiu i rak ryba. Moje miejsce na lokalnym rynku pracy” oraz "Szansa na lepsze jutro – podniesienie kwalifikacji zawodowych i powrót na rynek pracy" realizowane w gminie Pęczniew,
- realizowany w gminie Pęczniew,
- Projekt pn. „Uwierz w siebie” realizowany przez MOPS w Bełchatowie,
- Projekt pn. „Przełamać bariery. Uwolnić energię.” Realizowany przez PCPR w Opocznie,
- Projekt pn. „Uwierzyć w siebie – pierwszy krok do przełamania bierności i zdobycie zatrudnienia" realizowany w Sieradzu,
- Projekt pn. "Aktywność społeczno-zawodowa klientów MGOPS w Wieluniu",
- Projekt pn. „Nowy obraz pomocy społecznej w Łodzi".

Rysunek 38. Liczba projektów współfinansowanych z EFS realizowanych w województwie łódzkim w 2015 roku



Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Oceny zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

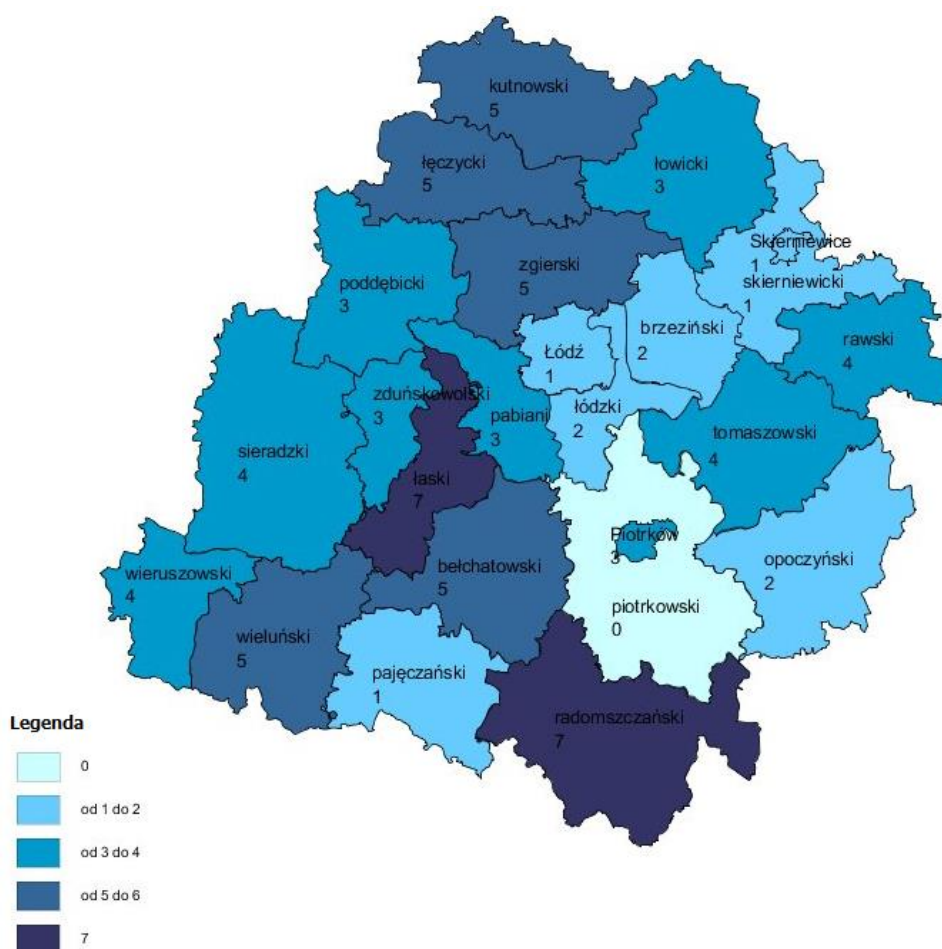
Najwięcej projektów współfinansowanych z EFS w roku oceny realizowanych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej odnotowano w powiecie radomszczańskim (10 projektów) oraz wieluńskim (7 projektów). Najmniej tego typu projektów realizowanych było natomiast w powiatach: łowickim, rawskim oraz w Łodzi (po jednym projekcie). W powiecie łaskim, i skierniewickim oraz w Skierniewicach i Piotrkowie Trybunalskim nie realizowano w 2015 roku żadnego projektu współfinansowanego z EFS.

Udział w konkursach ogłaszanych przez MPiPS

W ramach konkursów ogłaszanych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej w roku 2015 w województwie łódzkim realizowanych było 80 projektów, którymi objęto ogółem 54,2 tys. osób. Wśród realizowanych programów znalazły się m.in.:

- Program „Asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”,
- „Resortowy program wspierania rodzinnej pieczy zastępczej”,
- Gminne programy aktywizacji społeczno-zawodowej na rzecz budownictwa socjalnego,
- Program pn. „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”
- Projekt pn. "Spełniony rodzic-radosny maluch",
- Projekt pn. „Senior WIGOR”.

Rysunek 39. Liczba projektów realizowanych w ramach konkursów ogłaszanych przez MPiPS w województwie łódzkim w 2015 roku



Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Oceny zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

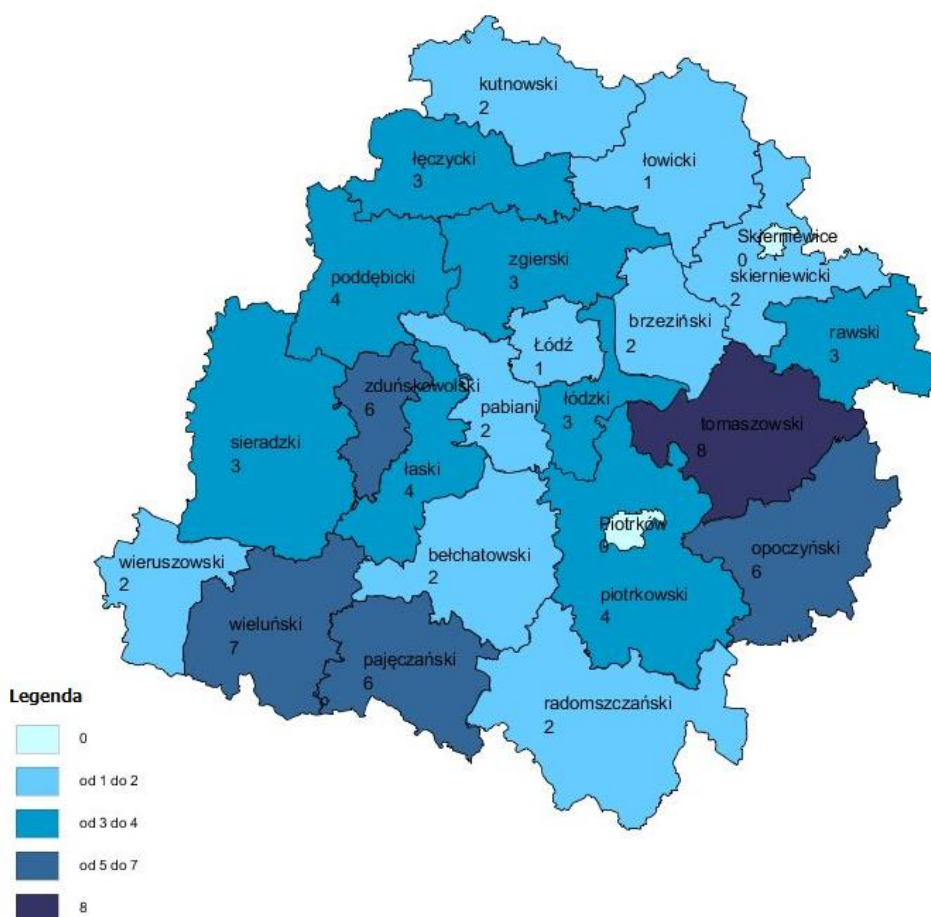
Najwięcej projektów realizowanych w ramach konkursów ogłaszanych przez MPiPS w 2015 roku realizowanych było w powiecie radomszczańskim oraz łaskim (po 7 projektów). Niewiele mniej (po 5 projektów) realizowanych było w powiatach: kutnowskim, łęczyckim, zgierskim, bełchatowskim oraz wieluńskim. Najmniej projektów w ramach konkursów MPiPS

realizowanych było natomiast w powiatach: pajęczańskim, skierniewickim i w Skierniewicach oraz w Łodzi. W powiatach tych zrealizowano w 2015 roku po jednym projekcie tego typu. W powiecie piotrkowskim nie realizowano w roku oceny żadnego projektu w ramach konkursów MPiPS.

Udział w programach osłonowych

W ramach Oceny zasobów pomocy społecznej na 2015 rok jednostki organizacyjne pomocy społecznej funkcjonujące w województwie łódzkim zadeklarowały realizację 76 projektów osłonowych. Objęto nimi ponad 54 tysiące mieszkańców województwa. Wiodącym programem osłonowym realizowanym w 2015 roku w gminach województwa łódzkiego był program pn. "Pomoc Państwa w zakresie dożywiania".

Rysunek 40. Liczba projektów osłonowych realizowanych w województwie łódzkim w 2015 r.



Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Oceny zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

W przekroju powiatów najwięcej projektów osłonowych w 2015 roku realizowanych było w powiecie tomaszowskim (8 projektów), wieluńskim (7 projektów) oraz opoczyńskim, pajęczańskim i zduńskowolskim (po 6 projektów). Najmniej tego typu projektów realizowanych było w powiecie łowickim oraz w Łodzi (po jednym projekcie), natomiast w Piotrkowie Trybunalskim i Skierniewicach nie realizowano w 2015 roku żadnego projektu osłonowego.

VIII. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Wsparcie udzielane w ramach pomocy społecznej jest bardziej efektywne, jeśli ma charakter kompleksowy. Jednym z ważnych elementów kompleksowości wsparcia jest natomiast współpraca z podmiotami z otoczenia publicznej pomocy społecznej, w tym z organizacjami pozarządowymi.

W *Ocenie zasobów pomocy społecznej* znajdują się dane obrazujące zlecane organizacjom pozarządowym zadania w obszarze pomocy i wsparcia, a zatem zadania z pomocy społecznej, reintegracji społecznej i zawodowej oraz niektórych usług rynku pracy.

W 2015 roku ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie funkcjonujące na terenie województwa łódzkiego współpracowały łącznie z 316 organizacjami pozarządowymi. Współpracę taką realizowały łącznie 103 jednostki – 87 ze 174 ośrodków pomocy społecznej oraz 16 z 21 powiatowych centrów pomocy rodzinie. Jednocześnie, jedynie 59 spośród wszystkich jednostek współpracujących z organizacjami pozarządowymi zleciły w 2015 roku tym organizacjom zadania w obszarze pomocy społecznej i wsparcia. Zadania te zlecono (w trybie działalności pożytku publicznego i w trybie zamówień publicznych) łącznie 319 organizacjom pozarządowym (NGO), którym przekazano dotację na realizację zadań w łącznej kwocie ponad 42 mln zł.

Najczęściej zadania zlecane były w trybie działalności pożytku publicznego, natomiast w trybie zamówień publicznych zadania zlecono jedynie 12 organizacjom.

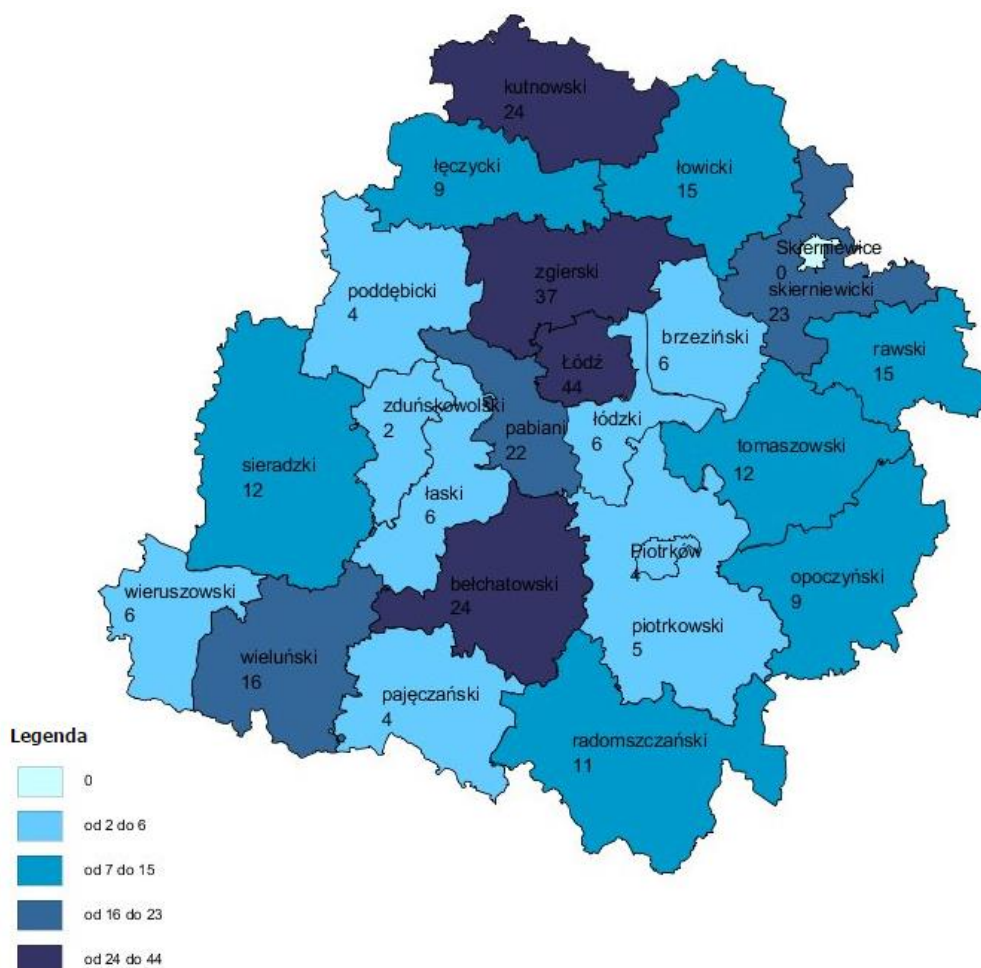
Zadania zlecane organizacjom pozarządowym mogą obejmować m.in.: realizację usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, oraz prowadzenie różnego rodzaju jednostek pomocy społecznej. Usługi opiekuńcze (w tym specjalistyczne) realizowały w województwie łódzkim w 2015 roku łącznie 44 organizacje pozarządowe, a wartość dotacji przekazanych im na ten cel wyniosła ponad 18,5 mln zł. Z kolei prowadzenie placówek pomocy społecznej powierzono 50 organizacjom, a wartość dotacji im przekazanych wyniosła ponad 20 mln złotych. Zgodnie z prognozą na 2016 rok, powyższe kwoty ulegną nieznacznemu zwiększeniu o około 1,1-1,2 tys. zł.

Liczba organizacji pozarządowych, z którymi jednostki pomocy społecznej prowadziły współpracę w 2015 roku, była zróżnicowana w poszczególnych powiatach. Z największą liczbą organizacji współpracowano w Łodzi (44) oraz w powiecie zgierskim (37), a także w powiatach kutnowskim i bełchatowskim (po 24 organizacje). Z kolei w powiatach:

zduńskowolskim oraz pajęczańskim i poddębickim odnotowano najmniejszą liczbę organizacji, z którymi prowadzono współpracę.

Brak współpracy z organizacjami pozarządowymi wykazano jedynie w Skierniewicach.

Rysunek 41. Liczba organizacji pozarządowych, z którymi współpracowały OPS/PCPR w województwie łódzkim w 2015 roku



Źródło: Opracowanie na podstawie danych z Oceny zasobów pomocy społecznej na 2015 r. dla województwa łódzkiego

Na poziomie jednostek gminnych współpracę z organizacjami społecznymi realizowały w 2015 roku 87 spośród 174 ośrodków (połowa jednostek gminnych), które współpracowały łącznie ze 173 organizacjami. Najwięcej partnerów społecznych zaproszono do współpracy w Łodzi (44) oraz w gminie Bielawy (12 organizacji), a także w Tomaszowie Mazowieckim (8) i Pabianicach (7). Większość łódzkich gmin nie podjęła w 2015 roku współpracy z żadną organizacją pozarządową. Takich działań nie podjęło m.in. w większości gmin w powiecie

poddębickim (5 z 6 gmin), opoczyńskim (6 z 8 gmin) oraz piotrkowskim i tomaszowskim (w obu gminach współpracy nie podjęło 8 z 11 gmin w powiecie).

Zgodnie z przewidywaniami, w 2016 roku liczba jednostek gminnych współpracujących z NGO nie ulegnie zmianie.

IX. Kluczowe wnioski i rekomendacje oceny zasobów pomocy społecznej województwa łódzkiego za rok 2014

WNIOSKI:

1. Zgodnie z danymi z połowy 2015 roku¹⁹ województwo łódzkie zamieszkiwało 2 498 240 osób. W skali kraju Łódzkie zajmuje VI miejsce pod względem liczby ludności (po województwach: mazowieckim, śląskim, wielkopolskim, małopolskim i dolnośląskim). W województwie łódzkim obserwowany jest spadek liczby ludności o utrwalonym trendzie. W 2014 roku w naszym regionie zaobserwowano spadek liczby mieszkańców o blisko 9 tys. osób w stosunku do roku 2013. Zgodnie z prognozą ludności GUS tendencja spadkowa liczby mieszkańców województwa łódzkiego będzie się pogłębiać w kolejnych latach.
2. Spadek liczby ludności w województwie łódzkim to wynik głównie negatywnego przyrostu naturalnego oraz negatywnego salda migracji. W 2014 roku przyrost naturalny w województwie łódzkim ukształtował się na poziomie -2,8, a w zestawieniu z pozostałymi województwami łódzkie znalazło się na ostatnim miejscu w kraju. Również saldo migracji przyjęło wartość ujemną (-2045 osób w 2014 roku).
3. W ostatnich latach w województwie łódzkim obserwowany jest szczególnie intensywny proces starzenia się społeczeństwa. Struktura wiekowa ludności województwa podlega niekorzystnym zmianom – zmniejsza się odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym, a zwiększa – w wieku poprodukcyjnym. W końcu 2014 roku współczynnik obciążenia demograficznego wynosił 60, co oznacza, że na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 60 osób w wieku nieprodukcyjnym.
4. W strukturze ludności według aktywności ekonomicznej w województwie łódzkim obserwowany jest nieznaczny wzrost udziału ludności biernej zawodowo (53% ogółu ludności w 2014 roku) przy jednoczesnym spadku liczby aktywnych zawodowo (około 47% w ogóle ludności w 2014 roku).
5. W województwie łódzkim w 2014 roku zaobserwowano odwrócenie dotychczasowej niekorzystnej tendencji wzrostowej poziomu bezrobocia rejestrowanego. Stopa bezrobocia rejestrowanego osiągnęła w końcu 2014 roku wartość 11,8%, co stanowiło spadek o 2,3 p. proc. w stosunku do roku 2013 oraz o 2,2 p. proc. w stosunku do roku 2012 roku. Jednocześnie, zdecydowanie silniej bezrobociem dotknięte są tereny wiejskie, na których stopa bezrobocia utrzymuje się od 2010 roku na niezmiennym poziomie około 33,6%.

¹⁹ Stan w dniu 30.06.2015 r., dane GUS BDL.

6. Grupą najbardziej dotkniętą brakiem pracy w województwie łódzkim są mężczyźni powyżej 55 roku życia. W kategoriach wiekowych do 44 roku życia nieznacznie wyższy jest udział bezrobotnych kobiet.
7. Spośród wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy na terenie województwa łódzkiego w 2014 roku 59,6% stanowili długotrwale bezrobotni. W Polsce udział długotrwale bezrobotnych w analizowanym roku wyniósł 57,7%.
8. Pomiędzy rokiem 2014 a 2015 zaobserwowano spadek liczby mieszkańców województwa łódzkiego korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. W 2015 roku taką pomocą objęto blisko 200 tysięcy osób, co stanowi 8% ogółu ludności województwa, podczas gdy w roku 2014 ze świadczeń pomocy społecznej korzystało 8,4% mieszkańców. Co więcej, w województwie łódzkim od 2009 roku obserwowano systematyczny wzrost odsetka osób objętych pomocą, a zatem w roku 2015 mamy do czynienia z odwróceniem dotychczasowej niekorzystnej tendencji. Zmniejszeniu uległa również liczba przyznawanych świadczeń – 127 tys. w roku 2015 w stosunku do 116 tys. w roku 2014.
9. Niepokojącym zjawiskiem obserwowanym w województwie łódzkim jest wysoki i rosnący udział osób długotrwale korzystających z systemu pomocy społecznej. W 2015 roku udział długotrwale korzystających ze świadczeń w całej populacji wyniósł 54,9%.
10. Stosunkowo duża grupa świadczeniobiorców to osoby w wieku produkcyjnym – łącznie w 2015 roku stanowili oni 56% ogółu świadczeniobiorców w województwie łódzkim.
11. Głównym problemem województwa łódzkiego z zakresu problemów społecznych jest ubóstwo, stanowiące w 2015 roku najczęstszą przyczynę korzystania z pomocy. Co więcej, w 2015 roku odnotowano znaczący wzrost udziału rodzin wspieranych z powodu ubóstwa o 9 p. proc. W stosunku do roku poprzedniego.
12. Drugim w kolejności po ubóstwie powodem przyznawania pomocy przez jednostki pomocy społecznej w województwie łódzkim jest bezrobocie. W roku oceny odsetek rodzin wspieranych ze względu na bezrobocie wyniósł 48% i nie zmienił się w porównaniu do 2014 roku.
13. W 2015 roku w województwie łódzkim zaobserwowano wzrost odsetka osób wspieranych w ramach pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność i długotrwałą lub ciężką chorobę (dla obu kategorii: 37% w 2015 roku; wzrost o 3 p. proc. W stosunku do roku 2014). Do rzadszych powodów udzielania wsparcia należała bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (18%). Bardzo rzadkim powodem była natomiast potrzeba ochrony macierzyństwa (9%), alkoholizm (7%) oraz przemoc w rodzinie (2%).
14. Najbardziej powszechną formą wsparcia w województwie łódzkim są świadczenia pieniężne, którymi objęto w 2015 roku 62% ludności korzystającej z pomocy społecznej.

Ze świadczeń niepieniężnych w 2015 roku korzystało około 43% wszystkich osób korzystających ze świadczeń.

15. Istotną pozycją w świadczeniach niepieniężnych jest wspieranie mieszkańców województwa łódzkiego poprzez zapewnienie im darmowego posiłku. Na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej - w województwie łódzkim w roku oceny Z darmowych posiłków, stanowiących istotną pozycję wśród niepieniężnych świadczeń pomocy społecznej, skorzystało w 2015 roku 43,5 tys. mieszkańców województwa, z czego 86,9% stanowiły dzieci i młodzież do 18 roku życia. Dzieci objęte wsparciem w postaci posiłków to około 9,2% młodzieży do 18 roku życia zamieszkującej województwo łódzkie.
16. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w środowisku, w tym usług specjalistycznych, a także specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi, wyniosła łącznie 7 211 osób. Największe zapotrzebowanie w tym zakresie odnotowano w mieście Łodzi, powiecie radomszczańskim, pabianickim oraz w Piotrkowie Trybunalskim.
17. Pomocą w formie pracy socjalnej objęto blisko 68,5 tysiąca rodzin i ponad 147,8 tysiąca osób w tych rodzinach, co stanowi 6% ludności województwa łódzkiego.
18. W 2015 roku łódzkie jednostki pomocy społecznej zawarły z klientami 4 649 kontraktów socjalnych, które objęły łącznie 5 451 osób. Wartości te uległy znacznemu zmniejszeniu w stosunku do lat poprzednich. Spadek odnotowany dla obu kategorii wyniósł 37% w stosunku do 2014 roku.
19. Programami indywidualnymi (usamodzielnienia, zatrudnienia socjalnego, wychodzenia z bezdomności) objęto w 2015 roku łącznie 1 897 osób, przy czym wartość ta była niższa niż w latach ubiegłych. Przykładem może być indywidualny program wychodzenia z bezdomności, z którego w 2015 roku skorzystało o 241 osób mniej niż w roku 2014 (496 osób).
20. W 2015 roku w województwie łódzkim z zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków rodzinnych skorzystało ponad 76,9 tys. rodzin, co oznacza, spadek o 22% w stosunku do roku 2014.
21. W 2015 roku w województwie łódzkim udzielono blisko 80,3 tysięcy świadczeń pielęgnacyjnych na łączną kwotę około 95,9 milionów złotych. Liczba udzielonych świadczeń była wyższa ponad 5 tysięcy niż w roku 2014, natomiast ich kwota zwiększyła się o około 39,8 mln zł, co wynika ze znacznego podwyższenia kwoty świadczeń udzielanych w roku 2015.
22. W celu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych może ona zostać objęta pomocą rodziny wspierającej, która pomaga w opiece i wychowaniu dziecka, prowadzeniu gospodarstwa domowego czy kształtowaniu

- i wypełnianiu podstawowych ról społecznych. Łącznie w województwie łódzkim funkcjonowało 5 rodzin wspierających (3 w gminie wiejskiej Ozorków, 2 w gminie miejsko-wiejskiej Błaszki).
23. W 2015 roku w województwie łódzkim zatrudnionych było 220 asystentów rodziny. W stosunku do 2014 roku odnotowano wzrost liczby asystentów rodziny o 8%, co świadczy o utrzymującej się od trzech lat tendencji wzrostowej.
 24. Po wejściu w życie ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej rokrocznie zwiększa się liczba koordynatorów pieczy zastępczej. W 2015 roku w województwie łódzkim liczba koordynatorów pieczy zastępczej wyniosła w województwie łódzkim 112 osób, co oznacza wzrost o 37% w stosunku do roku ubiegłego.
 25. W 2015 roku w regionie łącznie zatrudnionych było 1 425 pracowników socjalnych, a tym samym na jednego takiego specjalistę przypadało przeciętnie 1 753 mieszkańców województwa łódzkiego (ustawowy wymóg zatrudnienia pracowników socjalnych wynosi 1/2000 mieszkańców, przy czym nie mniej niż 3).
 26. W 2015 roku w województwie wydatki na zadania realizowane w ramach polityki społecznej osiągnęły poziom ponad 1,7 mld złotych. W kolejnych latach przewidywany jest wyraźny wzrost tych wydatków o 350 mln zł w roku 2016 (blisko 2,1 mld złotych) i dalej o kolejne 180 mln złotych w roku 2017 (około 2,25 mld złotych).
 27. Dla roku 2015 wykazano w województwie łódzkim 126 ośrodków wsparcia dziennego z łączną liczbą 6 189 miejsc, z których w ciągu roku skorzystało blisko 8,5 tysięcy osób.
 28. W 2015 roku w regionie funkcjonowały 47 środowiskowych domów samopomocy, (o 2 więcej przed rokiem). W roku 2015 skorzystało z nich 2 102 osoby z zaburzeniami psychicznymi. Liczba osób oczekujących na miejsce w domu samopomocy w województwie łódzkim pod koniec 2015 roku wynosiła 311 chętnych, co stanowi wartość niższą o 17,5% w stosunku do liczby oczekujących w 2014 roku.
 29. Zgodnie z danymi wykazanymi przez łódzkie jednostki pomocy społecznej w 2015 roku funkcjonowało w regionie 48 warsztatów terapii zajęciowej – 1 więcej niż przed rokiem. W ciągu roku w zajęciach WTZ uczestniczyły łącznie 1 665 osób niepełnosprawnych (o 36 więcej niż w 2014 roku).
 30. W 2015 roku funkcjonowało w Łódzkiem 25 mieszkań chronionych – o 2 więcej niż przed rokiem. Oferowały one łącznie 229 miejsc, spośród których prawie wszystkie (220) zostały wykorzystane.
 31. W 2015 roku w całym województwie funkcjonowały 34 dzienne domy pomocy, przeznaczone głównie dla osób starszych (o 2 więcej niż przed rokiem). Dzielne domy pomocy dysponowały łącznie 1 636 miejscami (o 80 więcej niż przed rokiem), z których skorzystało w 2015 roku 1 992 osoby (o 94 więcej).

32. W ramach aktywności projektowo-konkursowej jednostek pomocy społecznej w województwie łódzkim odnotowano w 2015 roku realizację 235 projektów i programów. Liczba ta uległa znacznemu zmniejszeniu w porównaniu do roku 2013 (337) i 2014 (299), głównie za sprawą spadku realizacji projektów współfinansowanych z EFS, co związane jest z zakończeniem okresu programowania 2007-2013 Funduszy Unii Europejskiej.
33. W 2015 roku ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie funkcjonujące na terenie województwa łódzkiego współpracowały łącznie z 316 organizacjami pozarządowymi. Współpracę taką realizowały łącznie 103 jednostki – 87 ze 174 OPS oraz 16 z 21 PCPR. W roku oceny jedynie 59 spośród wszystkich jednostek współpracujących z NGO zleciły w 2015 roku tym organizacjom zadania.

REKOMENDACJE

Kluczowym wyzwaniem dla polityki społecznej jest dostosowanie podejścia do pomocy społecznej oraz pracy socjalnej tak, aby uwzględniała ona współczesne trendy i wyzwania jakie przed całym systemem stawia w tym obszarze dotychczasowy stan wiedzy naukowej, wyniki badań oraz polityka tak krajowa, jak i Unii Europejskiej. Istota zmiany we współczesnym podejściu polega przede wszystkim na podkreśleniu wagi w dążeniu do standaryzacji i profesjonalizacji kadry przy jednoczesnej deinstytucjonalizacji oraz indywidualizacji podejścia do podopiecznego pomocy społecznej. Do najważniejszych zmian w tym zakresie należą:

- odchodzenie od działań charytatywnych na rzecz działań wspierających oraz przejście od otaczania pomocą biernej jednostki - w kierunku jej aktywizacji (Czarniecki 2013), podejście wzmacniające, uruchamiające mechanizmy radzenia sobie - empowerment;
- przeobrażenia od rozwiązań indywidualnych i interwencyjnych do rozwiązań o charakterze społecznym, systemowym, w tym ekologicznym - nawiązujących do naturalnych nisz ekosystemowych, w których funkcjonuje jednostka - i sieciowym - nawiązujących do sieci powiązań społecznych (Grewiński, Krzyszkowski 2011);
- po okresie instytucjonalizacji działań opiekuńczych, zwrot ku aktywizacji naturalnego środowiska społecznego i ponownego odkrywania potencjału wspólnoty (wspólnoty opiekuńczej, opierającej się na poczuciu odpowiedzialności, która w naturalny sposób otacza każdą jednostkę, a szczególnie jednostkę zagrożoną).

Jednocześnie należy pamiętać, że społeczne skutki transformacji ustrojowej oraz kryzysu ekonomicznego dotknęły i nadal dotyczą różnych grup społecznych. Coraz więcej osób wymaga wsparcia z powodu nasilających się takich negatywnych zjawisk społecznych, jak np.

starzenie się społeczeństwa, bezrobocie, ubóstwo, bezdomność oraz pogłębiająca się dezintegracja grup społecznych. Wobec powyższego **rekomenduje się**:

1. w kontekście strategii wzmacniającej empowerment postuluje się nowe spojrzenie na rolę zawodową pracownika socjalnego - w miejsce reżyserowania procesu pomocowego i wdrażania w życie (pracownik wie, co jest potrzebne klientowi) przyjęcie przez pracownika socjalnego roli edukatora, który odbiera informacje o potrzebie pomocy od klienta i stosuje podejście, w którym to klient reżyseruje proces zmiany; (klient wie, co mu jest potrzebne) przy czym obserwuje i towarzyszy procesowi zmiany klienta; istotne pozostaje wyzwolenie aktywności klienta które stanowi warunek zmiany;
2. inicjowanie kształcenia odpowiedniej liczby pracowników systemu pomocy społecznej, edukacja kadr jest niezbędnym warunkiem sprostania wyzwaniom jakie zmieniająca się struktura demograficzna regionu stawia przed służbami społecznymi;
3. dostosowanie struktury funkcjonujących domów pomocy społecznej do potrzeb demograficznych i zdrowotnych mieszkańców oraz zmian mających na celu optymalizację kosztów ich funkcjonowania. Z uwagi na zmieniającą się strukturę demograficzną oraz potrzeby zdrowotne mieszkańców województwa łódzkiego (zwiększające się zapotrzebowanie na zapewnienie całodobowej opieki dla osób przewlekle somatycznie chorych i zauważalne trudności w zagospodarowaniu miejsc w domach pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku oraz znaczny okres oczekiwania na umieszczenie w domach pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych) konieczne jest podjęcie działań zmierzających do dostosowania struktury domów pomocy społecznej;
4. budowanie systemu wsparcia dla samotnych osób starszych poprzez propagowanie idei rodzinnych domów pomocy i dziennych domów pomocy oraz wolontariat, a także zwiększenie usług opiekuńczych dla samotnych osób starszych i niepełnosprawnych w miejscu ich zamieszkania;
5. tworzenie ośrodków wsparcia dziennego w formie środowiskowych domów pomocy dla osób z demencją i chorobą Alzheimera;
6. dopasowanie struktury i wielkości lokali wykorzystywanych na potrzeby systemu pieczy zastępczej - w wyniku zmiany prawa do 1 stycznia 2021 roku należy dostosować wszystkie placówki opiekuńczo – wychowawcze tak, aby nie dysponowały większą niż 14 liczbą miejsc organizacyjnych. Należy podjąć działania zmierzające do pozyskania mniejszych lokali i opuszczenia dotychczasowych siedzib lub do przekształcenia nieruchomości w budynki wielorodzinne;

7. promocję rodzicielstwa zastępczego - rodzinne formy pieczy zastępczej zapewniają pełny i harmonijny rozwój osobowościowy dziecka, które zostało pozbawione opieki w rodzinnym domu. Biorąc powyższe pod uwagę, promocja i pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka, a także rodziny pomocowe, powinno należeć do zadań priorytetowych;
8. tworzenie indywidualnych programów umożliwiających pracownikom socjalnym dostosowywanie pomocy do jednostkowych potrzeb i charakterystyki sytuacji w jakiej znajduje się podopieczny pomocy społecznej; deinstytucjonalizacja usług (włączając formy stacjonarne), tworzenie efektywnej opieki środowiskowej powinno być elementem równoległym do dostosowania usług społecznych do potrzeb społeczeństwa. Ze względu na zróżnicowanie potrzeb poszczególnych grup docelowych, dla zapewnienia efektywności wsparcia, podejmowane interwencje powinny mieć charakter zindywidualizowany, kompleksowy i długofalowy,
9. stosowanie nowoczesnych rozwiązań projektowych, tak aby powstające budynki mogły łatwo łączyć funkcję, bądź były łatwo adoptowalne na nowe potrzeby, np. projektując przedszkole należy uwzględniać możliwość zmiany jego funkcji na ośrodek wsparcia dziennego, dom pomocy społecznej lub inne przeznaczenie jakie wynika ze struktury społeczno-demograficznej określonego obszaru;
10. zgłaszana przez gminy potrzeba zwiększania liczby miejsc noclegowych dla osób bezdomnych i eksmitowanych wskazuje na konieczność opracowania i wdrożenia efektywnego programu wychodzenia z bezdomności; wprawdzie prowadzone są działania na rzecz tej grupy potrzebujących jednakże są to rozwiązania w większości bierne, a istnieje wyraźna potrzeba wzmocnienia skutecznych działań w zakresie bezdomności, które obok zabezpieczania potrzeb tych osób będą wspierały je w procesie wychodzenia ze stanu bezdomności;
11. konieczne jest szersze wsparcie procesu profesjonalizacji kadr pomocy społecznej poprzez tworzenie warunków organizacyjnych i finansowych do podnoszenia umiejętności pracowników socjalnych w celu poprawienia jakości ich pracy; celowe jest stworzenie systemu wsparcia pomagającego zarówno monitorować metody pracy socjalnej jak i przeciwdziałać wypaleniu zawodowemu. Od wysokiej jakości pracy oraz aktywności pracowników socjalnych, którzy wykonują bardzo trudny zawód zależą wyniki działań pomocy społecznej, która zmierza poprzez udzielaną pomoc do usamodzielnienia korzystających z pomocy społecznej;
12. skala istniejących problemów społecznych ukazują potrzebę znacznych nakładów i środków finansowych na realizację nałożonych ustawowo zadań, co nie będzie możliwe bez zwiększenia także środków pochodzących z budżetu państwa.

Rekomendowane zadania są niezbędnym krokiem na drodze do przekształcania systemu pomocy o charakterze „ratownictwa” w system pomocy społecznej o charakterze wspierającym. Zmiana systemowa w tym obszarze musi być oparta nie tylko na nowym podejściu w myśleniu o pomocy społecznej, jako istotnym elemencie polityki społecznej, ale musi być wzmocniona przez nowe możliwości wsparcia i oddziaływania społecznego. W dłuższej perspektywie czasowej inwestowanie w pomoc społeczną ogranicza negatywne skutki społecznych i ekonomicznych niedostosowań, wykluczeń i patologii społecznych. Kreowanie wskazanego podejścia i dążenie do poprawy skuteczności działań w pomocy społecznej przyczyni się ostatecznie do rozwoju całej społeczności lokalnej.

Spis rysunków

Rysunek 1. Zmiany stanów ludności (w tys. osób) w latach 2013-2050.....	6
Rysunek 2. Przyrost naturalny na 1000 osób według województw - stan na dzień 31.12.2014 roku.....	7
Rysunek 3. Saldo migracji w województwie łódzkim w latach 1995-2014	7
Rysunek 4. Struktura ludności województwa łódzkiego według wieku i płci	8
Rysunek 5. Przeciętne trwanie życia mieszkańców województwa łódzkiego	9
Rysunek 6. Odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w województwie łódzkim i w Polsce w roku 2007 i 2014	11
Rysunek 7. Miejsce zamieszkania ludności województwa łódzkiego	12
Rysunek 8. Struktura ludności (w %) według aktywności ekonomicznej w województwie łódzkim w latach 2010-2014	13
Rysunek 9. Liczba (w tys. osób) pracujących według płci w województwie łódzkim w latach 2005-2014.....	13
Rysunek 10. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w województwie łódzkim w latach 2009 - 2014.....	14
Rysunek 11. Stopa bezrobocia rejestrowanego (w %) w województwie łódzkim na tle kraju w latach 2009-2014	14
Rysunek 12. Stopa bezrobocia rejestrowanego (w %) w województwie łódzkim w 2014 roku w przekroju powiatów	15
Rysunek 13. Struktura bezrobotnych według płci w województwie łódzkim w 2014 roku	16
Rysunek 14. Struktura bezrobotnych według płci i wieku w województwie łódzkim w 2014 roku.....	17
Rysunek 15. Struktura bezrobotnych według wykształcenia w województwie łódzkim w 2014 roku.....	18
Rysunek 16. Struktura bezrobotnych według płci i wykształcenia w województwie łódzkim w 2014 roku	18
Rysunek 17. Liczba (w tys. osób) i udział (w %) kobiet w populacji bezrobotnych w województwie łódzkim w latach 2007-2014	19
Rysunek 18. Udział korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności województwa łódzkiego w latach 2009-2015	22
Rysunek 19. Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ludności powiatów w 2015 roku.....	23
Rysunek 20. Udział osób długotrwale korzystających ze świadczeń w ogóle świadczeniobiorców w latach 2013-2015 (w %).....	24
Rysunek 21. Udział osób długotrwale korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w ogóle świadczeniobiorców w 2015 roku	25
Rysunek 22. Liczba osób i rodzin którym przyznano świadczenie (w tys.).....	26
Rysunek 23. Liczba osób objęta pomocą w formie usług opiekuńczych w wieku poprodukcyjnym w 2015 roku	28
Rysunek 24. Schemat rodziny pieczy zastępczej	31
Rysunek 25. Główne przyczyny korzystania rodzin z pomocy społecznej w województwie łódzkim w 2015 roku (w %).....	33
Rysunek 26. Główne przyczyny korzystania rodzin z pomocy społecznej w województwie łódzkim w 2015 roku (w %).....	34
Rysunek 27. Liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków rodzinnych w województwie łódzkim w 2015 roku	38
Rysunek 28. Liczba (lewa oś) i kwota w mln złotych (prawa oś) świadczeń pielęgnacyjnych udzielonych w województwie łódzkim w latach 2013-2015 oraz prognoza na 2016 rok	40

Rysunek 29. Liczba osób objętych świadczeniem alimentacyjnym (lewa oś) i kwota świadczeń w mln złotych (prawa oś) w województwie łódzkim w latach 2013-2015 oraz prognoza na 2016 rok.....	41
Rysunek 30. Liczba domów pomocy społecznej w powiatach województwa łódzkiego (dane na 2015 r.).....	43
Rysunek 31. Liczba podopiecznych domów pomocy społecznej w poszczególnych powiatach województwa łódzkiego (stan na 2015 r.)	44
Rysunek 32. Kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w województwie łódzkim – ogółem	54
Rysunek 33. Liczba ogółem pracowników powiatowych centrów pomocy rodzinie w łódzkim	57
Rysunek 34. Liczba ogółem pracowników ośrodków pomocy społecznej w województwie łódzkim	58
Rysunek 35. Liczba ogółem pracowników MOPS w Łodzi, MOPS w Skierniewicach, MOPR w Piotrkowie Trybunalskim	59
Rysunek 36. Wydatki (w mld zł) ponoszone na zadania realizowane w ramach polityki społecznej w województwie łódzkim w latach 2013-2015 oraz prognoza na lata 2016-2017	64
Rysunek 37. Liczba projektów i konkursów realizowanych przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej w województwie łódzkim w 2015 roku	69
Rysunek 38. Liczba projektów współfinansowanych z EFS realizowanych w województwie łódzkim w 2015 roku.....	71
Rysunek 39. Liczba projektów realizowanych w ramach konkursów ogłaszanych przez MPiPS w województwie łódzkim w 2015 roku.....	72
Rysunek 40. Liczba projektów osłonowych realizowanych w województwie łódzkim w 2015 roku	73
Rysunek 41. Liczba organizacji pozarządowych, z którymi współpracowały OPS/PCPR w województwie łódzkim w 2015 roku	76

Spis tabel

Tabela 1. Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym - stan w dniu 31.12.2014.....	9
Tabela 2. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie łódzkim w okresie od 2007 roku do 31.01.2016 roku	15
Tabela 3. Struktura bezrobotnych według płci i wieku w województwie łódzkim w 2014 roku	17
Tabela 4. Udział kobiet w bezrobotnych w województwie łódzkim w latach 2007-2014	19
Tabela 5. Długotrwale bezrobotni w województwie łódzkim w latach 2012-2014. Stan w końcu roku.....	20
Tabela 6. Liczba kontraktów socjalnych zawartych w 2015 roku	29
Tabela 7. Wybrane zasoby instytucjonalne pomocy społecznej w województwie łódzkim	46
Tabela 8. Liczba ogółem pracowników jednostek pomocy społecznej w woj. łódzkim w roku oceny	55
Tabela 9. Kadra jednostek organizacyjnych pomocy społecznej w województwie łódzkim w roku oceny	59
Tabela 10. Zatrudnienie pracowników socjalnych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej w województwie łódzkim	61
Tabela 11. Wydatki (w mln zł) według typów ponoszone na zadania realizowane w ramach polityki społecznej w województwie łódzkim w latach 2013-2015 oraz prognoza na lata 2016-2017	65

Tabela 12. Struktura wydatków na zadania realizowane w ramach pomocy społecznej (dział 852) w województwie łódzkim w 2015 roku	66
Tabela 13. Struktura wydatków na zadania realizowane w ramach pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej (dział 853) w województwie łódzkim w 2015 roku	68